

BLOGG SOM SOSIALT ROM

Om deltakelse og fellesskap i blogg sfæren

Heidi Marie Sperre Flesland

Masteroppgave i samfunnsarbeid

Høgskolen i Bergen

Våren 2012

FORORD

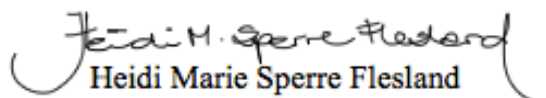
Først og fremst vil jeg takke bloggerne som deltok i dette prosjektet. Takk for at dere tok dere tid til å delta i fokusgruppene, og dele opplevelser og erfaringer med meg. Bloggsfæren er et fint sted å være både som blogger og forsker.

Jeg vil også rette en stor takk til min enestående veileder, Tobba Sudmann. Takk for din tilgjengelighet, dine tydelige tilbakemeldinger og ikke minst din tålmodighet! Tusen takk for at du med din solide fagkunnskap og autoritet har støttet og oppmuntret meg gjennom hele prosessen.

Takk til min familie. Det har skjedd store ting i livet parallelt med masteroppgaven, og det har ikke alltid vært like enkelt å holde fokus på dette prosjektet. Men med min fars ord i bakhodet har min stahet drevet meg videre: ”du skal møte ditt inkompetansenivå en eller flere ganger i livet, det er sånn du utvikler deg. Dette klarer du!” Din stolthet og tro på meg betyr mye. Og ikke minst; tusen takk til verdens beste mor, og mormor til mine barn. Tusen takk for betingelsesløs omsorg, barnepass og evinnelig støtte. Du er unik, og jeg vet ikke hva jeg hadde gjort uten deg. Dette hadde ikke gått uten deg.

Til sist; tusen takk til min kjære, snille ektemann og våre elskede døtre for at dere er de dere er. Jeg er verdens heldigste!

Bergen, juni 2012

Heidi Marie Sperre Flesland

SAMMENDRAG

*Oppgavens tittel: Blogg som sosialt rom. Om deltakelse og fellesskap i bloggsfæren.
Av Heidi Marie Sperre Flesland, e-post: heidimsflesland@live.com.*

Bakgrunn/hensikt: Blogg er en forholdsvis ny del av vår hverdagsteknologi, og representerer både aktuelle og potensielle muligheter. Hensikten med studien er å oppnå økt innsikt i, og forståelse av hvordan deltakelse i bloggsfæren kommer til syne i hverdagslivet.

Teoretisk forankring: Utgangspunktet for studien er samfunnsarbeid, som er å undersøke og påvirke vilkår for sosial deltakelse. Kjernebegreper er dialog, handling, samhandling, fellesskap og sosial kapital.

Metode: Det empiriske grunnlaget for studien er produsert gjennom en generell kartlegging av bloggsfæren og to nettbaserte fokusgrupper med foreldrebloggere, til sammen 5 kvinner og 2 menn.

Kunnskapsbidrag/funn: Materialet viser at deltakelse i bloggsfæren kan gi rom for refleksjon, deltakelse i fellesskap og nye muligheter for kunnskap og sosiale relasjoner. Dette tas i stor grad med inn i andre sosiale rom og arenaer i livet. Deltakerne ser skillet mellom bloggverden og hverdagsverden som et akademisk skille, og opplever at dette i praksis er flettet sammen.

Videre forskning: Bloggerne har et fellesskap seg i mellom, men også mange fellesskap med sine lesere. Leserne utgjør en nødvendig betingelse i bloggsfæren, og fellesskapet mellom leser og blogger bygges på samme måte som mellom bloggerne på dialog og refleksjon. Videre forskning bør utforske dette samspillet.

Nøkkelord: blogg, dialog, refleksjon, deltagelse og fellesskap

ABSTRACT

The thesis title: Blog as social space. Social participation and community in the blogosphere. By Heidi Marie Sperre Flesland, mail: heidimsflesland@live.com.

Background/aim: Blog is a relatively new part of our everyday technology, and represent both actual and potential opportunities. The purpose of this study is to gain greater insight into, and understanding of how participation in the blogosphere appears in everyday life, and what knowledge and skills you can acquire through blogging.

Theory: The starting point for the thesis is community work, which means exploring and influencing conditions for social participation. Core concepts is dialogue, action, interaction, community and social capital.

Method: The empirical basis for the study is made from a general prescreening of the blogosphere and two online focus groups with parents bloggers, a total of 5 women and 2 men.

Knowledge contribution / findings: The material shows that participation in the blogosphere can provide space for reflection, social participation and new opportunities for knowledge and social relations. This are taken largely into other social arenas in life. Participants see the distinction between the blog world and the everyday world as an academic distinction, and find that in practice, they are intertwined.

Further research: Bloggers form a community among themselves, but also many communities with their readers. Readers represent a necessary condition in the blogosphere, and cooperation between reader and blogs are built the same way as between the bloggers, through dialogue and reflection. Further research should explore this interaction as well.

Keywords: blog, dialogue, reflection, participation and community

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
ABSTRACT	4
KAPITTEL 1. FRA BLOGGER TIL FORSKER OG TILBAKE	8
BAKGRUNN FOR TEMAVALG.....	8
PROBLEMSTILLING	9
<i>Samfunnsarbeid som perspektiv</i>	10
MITT UTGANGSPUNKT	12
FELTET, KUNNSKAPSSTATUS OG MITT BIDRAG.....	14
OPPBYGNING AV OPPGAVEN	18
KAPITTEL 2. SOSIALE MEDIER OG SOSIAL DELTAKELSE	20
HISTORISK BLIKK PÅ BLOGGFENOMENET	20
HANDLINGSBETINGELSER	22
<i>Rom – virtuell offentlighet?</i>	23
<i>Sted</i>	24
<i>Tid</i>	25
<i>Grenser</i>	26
AKTØRENE - BLOGGERNE	28
<i>Selvrepresentasjon gjennom blogg</i>	29
<i>Familien, foreldreskap og kjønn</i>	30
SOSIAL DELTAKELSE I SOSIALE MEDIER	33
<i>Kritisk bevissthet</i>	35
<i>Dialog</i>	36
<i>Samhandling</i>	37
FELLESKAP OG SAMFUNNSARBEID	39
<i>Fellesskap i bloggsfæren</i>	39
KAPITTEL 3. METODISK TILGANG TIL BLOGGING	43
FORSTÅELSE SOM METODOLOGISK UTGANGSPUNKT	43
MITT UTGANGSPUNKT	44
VALG AV FORSKNINGSMETODE- OG DESIGN	45

TILGANG TIL FELTET.....	47
FOKUSGRUPPENE	49
<i>Uvalg</i>	52
<i>Gjennomføring</i>	54
FOKUSGRUPPE 1	56
FOKUSGRUPPE 2	58
LIKHETER OG ULIKHETER I FOKUSGRUPPENE.....	59
FREMGANGSMÅTE VED ANALYSE.....	61
METODISKE REFLEKSJONER	66
ETISKE REFLEKSJONER.....	68
KAPITTEL 4. BLOGG SOM ROM FOR REFLEKSJON	71
REFLEKSJON	71
DIALOG.....	74
SPRÅK OG TEKST	76
<i>Skriving som terapi</i>	79
FRISTEDET	83
<i>Positivitet vs. realitet</i>	83
KAPITTEL 5. BLOGG SOM ROM FOR DELTAKELSE	87
DELTAKELSE	87
STIGESPILLET	89
<i>Lese</i>	91
<i>Skrive</i>	91
<i>Reflektere</i>	91
<i>Lære spilleregler</i>	92
<i>Gå i dialog</i>	95
<i>Skape relasjoner</i>	96
<i>Følelsen av fellesskap</i>	98
<i>Ta del i fellesskap</i>	100
KAPITTEL 6. BLOGG SOM ROM FOR MULIGHETER	102
HANDLINGSROM	102
<i>Kunnskap i blogg sfæren</i>	103
SAMHANDLING.....	106
<i>Samarbeid i blogg sfæren</i>	108
FRA SAMHANDLING TIL KAPITAL	109
<i>Økonomisk kapital</i>	110

<i>Kulturell kapital</i>	111
<i>Sosial kapital</i>	112
MULIGHETER	115
KAPITTEL 7. BLOGG I HVERDAGSLIVET	116
HVILKE KUNNSKAPER OG FERDIGHETER TILEGNER MAN SEG GJENNOM BLOGGING?	117
HVILKE BETINGELSER MÅ VÆRE TIL STEDE FOR SAMHANDLING OG HANDLING I BLOGGSFÆREN?.....	118
HVORDAN HENGER BLOGG SOM SOSIALT ROM SAMMEN MED ANDRE SOSIALE ARENAER?	119
AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	120
VIDERE FORSKNING.....	122
KAPITTEL 8. REFERANSER.....	123
VEDLEGG 1 FORESPØRSEL TIL FORELDREMANUALEN.NO.....	127
VEDLEGG 2 INVITASJON/INFORMASJONSSKRIV TIL DELTAKERNE.....	128
VEDLEGG 3 TEMAGUIDE TIL DELTAKERNE.....	129
VEDLEGG 4 E-POSTKORRESPONDANSE MED DELTAKERE FØR FOKUSGRUPPE	130
VEDLEGG 5 INTERVJUGUIDE FOR EGET BRUK UNDER FOKUSGRUPPENE	131
VEDLEGG 6 MELDESKJEMA NSD 16.08.10.....	133
VEDLEGG 7 MELDING FRA NSD 17.02.11.....	139
VEDLEGG 8 ENDRINGSMELDING TIL NSD 08.11.11	141
VEDLEGG 9 TILBAKEMELDING PÅ ENDRINGSMELDING FRA NSD 25.02.11	142

KAPITTEL 1. FRA BLOGGER TIL FORSKER OG TILBAKE

BAKGRUNN FOR TEMAVALG

Teknologi former vår opplevelse av verden, og vår opplevelse av oss selv. Blogg er historisk sett en relativt ny del av hverdagsteknologien vår, men er allerede en viktig del av det sosiale livet, både mitt og mange andres. Hverdagsteknologi rommer alt det materielle vi omgir oss med som hus, innbo, redskaper og verktøy, maskiner og strøm. Den setter rammer for vår livsførsel og gir oss mange muligheter. Hverdagsteknologien representerer alltid flere muligheter enn den opprinnelig ble laget for, den rommer både aktuell og potensiell bruk. En hammer kan brukes som både snekkerverktøy, brevpresse eller drapsvåpen. Det er derfor interessant å undersøke både aktuell og potensiell bruk, og bruksområder for blogger. Ny teknologi kan gi oss verktøy som muliggjør handlingspotensial som allerede ligger der; for eksempel ved å effektivisere eller introdusere nye handlingsmønstre og handlingsrom.

Deltakelse i blogg sfæren forutsetter noen bestemte materielle og individuelle betingelser, som blant annet strøm, tilgang til internett, datamaskin, og noen kulturelle og individuelle betingelser som lese- og skriveferdigheter. Svært mange i den vestlige verden, og enda flere i Norge, fyller disse betingelsene. Som blogger kan man formidle synspunkter på et tema eller en dagsaktuell sak gjennom tekst og bilder på en måte som er lett tilgjengelig for alle andre som også har tilgang til arenaen. Ikke bare kan man uttrykke seg og bli hørt, men også samhandle med andre. De siste årene har blogging eksplodert, og kunnskapen om, og interessen for blogger er atskillig større enn for bare et par år siden. Daglig kan man se at trykte aviser siterer og nettaviser lenker til blogger, at samfunnsdebatter starter eller fortsetter på blogger, og at blogger setter dagsorden for samfunnsdebatter.

Bruns og Jacobs (2006:5) hevder at man gjennom blogging kan bygge relasjoner og fellesskap som man kan ha nytte av både på, og utenfor Internett. Det ligger et stort potensial for utveksling av ideer, kunnskap, sosial samhandling og handling gjennom fellesskapet i bloggsfæren. Samfunnsarbeid handler blant annet om å kartlegge handlingsrom slik at man kan bedre livsbetingelser. Blogg som sosialt rom kan få frem ressurser, og således kunne være et utgangspunkt for individuell og kollektiv handling.

PROBLEMSTILLING

Jeg har avgrenset studien til å dreie seg om produsenter av blogger, ikke lesere. Oppgaven skal handle om blogger generelt, men jeg skal bruke foreldreblogger som case og utgangspunkt for å reise noen debatter om sammenhengen mellom samhandling og handling i bloggsfæren, sosial deltakelse generelt og samfunnsarbeid. Jeg har valgt følgende problemstilling:

Hvordan kommer deltakelse i bloggsfæren til syne i hverdagslivet?

For å besvare problemstillingen, har jeg operasjonalisert den til følgende tre forskningsspørsmål:

- 1) Hvilke kunnskaper og ferdigheter tilegner man seg gjennom blogging?
- 2) Hvilke betingelser må være tilstede for samhandling og handling i bloggsfæren?
- 3) Hvordan henger blogg som sosialt rom sammen med andre sosiale arenaer?

Samfunnsarbeid som perspektiv

Oppgaven er skrevet i et samfunnsarbeidsperspektiv, som er basert på en forståelse av at samfunn og sosiale strukturer skapes og endres gjennom menneskers handling (Høgskolen i Bergen 2010). Handlende aktører kan utvikle sine sosiale fellesskap gjennom felles innsats. Mennesker utformer livene sine i henhold til de muligheter og begrensinger som sosiale, materielle og institusjonelle betingelser til enhver tid gir, og ønsker å ta i bruk egne ressurser for å løse problemer, og nå sine mål (Henriksbø and Sudmann 2011).

Minkler (2005:35) mener at følgende kjernebegreper er nødvendige for å forstå samfunnsarbeid: fellesskap, kritisk bevissthet, sosial kapital, deltakelse og dialog, og kan brukes for å operasjonalisere samfunnsarbeid som perspektiv. Disse begrepene vil bli sentrale i min undersøkelse og diskusjon av blogging som sosialt rom.

Jeg skal i oppgaven undersøke hvordan blogg kan føre til bevisstgjøring og handling gjennom refleksjon, dialog, deltakelse, fellesskap. Begrepene henger tett sammen, og går ofte hånd i hånd. Kritisk bevissthet er et grunnelement til økt kunnskap, og det er gjennom dialog og kritisk bevissthet mennesker kan bli styrket. Bevisstgjøring gjelder opplæringen til å oppfatte sosiale, politiske og økonomiske motsetningsforhold, og til å bekjempe sider av virkeligheten som skaper undertrykkelse (Freire and Nordland 1999:18). Minkler (2005:35) fremhever at strukturer og relasjoner i fellesskap gjør det lettere å samarbeide om felles goder. Bordieu (1995:104) beskriver sosial kapital som tilhørighet, og summen av de gjensidige relasjoner som finnes innen et sosialt nettverk. Disse ressursene, kollektiv bevisstgjøring, organisering og handling, er sentralt når samfunnsarbeid skal bidra til sosial endring (Henriksbø and Sudmann 2011). Det er interessant å undersøke om blogging kan øke tilgjengelighet på sosial kapital, øke bevissthet om egne livsbetingelser, og således muligheter for endring. Eller undersøke hva blogging bidrar til økt bevissthet om, og på hvilke måter det eventuelt kan bidra til utvidet handlingsrom.

Faget samfunnsarbeid handler om å identifisere handlingsrom (Henriksbø and Sudmann 2011), og prosjektet skal undersøke hvordan blogging bidrar til å utvide, innskrenke og skape handlingsrom individuelt eller kollektivt. Blogging kan ses på som aktiv selvpresentasjon og tilpasning til strukturelt betingete situasjoner med tid, rom og sted som nødvendige vilkår for samhandling og kommunikasjon. Tid er både kronologisk og opplevd, og deltakerne må forholde seg til blant annet kommunikasjonshastighet og asynkron/synkron samhandling. Rom er et fysisk begrep, mens sted er et rom fylt med mening (Gieryn 2000). Blogg er ikke et fysisk møtested, samtidig vil den for mange være fylt av mening. Videre vil den sosiale konteksten som situasjon, tema og deltakernes kjennetegn være sentrale faktorer. For eksempel vil kjønn ha betydning for samhandling. Når det gjelder foreldreblogger, ligger det noen mer og mindre uttalte forventninger om hvordan ”pappabloggere” skal oppføre seg og hva de skal være opptatt av, på samme måte som det er oppfatninger om ”mammabloggere”. Kjønn er en sosial institusjon, og et analytisk filter både i hverdagsliv og i analyser av blogging. Jeg vil derfor undersøke hvordan kjønn kan ha eller få betydning for fellesskapsbyggingen og samhandling i bloggsfæren.

Det å blogge handler om lyst og evne til å orientere seg ut over seg selv og sitt eget liv gjennom samhandling. Goffman (1983, 1990, 1992) blir sentral i min analyse fordi han gir et rammeverk for å analysere samhandling i relasjon til sosial og strukturell kontekst. Goffman (1992:12) betrakter alle sosiale situasjoner som iscenesatte forestillinger der enkeltmennesker, alene eller som del av grupper, gjør bruk av ulike virkemidler for å kommunisere et budskap knyttet til seg selv. Samhandling og sosial deltakelse bør forstås som et her-og-nå fenomen med sin egen sosiale orden som først og fremst er samarbeid. Der hjelper man hverandre til å framstå som etterrettelige og pålitelige, slik at det er trygt å innlate seg på samhandling (Goffman 1983; Henriksbø and Sudmann 2011). Goffman sine teorier om selvrepresentasjon, samhandling og ulike ”scener” er redskaper for å finne ut mer om bloggernes beveggrunner og samhandling med andre bloggere.

I samfunnsarbeid flyttes fokuset fra individuelt nivå til det kollektive, samfunnsmessige nivået. Kollektiver er skapte sosiale fellesskap situert i tid, sted og rom (Henriksbø and Sudmann 2011). De fleste bloggere er en del av en “bloggsfære”, et bloggsamfunn, et slags kollektiv. Ved at det etableres personlig kontakt med andre i tilsvarende situasjon, kan fellesskap bygges (Twelvetrees 2002). Tilhørighet og fellesskap mellom bloggere har en verdi, og kunnskap om dette, og hvorvidt blogg som sosialt rom kan påvirke andre områder i livet, er et bidrag til utviklingen av faget samfunnsarbeid.

MITT UTGANGSPUNKT

Jeg har alltid vært nysgjerrig og forholdsvis tidlig ute med ”det siste nye” når det gjelder teknologi. Jeg valgte media som valgfag på videregående, og fulgte spent med på de store teknologiske fremskrittene på midten av nittitallet. Det var det sosiale potensialet ved internett jeg var mest interessert i, så først utover totusentallet ble det virkelig spennende. Da ble internett mer tilgjengelig for folk flest, geografiske avstander ble visket ut, og kommunikasjonen fikk nye former. Jeg var lenge observatør før jeg ble deltaker. Det føltes trygt å kunne lese andres tekster og i blant kommentere anonymt, og på den måten lære spillereglene på avstand. I 2007 begynte jeg å blogge selv, en blogg med bilder av barneklær jeg sydde og solgte. Bloggsfæren var relativt liten og oversiktlig, og jeg likte godt konseptet om tematiske ”vennegrupper på nett”, selv om jeg ikke var så aktiv selv i starten. I 2009 var jeg klar for å bli en mer aktiv deltaker, og jeg åpnet en ny blogg. Den handlet først og fremst om interiør, men også med litt hverdagsglimt og med vekt på min fotointerese. Med den bloggen kom også ønsket om, og interessen for samhandling med andre bloggere. I løpet av kort tid ble jeg kjent med mange spennende og hyggelige mennesker gjennom bloggen. En del av dem har jeg også møtt fysisk flere ganger, og anser som gode venner i dag. Bloggen holder jeg fortsatt på med.¹

¹ www.frufly.no

Min faglige bakgrunn er som sosionom og familieveileder. Da jeg besluttet å belyse blogging ved hjelp av et case, var det nærliggende og interessant for meg å velge foreldreblogger. Familien er en av samfunnets grunnleggende sosiale institusjoner. Den er en viktig del av hvordan mennesker tolker og strukturer sin hverdag (Morgan 1996). Som familieveileder har jeg arbeidet mye med familien som enhet, men også som en del av storsamfunnet. Omgivelsene påvirker familiesystemet, og våre valg og levesett bidrar til samfunnsmessige endringer. Handling foregår alltid innenfor en sosial kontekst som gir rammer for valgfriheten vår (Skog 2006), samtidig som konteksten endres på grunn av våre handlinger. Faget samfunnsarbeid er forankret i et vitenskapsteoretisk paradigme som omtales som metodologisk relasjonisme (Henriksbø and Sudmann 2009), der aktør og struktur er dialektisk i forhold til hverandre (Gilje and Grimen 1995). Den ene kan ikke eksistere uten den andre (Aakvaag 2008:31). Blogging påvirker familien, og familien påvirker bloggen.

Selv om digitale kanaler har vært tilgjengelige i mange år allerede, er blogg et forholdsvis nytt fenomen som mange familier nå må forholde seg til. Både fordi de fleste barn og unge etter hvert befinner seg på denne arenaen enten som produsent eller som leser, men også fordi mange foreldre bruker den selv. Etter hvert som jeg fikk mer og mer kjennskap til blogging gjennom å lese andres blogger og skrive min egen blogg, ble jeg mer og mer nysgjerrig på hvordan blogging egentlig bidrar til utforming av hverdagslivet. Hvordan henger bloggsfæren og hverdagslivet ellers sammen? Har bloggingen noen tilknytning til livet utenfor datamaskinen, eventuelt på hvilke måter?

Mitt forhold til blogging bygger på egne erfaringer med å skrive og lese blogger. Som jeg kommer nærmere inn på senere, vil mine erfaringer utgjøre en del av min for forståelse som forsker. Både mitt språk og mine begreper, mine forestillinger og mine personlige erfaringer er viktige for min for forståelse (Gilje and Grimen 1995). Det er altså ikke bare resultater fra tidligere forskning, faglige begreper og teoretiske referanserammer som har vært viktig for meg i arbeidet med denne oppgaven. Egne erfaringer og betraktningmåter har også vært viktig for min helhetsforståelse. Vi bærer

alltid med oss forforståelsen – vi er forforståelsen. Det finnes ingen objektiv, forutsetningsløs forståelse. Og den virkningshistoriske bevisstheten er å vite at jeg er påvirket av, og betinget ut fra forforståelsen min (Gadamer and Jordheim 2003). Forforståelsen min er og blir helt avgjørende for min forståelse av fenomenet jeg forsker på.

FELTET, KUNNSKAPSSTATUS OG MITT BIDRAG

Internett slik vi kjenner det i dag ble lansert i 1990, og åpent for alle et par år senere (Rettberg 2008:22), men tilgjengelig for folk flest først på slutten av 1990-tallet. I 2012 bruker de fleste datamaskiner og smarttelefoner² som en integrert del av hverdagen. Bruken av internett til å skape sosiale nettverk og relasjoner har økt etter hvert som internett har blitt mer utbredt, og i dag blir nettet brukt som en sosial arena.

Sosiale medier er fellesbetegnelsen på alle nettstedet der brukerne skaper og driver innholdet selv (Rose, Sæbø et al. 2007:51). En blogg er et slikt nettsted som oppdateres ofte, og der innleggene legger seg i omvendt kronologisk rekkefølge (Rettberg 2008:19). Blogging kan forstås som et kulturelt fenomen, drevet av folks behov for tilgang til informasjon, selvhevdelse, samhandling og ønske om å delta og å skape noe. Selv om bloggsfæren er dynamisk og uoversiktlig, ble det anslått i 2011 at det på verdensbasis er 156 millioner blogger.³ Noen blogger blir nærmest som en dagbok for bloggeren, andre er mer tematiske, og noen profesjonelle. Kommersielle aktører som bedrifter, TV, nettaviser og utdanningsinstitusjoner⁴ har også egne blogger. Det finnes utallige publiseringsverktøy og vertstjenester som tilbyr alt fra hjemmeside-lignende blogger til mikroblogger der man kan skrive kortere tekster og bruke mer bilder og video. Det er umulig å anslå antall lesere av blogger, men det er

² Telefoner som fungerer som minidatamaskiner som kan alt en vanlig datamaskin kan, med innebygget internett og spesielle funksjoner/ applikasjoner som forenkler bruk av for eksempel sosiale medier.

³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Blog>

⁴ Eksempel på denne typen blogg er <http://studblogg.uib.no/> om studentlivet, skrevet av en student, betalt av Universitetet i Bergen.

åpenbart at fenomenet har betydning for mange mennesker og samfunnet som helhet.

Mye av forskningen på blogging studerer hvordan teknologi og samfunn er i samspill, og påvirker hverandre. Denne dualistiske tankegangen er i tråd med aktør/struktur- paradigmat faget samfunnsarbeid og denne studien bygger på. Blogg kan blant annet være en pedagogisk arena (O'Donnell 2006; Ross 2007), en arena for politikk (Gillmor 2006; Krogstad 2007) og en arena for samhandling og kollektiv handling (Rasmussen 2007; Rose, Sæbø et al. 2007; Schmidt 2007; Shirky 2008; Kaplan and Haenlein 2009; Jackson 2010).

Tilgang til nye sosiale møteplasser får virkninger i samfunnet. Filosofer helt fra Aristoteles, via Rousseau til Habermas (1992) har skrevet om viktigheten av arenaer for åpen, demokratisk debatt der mennesker kan møtes og diskutere fritt. Lüders (2007:229) argumenterer for at digitale nettverksmedier forsterker en sammenblanding av offentlige og private sfærer. Nå kan man, og det er blitt mer vanlig, offentliggjøre deler av sitt liv på tvers av tid og rom.

I mitt prosjekt, med samfunnsarbeid som utgangspunkt, ser jeg på blogg som en arena med visse handlingsbetingelser. I praksis foregår kommunikasjonen på et øyeblikk, og avstand har mindre betydning. Bauman og May (2004:140) hevder at den elektroniske tidsalderen har ført til en devaluering av rommet fordi de menneskelige vilkårene er endret. De stiller også spørsmål ved om forestillingen om fellesskap endres når grensene flyttes fra territorialt bestemte nettverk til nettverk uten geografisk nærhet. Breivik (2007) tilnærmer seg Internett på en annen måte, og hevder at arenaen gir muligheter til nye nettverk og fellesskap for mange, særlig dem som tidligere har vært utestengt fra å delta. Internett kan gi mulighet til kontakt på tvers av landegrenser og andre barrierer, og kan gjøre det lettere å finne tilhørighet med mennesker man har noe til felles med. I bloggsfæren kan deltakere komme og gå uten nødvendigvis å ha vært med fra starten, mens noen nettverk innad i bloggsfæren etableres for et bestemt formål, på et bestemt tidspunkt eller sted. De kan være avgrenset i forhold til en konkret sak eller et konkret problem, en felles interesse. Rom, tid og sted blir da viktige begreper for å forstå vilkår for sosial deltakelse

(Ledwith and Campling 2005; Ife and Tesoriero 2006; Henriksbø and Sudmann 2011).

Når jeg i prosjektet skal se spesielt på foreldrebloggere, blir det relevant å se på handlingsbetingelsene spesifikt for denne gruppen. Blant foreldrebloggere er det et stort overtall av mødre. Aarseth (2011:9) beskriver det hun kaller nyorientering i den moderne familiens hverdagsliv. Hun argumenterer for nye motivasjoner og nye forstillinger når den kjønnskomplementære familien endres i mer likestilt retning. For Aarseth betyr likestilling at begge foreldre gjør flere av de samme oppgavene, i motsetning til før, da far hadde sine oppgaver og mor hadde sine. Martin (2004) argumenterer for at kjønn må ses som en sosial institusjon, en vedvarende faktor som har betydning for samhandling. Haavind (2000) hevder at kjønn strukturerer samhandling uansett om det er synlig eller ikke, og at kjønn er til stede også der det ene kjønn er fraværende. Ved å sammenholde Martin og Haavind sine argumenter, ser vi at kjønn har biologisk, symbolsk og strukturell betydning, og at det preger ”alt”. Det at det er få ”pappabloggere” trenger altså ikke gjøre det mindre viktig å undersøke kjønn, tvert i mot. Endret arbeidsdeling i familien, nye oppgaver som får betydning for kjønnsidentitet, er faktorer som får betydning for kommunikasjon, også gjennom blogg.

I den internettbaserte verden er det fravær av ansikt til ansikt –kommunikasjon. Goffmans (1983, 1992,1990) teorier om selvrepresentasjon og betingelser for samhandling nyttige å bruke fordi de kan si noe om deltakernes motiver, roller og samhandling. Ross (2007) finner at Goffman sin scenemetafor om ”frontstage” og ”backstage” kan være spesielt relevant i virtuelle fellesskap fordi de kan være verktøy for å se på hvordan det spesifikke området deltakerne befinner seg i, har betydning for hvordan de samhandler med andre. Det kan også være interessant å se på om samhandlingen som foregår på nett gjør det lettere eller vanskeligere å ”finne tonen” ansikt til ansikt.

Den brasilianske pedagogen Freire (1999) fremhever med sine teorier hvordan aktører gjennom dialog kan sette ord på den verden de lever i, øke sin bevissthet og på den måten legge grunnlag for endring både mellom dem som deltar i dialogen og i samfunnet. Deltakelse i en eller annen form er en

nødvendighet - og dermed et kjernebegrep når jeg skal undersøke samhandling i bloggsfæren. Og jeg vil ved hjelp av Cornwall (2008) prøve å ”pakke ut” begrepet deltakelse fordi det kan bli brukt ukritisk eller tilslørende. Deltakelse kan være alt fra manipulasjon, tilstedeværelse, til reell innflytelse på beslutninger som angår en selv. Arnstein (1969) sin stigemodell har hatt stor innflytelse for å forklare grad av deltakelse, og har vært til inspirasjon. Jeg har imidlertid funnet at jeg, for å undersøke deltakelse i bloggsfæren, har hatt best nytte av å lage min egen modell.

Ved å se på bloggsfæren som et kollektiv og et fellesskap, kan også sosiale mobiliseringsprosesser undersøkes. På samme måte som teknologien har potensial som kan forløses med de rette virkemidler, argumenterer Shirky (2008:161) med at fellesskap styrker et handlingspotensial. Rettberg (2008) ser blogg i lys av sosial nettverksteori, og viser blant annet til Granovetter (1973) sin teori om svake og sterke bånd, en teori som kan si noe om hvordan relasjoner dannes og kan ses på mellom bloggere. Teoriene er med på å belyse at bloggsfæren er et sosialt nettverk, men forklarer mindre hvordan relasjonene som oppstår kan bli et fellesskap. Et godt supplement er da Bruns og Jacobs (2006) som bidrar med ytterligere teorier om hvordan relasjoner bygges, og hvordan bloggere kan knyttes sammen til en ”bloggsfære” som kan gi visse gevinster. Disse kan videre belyses gjennom teorier om sosial kapital (Coleman 1988; Bourdieu 1990). Det kollektive aspektet ved sosial kapital ble spesielt understreket av Coleman som er eksplisitt på egenskapene han kaller “public good”. Når sosial kapital først er etablert i et samfunn i form av tillitsfulle relasjoner, vil alle deltakerne innenfor samfunnet kunne nyte godt av dette, og samfunnets ”mengde” av sosial kapital reduseres ikke gjennom bruken av denne. Dette er en teori som kan gjøre det lettere å forstå bloggsfærens ”delekultur”.

Ved å se på teknologi som både potensiell og aktuell, vil man kunne se at blogg preger hverdagslivet, både til dem som blogger og dem som ikke blogger. Videre vil oppgaven vise hvilke handlingsbetingelser blogg gir for kunnskap, deltakelse, fellesskap og handling. Samhandling krever samspill og samarbeid, og alle nivåer fra mikro, meso og makro er flettet sammen og fungerer som

betingelser for hverandre. Sosiale medier og blogg gir nye muligheter for samfunnsarbeid, og kan kanskje gi oss et utvidet forståelse av fellesskap og deltakelse. Det er kunnskapshullene jeg vil bidra til å fylle med denne oppgaven. Det er viktig fordi det kan lære oss noe mer om blogging som fellesskap og kollektiv handling, og noe om hvordan det bidrar til å utforme livene til dem som blogger.

OPPBYGNING AV OPPGAVEN

Oppgaven er delt inn i åtte kapitler. I det første kapitlet har jeg gitt bakgrunn for temavalg, en generell introduksjon av tema, presentert problemstillingen og forskningsspørsmålene mine, mitt utgangspunkt, hvordan samfunnsarbeid brukes som perspektiv og oppbygningen av oppgaven.

Det andre kapitlet er en oversikt over teoretisk forståelsesramme og sentrale begreper. Kapitlet inneholder den teoretiske bakgrunnen som er valgt for å studere fenomenet blogging knyttet opp mot hverdagslivet ellers. Underveis i kapitlet redegjøres samfunnsarbeid som perspektiv, med en presentasjon av sentrale teorier og begreper som er hensiktsmessig for å kunne belyse samfunnsarbeid i forhold til tema og problemstilling.

Det tredje kapitlet er en beskrivelse av hvordan studien er gjennomført metodisk med kartlegging og fokusgrupper. Det blir gitt en gjennomgang av vitenskapsteoretiske forankring, metodevalg, og spesielt om fokusgrupper. Videre redegjøres det for hvordan selve gjennomføringen av fokusgruppene er blitt utført, og en metodisk oversikt over hvordan analysen er gjennomført. Kapitlet belyser metodiske refleksjoner der oppgavens gyldighet og pålitelighet drøftes og avsluttes med hvilke etiske overveielser som er gjort i prosjektet.

Det fjerde kapitlet er det første av tre analyse-/ diskusjonskapitler med diskusjon av funn opp mot teorigrunnlaget. I dette kapitlet drøftes blogg som rom for refleksjon der sammenligninger fra mitt fagfelt som familieveileder er

tatt i bruk. Dialog, skriving som terapi og blogg som fristed er andre tema som drøftes her.

I det femte kapitlet drøftes blogg som rom for deltakelse, der de kollektive konsekvensene ved blogging fremheves. I dette kapitlet vil også kjønn være en diskusjon. Her knyttes de empiriske funnene opp mot deltakelsesbegrepet, og jeg har laget en egen modell for å vise hvordan jeg tolker empirien knyttet opp mot litteraturen. Videre drøftes betingelser for hvordan fellesskap kan oppstå i bloggsfæren.

Det syvende kapitlet er det siste drøftingskapitlet, og inneholder diskusjon om blogging som rom for muligheter og hvorvidt bloggeren tilegner seg kunnskaper og ulike former for kapital som kan brukes utenfor bloggsfæren.

I det åttende kapitlet oppsummeres og konkluderes studien ved å se på sammenhengen mellom teorien og empirien, og forslag til videre forskning.

KAPITTEL 2. SOSIALE MEDIER OG SOSIAL DELTAKELSE

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for den teoretiske forståelsesrammen for oppgaven. Først vil jeg forklare fenomenet sosiale medier og blogg, for deretter se på rom, tid og sted som handlingsbetingelser for blogg. Så vil jeg klargjøre hvem jeg ser på som aktørene, og hvordan de presenterer seg på nettet. Videre vil jeg se på begrepet deltakelse og sette dette i sammenheng med faget samfunnsarbeid.

HISTORISK BLIKK PÅ BLOGGFENOMENET

Internett består av en verdensomspennende sammenkobling av datamaskiner, det vi kaller World Wide Web (WWW). Internett er ikke et medium, men et multimedie som formidler både bilder, lyd og skrift (Gripsrud 2002). WWW ble lansert og tatt i bruk mot slutten av 1990, av Tim Berners-Lee ved forskningssenteret CERN i Sveits. Prosjektet hans ble ikke ansett som spesielt viktig, fordi internett allerede hadde eksistert i to tiår, og bare ble brukt av fagfolk med spesiell interesse for teknologisk kommunikasjon. Mange så på WWW-prosjektet til Berners-Lee som nok en protokollmulighet for forskere, slik internettbruken hadde dreid seg om så langt (Rettberg 2008:22). Ikke før i 1993 ble internett åpnet for alle, og utover 1990-tallet ble det tatt i bruk av flere og flere, også for private og sosiale formål.

I følge SSB øker stadig bruk av internett i Norge, og 2011 var det 80 prosent som brukte internett i løpet av dagen. Økningen gjelder hovedsakelig personer i aldersgruppen 9-15 år og 45-66 år, og gjelder både menn og kvinner. Menn er likevel fremdeles de mest aktive på dette feltet. Mannlige nettbrukere bruker i større grad internett på flere måter enn kvinner gjør. De bruker nettet til å lese nyheter, hente inn fakta, se på annonser, film og TV mer enn kvinner. I dag blir internett i økende grad brukt som et sosialt sted der man kan skape seg virtuelle ”rom”, og bli del av

nettsamfunn. Halve Norges befolkning bruker sosiale medier i løpet av uken. Det står ikke i rapporten fra SSB (2011) hvem denne halvparten er, men det fremgår at kvinner bruker nettsamfunn noe mer enn menn. Siden det er personer i alderen 20-35 år som bruker mest tid på internett i løpet av en dag, mer enn ni av ti personer, kan man anta at dette også er de mest aktive brukere av sosiale medier og blogg.

Sosiale medier er en gruppe internettbaserte applikasjoner som bygger på det ideologiske og teknologiske grunnlaget til Web 2.0, og som tillater skapelse og utveksling av brukergenerert innhold (Kaplan and Haenlein 2009). Begrepet Web 2.0 refererer til at andre generasjon av tjenester på Internett i større grad er brukerstyrt. Innhold og applikasjoner blir ikke lenger utviklet og publisert av noen få enkeltindivider, men er modifisert kontinuerlig av brukere i en kollektiv og samarbeidende kontekst (Kaplan and Haenlein 2009).

Blogg er en applikasjon for slik brukerstyrt innhold. Ordet blogg er en forkortelse for det engelske ordet ”weblog”. Terminologien ble på det tidlige 1990-tallet brukt om en teller/logg over antall besøkende på en hjemmeside. I 1997 foreslo John Barger at man skulle bruke endre bruken av begrepet, og anvende det slik vi bruker det i dag (Rettberg 2008:24). Formålet med blogg og innholdet i blogg er forskjellige, og kan deles opp i ulike kategorier. Det er flere måter å dele dem opp på, og jeg velger å bruke Rettberg (2008) sine kategorier. Noen blogger omhandler bloggerens tanker og det som skjer i bloggerens liv (personlige blogger), mens innholdet i andre blogger er distansert fra bloggeren selv, og kommenterer for eksempel verdensbegivenheter (filter blogger). En tredje kategori er blogger fokusert på et bestemt tema, der de deler ideer og informasjon om dette tema (temastyrt blogger). Mitt case foreldreblogger, dreier seg om personlige blogger i førstnevnte kategori, foreldreblogger med dagboklignende stil.

I dag finnes det verktøy som gjør det enkelt å produsere en blogg, og som ikke krever mye forkunnskaper, gjennom bloggplattformer som for eksempel www.blogger.com, www.wordpress.com og www.blogg.no. De tilbyr enkle maler som er brukervennlige, og man trenger ikke å være spesielt datakyndig

for å opprette en egen blogg. En blogg er som oftest tekstbasert, og kan suppleres med bilder og video. Mens de opprinnelige hjemmesidene var statiske og sjeldent ble endret på, er blogg dynamisk og med hyppige oppdateringer. I blogg er det mulig å legge til såkalte widgets⁵ og gjøre bloggen personlig gjennom ulike oppsett og layouts. Hvert blogginnlegg har et eget kommentarfelt der leserne kan komme med direkte tilbakemeldinger. Bloggeren svarer på kommentarene enten i en egen kommentar under innlegget, eller hvis leseren har egen blogg, kan bloggeren kommentere hos leseren. Bloggeren kan velge å moderere/sensurere kommentarfeltet eller ha det åpent. Dette er innstillinger bloggeren enkelt kan gjøre i et kontrollpanel. Det er vanlig å lage en ”bloggroll”, som er en liste med lenker/referanser til andre blogger. Blogg er en sosial sjanger som kan fungere som et sosialt nettverk (Rettberg 2008:68), og kan forme et virtuelt samfunn. Bruns og Jacobs (2006:5) kaller samfunnet av blogger og bloggere som er knyttet sammen gjennom kryssreferanser mellom de enkelte bloggene for ”bloggsfæren”.

HANDLINGSBETINGELSER

Tilstedeværelse av all teknologi, som blogg, påvirker oss gjennom sin aktualitet (det den gjør), men også gjennom sin potensialitet (det den kan gjøre). Potensialiteten som finnes i teknologi former hva vi ser på som muligheter, og hva vi kan oppnå her og nå, eller i fremtiden (Kiran 2012). Tid, rom og sted har en annen betydning i bloggsfæren enn i det virkelige liv, og utgjør en sentral del av aktørenes handlingsbetingelser. Så før jeg ser på blogg og bloggere på aktørnivå, må jeg undersøke hvilke handlingsbetingelser de sosiale strukturene gir og tar. De sosiale strukturene endres som følge av menneskers handlinger, og for å forstå blogging, må jeg forstå hvordan disse livsbetingelsene skapes og omskapes i dynamikken mellom aktører og strukturer (Henriksbø and Sudmann 2011).

⁵ Små programmer som blir plassert i bokser på bloggen som har ulike funksjoner.

Rom – virtuell offentlighet?

Sosiologen Thomas Gieryn (2000:463) mener at begrepet *rom* må brukes om internett istedenfor begrepet *sted*. Han kobler mening og liv til begrepet sted, mens rom er ”dødt”. ”*Space is what place becomes when the unique gathering of things, meanings, and values are sucked out*” (Gieryn 2000:463). Han sier videre at websider på internett ikke er steder på samme måte som et rom eller en bygning er et sted (Gieryn 2000:465). Så hva er da et virtuelt rom/sted? Er ikke det fylt med mening?

Internett kan ses på som et offentlig rom der enkeltmennesker kan samles til åpen dialog, og på den måten skape offentlige meninger (Bruns and Jacobs 2006:120). Bare for få tiår siden var det offentlige rom først og fremst kafeer, parker, gatehjørner, butikker eller rettssaler – altså fysiske steder. Habermas (1992) bruker begrepet ”*privatfolk samlet til publikum*” om den historisk nye typen offentlighet. Ved å se på offentligheten som et publikum av private enkeltmennesker, fremheves at det er diskusjonen mellom menneskene som er offentlig, ikke menneskene selv. En betingelse for å kunne kalle et rom offentlig, er at det er prinsipielt tilgjengelig for alle medlemmer av et samfunn. Internett er et teknologisk og sosialt rom som prinsipielt er tilgjengelig for alle, men som setter visse betingelser, blant annet utstyr. Hver gang teknologien endrer seg, må vi tilegne oss nye ferdigheter (Bauman and May 2004:200). Teknologi, og alt vi omgir oss med av objekter, er betingelser for handling. De gir og tar muligheter, åpner og lukker dører, og både muliggjør og hemmer sosial deltakelse. Endringer i teknologi fører til endring i samhandling. Ny teknologi åpner nye muligheter, på visse betingelser. En datamaskin gir muligheter og begrensninger, og man må ha internettilgang, et minimum av datakunnskaper og lese- og skriveferdigheter. Dette er materielle betingelser for deltakelse i bloggsfæren, en minste standard som er avgjørende for hvem som får delta og hvem som ikke kan delta.

I min oppgave er det blogg som sosialt fenomen som behandles, og jeg vil derfor se blogg som sosialt rom, et rom med mening og samhandling mellom

deltakere. Slik sett kan vilkårene for å kalle blogg for *sted* være til stede. I lys av dette, vil jeg ikke gjøre et skarpt skille mellom rom og sted, men tar likevel med begge begrepene for å vise hvordan de fortolkes og brukes i teorien.

Sted

Hvert sted er unikt i verden, og kan være alt fra en storby til stolen foran datamaskinen. Sted blir ofte brukt for å beskrive den handlende og betydningsfulle rollen av rommet. Sted er rom fylt med mennesker, ting og representasjoner. Sted er fysisk, har en materiell form, og sosiale prosesser kan skje gjennom denne materielle formen (Gieryn 2000). I bloggsfæren er det fravær av fysiske representasjoner (bare todimensjonale bilder og tekst på skjerm), og er en av grunnene til at Gieryns definisjon av sted kan være vanskelig å bruke om bloggsfæren. Han legger videre til grunn at steder er dobbelt konstruerte; fysiske, men også følte, forståtte eller forestilte. Den følte konstruksjonen av sted er relevant for bloggsfæren fordi det er liv, mening og følelser knyttet til blogging.

På grunn av kommunikasjonsteknologien er både handlingene og meningen med handlingene mindre knyttet til tid, rom og sted enn det var før. Og for noen mennesker er fysiske steder mindre viktig enn for andre. For eksempel viser sosialantropolog og døveforsker Jan Kåre Brevik (2007:15) til at døve mennesker ofte har en svak stedsmessig tilhørighet fordi det er få andre i omgivelsene som er døve. Internett og virtuelle fellesskap kan gjøre det lettere å finne tilhørighet. Altså kan steds betydning eller verdi være fleksibel etter hvem som tolker dem (Gieryn 2000:465) og hvem som bruker dem. For eksempel betyr stolen foran en datamaskin mye mer, og noe helt annet, for en blogger, enn en som ikke pleier å bruke en datamaskin. Steder kan ha forskjellige funksjoner, det er menneskene som fyller steder med meningsinnhold og handling. Og meningen og verdien av det samme stedet er fleksibelt ettersom ulike mennesker, kulturer og tid kan påvirke det (Gieryn 2000:465). Bloggsfæren er fylt med mening for en som blogger, men er kanskje meningsløs for en som ikke blogger eller leser blogger.

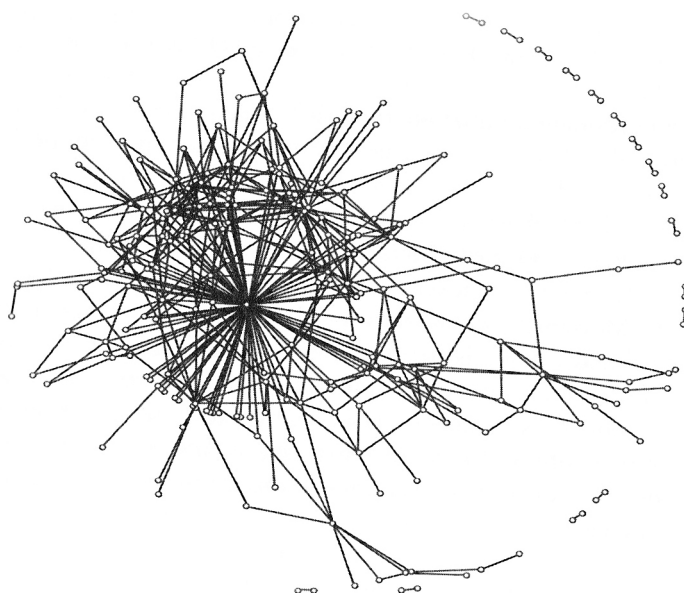
Tid

Tid er nok en handlingsbetingelse for å forstå sosial deltakelse på denne arenaen. Kommunikasjonshastigheten har økt enormt med informasjonsteknologien, og kan gi en følelse av at tid og rom krymper (Bauman and May 2004:137; Breivik 2007). Blogging foregår imidlertid asynkront, som betyr at samhandlingen ikke foregår samtidig. Dette muliggjør kommunikasjon mellom mennesker som har ulike døgnrytmer eller befinner seg i ulike tidssoner. Det kan også gi bloggeren mer rom til å reflektere over innholdet, samtidig som leserne har tid til å reflektere før de eventuelt kommenterer teksten (Liestøl and Rasmussen 2007). Det kan kanskje sammenlignes med brevveksling eller postsjakk, der avsender og leser har god tid til å både skrive og lese hver for seg. Denne tidsavstanden mellom bloggere og lesere har blitt brukt som et argument for at bloggsamfunn ikke kan utvikle seg. Mens andre hevder at det er nettopp dette langsomme tempoet i samtalen som gjør at samtalen kan utforskes og at gode ideer utvikles (Rettberg 2008:64).

Rasmussen (2007:253) mener at nettets styrke ligger i at det er fleksibilitet i tid og rom. Det gjør nettet til et ideelt medium for å opprettholde eksisterende felleskap, og å etablere og reprodusere mer midlertidige eller løse sosiale bånd. Tid, rom og sted er viktige handlingsbetingelser for deltakerne, og lager, sammen med en del andre betingelser, kategorier og grenser for hvem som kan delta og hvem som ikke kan delta, og på hvilken måte de kan delta.

Grenser

Situert i rom, tid og sted, har bloggsfæren også grenser. Jeg vil se hvilke sosiale grenser som kan oppstå innad i bloggsfæren, samt om det finnes grenser mellom bloggerne (vi) og den fysiske verden (de). For å forstå grensene inni bloggsfæren må jeg aller først se på hvordan relasjonene i bloggsfæren ser ut. Det er ofte tilfeldig hvordan nettverkene knyttes, og hvordan relasjonene arter seg.

FIGUR 1: BRUNS JACOBS 2006:121

Modellen viser at i motsetning til de fysiske grensene som finnes på andre sosiale arenaer, er det i bloggsfæren vanskelig å se hvor diskusjoner begynner og slutter. Hver enkelt blogger vil ikke kunne få full oversikt over relasjonene, eller se helheten i diskusjonene selv (Bruns and Jacobs 2006:121). Likevel oppstår det kulturelle koder som knytter sammen aktørenes atferd, og de sosiale formasjonene opprettholdes av denne adferden. Så hvor går grensene for hvilken atferd som er akseptabel i bloggsfæren? De sosiale betingelsene

fordrer kunnskap i form av normer og sosiale grenser, såkalt ”nettikette”⁶. For å være i stand til opptre i det digitale rommet, må bloggerne må være klar over forventninger og sosiale spilleregler som følger med. For å kunne fungere godt, og oppnå samme nivå av sosiale ferdigheter som de mestrer på andre arenaer i livet, må de tilpasse seg de nye rammene i bloggrommet. Det meste man må vite for å blogge og være en del av bloggsamfunnet, er imidlertid ikke kunnskap man kan lese seg til. Det er, som utenfor bloggsfæren, et sett med uskrevne normer som man lærer seg gjennom erfaring. Et eksempel på en grense som kan være relevant for bloggere, og som kan ta tid for å forstå, er det bloggeren Ida Jackson (2010) kaller ”oversharing”. Det er grenser for mye man bør dele på nettet. Men hva er for mye, hvor går grensen? Og er ikke grensene forskjellige fra blogger til blogger og leser til leser? Det er variasjoner ut fra tid, rom og kontekst, og menneskelig variasjon gir mening. En slik tilnærming gjør det vanskelig å sette grenser (hvis det er et poeng), det bidrar heller til å lede diskusjoner som utvider normalitetsforståelsen (Eriksen and Breivik 2006:167).

Men er det en grense mellom livet på Internett og livet i den fysiske verden? Er det noen konkrete eller abstrakte grenser som markerer et skille mellom de to virkelighetene? Eller er det kanskje unaturlig og unødvendig å lage et skille? Det å prøve inndeles mennesker i ”oss” og ”dem” er en måte å skille og sortere verden på. Alle mennesker befinner seg i mange ”vi”- grupper og like mange ”de” - grupper. Vi gir samfunnet den form den har gjennom å skape orden i vår samhandling, og denne flyktige kompleksiteten utdypet vår forståelse for medmennesker, samfunn og oss selv (Goffman 1992:8). Og selv om samhandling i grupper kan ha sprikende oppfatninger og praksiser innad, råder en del ”vi”- forestillinger som appellerer til følelsen av enhet. Grenser mellom de som forstår og de som ikke forstår, kan etableres og opprettholdes, som en måte å skape orden. Det å innføre og fastholde orden kan kalles kultur, og utviklingen av teknologi øker spillerommet for manipulasjon, og utvider dermed kulturens område (Bauman and May 2004:159). Å trekke grenser er å

⁶ Fellesbetegnelser på normer og regler i bloggsfæren.

danne struktur som påvirker adferden. Orden skaper forutsigbarhet og struktur som orienterer atferden (Bauman and May 2004:161). Sosialantropolog Mary Douglas (1997:19) forklarer i sin ren/uren-teori hvordan grenser etableres og styrkes i et fellesskap. Så selv om grensene mellom bloggsfæren og hverdagslivet ellers ikke nødvendigvis er så konkrete, kan en ”vi” - følelse oppstå blant bloggere.

AKTØRENE - BLOGGERNE

Bloggere er handlende aktører eller ”agenter” som utformer sine liv gjennom de muligheter og begrensninger sosiale og andre handlingsbetingelser gir. ”Agency” er et kjernebegrep i samfunnsarbeid og henspeiler til den kunnskapen og kapasiteten mennesker har. Agency krever at aktørene er bevisst om handling, sammenligner ulike alternativer og har forventninger om resultatet (Fuchs 2002:26). Begrepet har sammenheng med menneskers muligheter til å påvirke sine omgivelser ved å skape og/eller øke sitt handlingsrom. Bloggernes handlinger må ses i lys av handlingsrommet de har tilgjengelig.

Giddens (1984:25) avviser skillet mellom struktur og aktør, han ser forholdet som dialektisk. I hans struktureringsteori, påvirker aktørene strukturen gjennom sine handlinger, og strukturen reproduseres i aktørens handlinger. Bourdieu (1990) gir heller verken aktøren eller strukturen forrang, og står for en metodologisk relasjonisme der teorien om samfunnet består i å se den sosiale verden som relasjonell. Dette vitenskapsteoretiske paradigmet ligger til grunn for forståelsen av faget samfunnsarbeid (Henriksbø and Sudmann 2009), og følgelig også min studie.

Goffmans teorier om selvpresentasjon (1992) beskriver hvordan man bør opptre for å fremstå som en god deltaker. For at blogging skal være vellykket, må bloggerne i tillegg til å inneha de materielle betingelsene, forberede seg godt (Goffman 1990:116). De må skaffe seg en oversikt over situasjonen, der de tolker informasjon om blant annet tid, sted, rom og språk. Goffman betegner

dette som situasjonsdefinisjon som er viktig ved all samhandling. Med situasjonsdefinisjon menes en forståelse av hva slags anledning det er, hvilken rolle ”vi” og ”de andre” skal spille i samhandlingen (Goffman 1992:8). Jeg legger til grunn et menneskesyn der mennesket sees på som en kompetent aktør som kan påvirke sitt liv og sine livsbetingelser, blant annet gjennom selvrepresentasjon.

Selvrepresentasjon gjennom blogg

Å blogge er form for selvrepresentasjon. Det følger noen forventninger om personlig autentisitet med blogging, samtidig er det en balanse mellom privat og offentlig rolle (Schmidt 2007). Slik er det med annen selvrepresentasjon også, man deler utvalgte sider ved seg selv i møte med andre mennesker. Vi har mange forskjellige utgaver av oss selv i gaten, på jobb og på nett. De som blogger er like forskjellige som de som ikke blogger.

I Goffman (1992:92) sine teorier om selvrepresentasjon tar han i bruk dramaturgiske metaforer der han ser på kommunikasjon som et rollespill på en scene. Teoriene ble laget om ansikt-til-ansikt kommunikasjon, lenge før bloggingen oppsto, men de er egnet til å anvendes også på virtuell kommunikasjon gjennom blogg. Som nevnt er rom, sted og tid sentrale betingelser for all sosial deltakelse og samhandling. Goffman beskriver kartlegging av disse betingelsene som viktig for å få definert situasjonen. Deretter skjer det en rollefordeling der det blir klart hvem som innehar de forskjellige rollene, og hvordan de skal utspilles. Videre benytter Goffman begrepene ”frontstage” og ”backstage” for å forklare hvordan mennesker utøver rollene de skal spille. Med ”frontstage” mener han en situasjon der vi befinner oss på en slags ”scene” og fremfører rollen for et publikum. På dette området er det viktig å gi et ønsket inntrykk av seg selv, samtidig som man prøver å kontrollere situasjonen. ”Backstage”rollen beskrives som mer skjult, uformelt og avslappet (Ross 2007). Backstage kan være hjemme i den fysiske verden eller på nett. Karakteristisk for dette området er at aktøren har trukket seg vekk fra scenen, og forbereder en slags rolleopptreden.

Denne områdeteorien ser jeg som relevant og nyttig i forhold til bloggingens natur. En blogg har en tydelig ”frontstage” med innlegg som er åpen for alle, men også en ”backstage” der spesielt utvalgte medbloggere får komme inn. Kanskje ”backstage” kan være når deltakeren føler seg komfortabel med en selvpresentasjon som ikke er helt perfekt? (Ross 2007:317). Både ”frontstage” og ”backstage” vil ha betydning for hvordan samhandlingsrelasjonene og fellesskapet utvikles. Selvpresentasjonen er altså med på å påvirke relasjoner og samhandling. Goffmans hovedpoeng er at vi samarbeider om å skape en sosial situasjon, vi hjelper hverandre å framstå som pålitelige og etterrettelige, samhandling er et moralsk domene.

Sosial deltakelse og samhandling bør forstås som et her-og-nå fenomen med sin egen sosiale orden (Henriksbø and Sudmann 2011). Men hva skiller sosial samhandling på nett fra sosial samhandling på kafé? På nett kan noe av det som introduserer tvil ansikt- til- ansikt, de tegn vi observerer som utløser skepsis hos oss, bli usynlige. Og ved ansikt- til- ansikt kommunikasjon kan man fristes til å ville imponere (Ross 2007:319). Selv om de fleste bloggerne har både navn og bilde i bloggen, beskyttes deltakerne av et ”filter” når de ikke trenger å stå ansikt til ansikt med leserne. Blogging kan studeres som aktive selvpresentasjoner, forhandlinger og tilpasninger til strukturelt betingete situasjoner, der tid og sted er nødvendige vilkår for samhandling. Dette markerer et skifte i menneskesyn og begrepsbruk, der de kompetente deltakere ikke lenger er brukere eller konsumenter, men kreative og skapende aktører (Henriksbø and Sudmann 2011).

Familien, foreldreskap og kjønn

Familie, foreldreskap og kjønn er begreper som må utdypes siden jeg har valgt å bruke foreldreblogger som case i prosjektet mitt. Begrepet ”familie” kommer fra det latinske ordet ”familia”, som betyr husstand. I snever forstand brukes begrepet om kjernefamilien, det vil si ektefeller eller samboere og deres hjemneværende barn, og i videre forstand brukes det ofte om en gruppe personer som er forbundet ved slektskap, ekteskap, svogerskap eller adopsjon.

Hva som i alminnelighet anses som en familie, vil imidlertid kunne variere både i tid og sted. Familien anses uansett som et viktig samlingspunkt og en sosialiseringarena, og utgjør en grunnenhet i samfunnet (NOU2012:5).

En pågående diskusjon har vært knyttet til kjernefamiliens oppløsning og foreldreskap i endring. Noen hevder at gamle forpliktelser er borte, at barna i større grad har blitt et offentlig ansvar, at familier oppløses, at foreldre har mistet grepet om oppdragelsen og at det er mange andre som preger familien, blant annet mediene. Andre beskriver den moderne familien bestående av selvstendige partnere hvor begge har jobb, inntekt og yrkeskarriere og barn med forhandlingsrett. Med nye idealer og praksiser, formes det nye familiemodeller og det kan være viktige endringer på gang i familien (Aarseth 2011:11). I foreldrebloggsfæren refererer de aller fleste bloggene til en mor, en far og barn, altså synes den tradisjonelle kjernefamilien å dominere. Når det gjelder former for foreldreskap, har jeg for lite empirisk materiale for å si noe om hvordan bloggsfæren er sammensatt.

Jeg så raskt under min kartlegging at det var overveldende flertall av mødre som blogger, og det er derfor interessant å se på kjønn som en faktor for å forstå blogging og deltakelse i bloggsfæren. Kjønn kan forstås som en sosial institusjon eller et sosialt fenomen som har betydelig påvirkning på sosial orden og interaksjon (Sudmann 2009:29). Martin (2004) argumenterer hvordan kjønn kan sees som en sosial institusjon, og bør ses slik ved sosiologiske analyser. Hun mener at ved å se på kjønn som sosial institusjon, vil dynamikken og de sosiale karakteristikkene ved kjønn bli mer synlige (Martin 2004:1266). Vi tenker ikke alltid over hvilken betydning kjønn har, fordi det er så innvevd i samfunnet og kulturen vår. Det er en kjønnkode i kulturen som fremstiller versjonen av kvinne og mann som mulige og forståelige svar (Haavind 2000:214). Kjønn ligger ofte som en taus, men felles forutsetning for at det som skjer i en bestemt situasjon blir oppfattet på en spesiell måte (Haavind 2000:20). Vi gjør oss for eksempel tanker om ”mammabloggere” og ”pappabloggere” ut fra vår innarbeidede forståelse av den store kategorien ”menn” og ”kvinner” og ”mødre” og ”fedre”. Bruns og Jacobs (2006:151)

stiller spørsmålet om blogg kan være med på å manifestere forskjellen mellom kjønnene.

Kjønn som *biologi* gjelder de biologiske forskjellene det er mellom kvinner og menn (NOU1999:13). Noen av forskjellene framstår i de fleste sammenhenger som absolutte; en person har eller har ikke to X-kromosomer, eggstokker og livmor. Andre biologiske kjønnsforskjeller er tendensielle, på gruppenivå. Kjønn som *identitet* viser til hvordan den enkelte former, og blir formet av en selvforståelse knyttet til kjønn. Selvforståelsen utvikles i samspill med hva omgivelsene knytter til kvinnelig og mannlig, og dette kan skifte og henge sammen med både biologi, struktur og symboler. Dette åpner for en fortolkning og forståelse av kjønn konstruert gjennom forhandlinger. Ifølge Haavind er alle med å forhandle: *"Enhver vil gjennom sin sosiale deltagelse følge opp eller motarbeide forestillinger om hva ens kjønn betyr for en selv og hva det gjør med andre"* (Haavind 2000:212). Kjønn som *symbol* handler om kulturens framstilling av det mannlige og det kvinnelige. Kulturelle symboler preger våre fortolkninger av både oss selv og andre. Kjønn som *struktur* er et uttrykk for hvordan kjønn knyttes til organisering og fordeling av arbeid, funksjoner, makt og privilegier på samfunnets mange arenaer (NOU1999:13).

Ser vi på de strukturelle endringene som har skjedd, er familie og foreldreskap i endring den siste generasjonen. Det hevdes at det har skjedd enorme forandringer på kjønnsarbeidsdelingen i forbindelse med foreldrerollen (Aarseth 2011:24). De fleste fedre er mye mer delaktige i familiens gjøremål og barnas hverdag. Den moderne, urbane familien innretter seg på en annen måte enn generasjonene før oss, og arbeidslivet kommer etter. I 1993 ble det innført fedrekvote av foreldrepermisjonen, en politisk, symbolsk beslutning om delt kjønnsstruktur. Fra juli 2011 ble det vedtatt en tredeling av foreldrepermisjonen, der 12 uker er forbeholdt mor, 12 uker er forbeholdt far og 20 uker er valgfrie. Dersom far ikke benytter sine uker, faller de bort (med visse unntak), det vil si at fedrekvoten benyttes i de fleste familier. Hensikten med fedrekvoten er å få fedre til å ta større del i omsorgen for barnet i de første leveårene. Her kan det argumenteres med at det tas for lite hensyn til det

biologiske synet på kjønn, og at det faktisk er kvinner som føder og ammer er blitt en underordnet del av debatten om kjønn. Fedrekvoten er en av de strukturelle endringene som har fått stor betydning for hvordan vi ser på kjønn og familieorganisering i dag. Og det fører til at flere fedre får mer tid med barna, mer tid hjemme – og kanskje mer tid til aktiviteter som blogging. Både som produsenter, men også som lesere. Like fullt er det fremdeles kvinner som tar ut mesteparten av permisjonstiden, noe som kanskje forklarer hvorfor flertallet av både produsenter og lesere av foreldreblogger er kvinner.

De ulike måtene vi ser kjønn på, vil spille inn på måten vi tolker bloggere. Hva vi forventer av en pappabloggers temavalg og en mammabloggers måte å beskrive hverdagen. Og ved å se på kjønn som sosial institusjon og forutsetning, ser vi at noen betydninger av kjønn alltid er i spill på en eller flere måter, hvordan er et empirisk spørsmål.

SOSIAL DELTAKELSE I SOSIALE MEDIER

Deltakelse i en eller annen form ligger som en premiss når vi snakker om *sosiale* medier. Ife og Teorier (2006) ser på deltakelse både som et virkemiddel og som et mål. I min studie legger jeg til grunn at deltakelse er noe som skal gi aktørene mulighet til å gjøre egne valg, og på den måten øke sin handlekraft (Cornwall 2008:273). Deltakere i bloggsfæren er bloggerne og leserne. Leserene kan deles inn i to kategorier, lesere med blogg, altså *medbloggere*, og lesere uten blogg. Når jeg i oppgaven drøfter deltakelse og samhandling, er det først og fremst mellom bloggere.

Deltakelse er et nøkkelbegrep i samfunnsarbeid (Ledwith and Campling 2005; Minkler 2005; Ife and Tesoriero 2006; Henriksbø and Sudmann 2011).

Deltakelse kan ha de positive resultatene at det påvirker selvfølelsen, gir en følelse av kontroll over egen situasjon og en mulighet til å påvirke beslutninger som angår en selv (Ife and Tesoriero 2006:158). Det er også forskjell på deltakelse i rom som deltakere har skapt selv, og rom som andre tilrettelegger (Cornwall 2008). Foruten større grad av deltakelse, består rom som folk skaper

selv i større grad deltakere som har noe til felles. De kjennetegnes av at mennesker med felles opplevelse har et ønske om å organisere seg for å kunne påvirke samfunnsforholdene, og det kjennetegnes av solidaritet (Twelvetrees 2002).

Altså er bloggen som rom skapt av brukerne selv, men hva med innholdet? I følge Hoem og Schwebs (2010) kan brukernes rolle i sosiale medier deles inn i tre hovedgrupper. *Brukerskapt innhold* er når tekster og bilder blir laget gjennom en prosess og publisert av brukeren selv. Dette kan for eksempel være en pappablogger som vil dele sin vurdering av en vogn, tar bilde av barnet sitt oppi vognen, og skriver en anmeldelse som han publiserer i et blogginnlegg. Mens *brukerstyrt innhold* vil være når brukeren ikke nødvendigvis har laget innholdet selv, men likevel kan kontrollere hele eller deler av innholdet. Et eksempel på dette kan være at en mammablogger har funnet en morsom video på YouTube⁷ som hun omtaler, og deler i et blogginnlegg. Til slutt har vi *brukergenerert innhold* der innholdet som blir skapt i samspillet mellom bruker og ulike tjenester. Det kan for eksempel være en liste som bloggeren legger i en kolonne over ”mest leste innlegg”. Brukergenerert innhold forutsetter altså digital teknologi og en form for samhandling (Hoem and Schwebs 2010:36).

I en blogg er det vanlig å bruke innhold i alle tre kategoriene, og det vil variere fra blogg til blogg hvilken form som brukes mest. Men vil det at innholdet og bloggsfæren er skapt av bloggerne selv, bety at de opplever en større grad av deltakelse? Eller snakker vi bare om ulike typer deltakelse? Cornwall (2008) mener at typologier er nyttige for å differensiere grader og typer deltakelse, og at det ligger et normativt syn til grunn for de fleste tilnærminger til deltakelse. Hun viser til at deltakelse ofte rangeres gjennom idealtyper og implisitte normer om hva som er ”god” og ”dårlig” deltakelse. Cornwall hevder at deltakelsesbegrepet må pakkes ut, og understreker at det må sees i sammenhengen tid og rom (Henriksbø and Sudmann 2011).

Rammene hemmer eller fremmer deltakelse, og aktøren må sees på som en

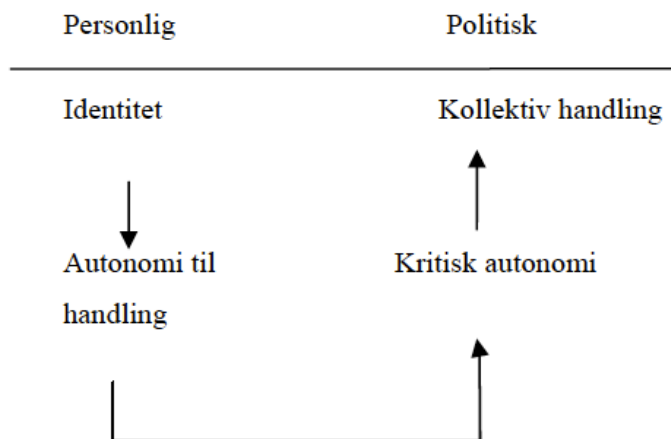
⁷ Et nettsted der brukerne kan laste opp, vise og dele videoklipp.

kreativ, kompetent og handlende aktør som selv kan bedre mulighetene for deltakelse og endre sine livsbetingelser (Sudmann og Henriksbø 2011). I denne sammenhengen er kritisk bevissthet er en av de viktigste prosessene.

Kritisk bevissthet

Kritisk bevissthet handler om å sette spørsmålsteget ved det vi tar for gitt (Ledwith 2005). Men ikke all bevissthet fører til bevisstgjøring. Det er først når man klarer å koble den personlige og politiske konteksten, og se de strukturelle forholdene i samfunnet at vi kan snakke om kritisk bevissthet (Freire and Nordland 1999). Samfunnet er med på å legge premisser for våre handlingsmuligheter som gir og tar. En kritisk refleksjon rundt hva disse premissene er, er helt nødvendig for å kunne bidra til å skape bedre levekår. Den brasilianske pedagogen Paulo Freire definerte kritisk bevissthet som *”opplæring til å oppfatte sosiale, politiske og økonomiske motsetningsforhold, og til å bekjempe de sider ved virkeligheten som skaper undertrykkelse”* (Freire and Nordland 1999:18).

I følge Freire er det å reflektere kritisk og stille spørsmål ved det som blir tatt for gitt, nødvendig hvis man skal kunne påvirke sine livsbetingelser. Den enkelte bloggers selvstyrking gjennom historien som skapes og formidles gjennom blogg kan gi selvtillit og autonomi. Dette kan igjen føre til kritisk selvbestemmelse, og danne grunnlag for kollektive handlinger. Et sentralt spørsmål blir om bloggen kan legge til rette for en kritisk refleksjon rundt egen hverdag og hvilke handlingsmuligheter som finnes.

FIGUR 2. UTVIKLING AV KRITISK PRAKSIS (LEDWITH 2005:66).

Ved å skape en kritisk praksis vil man gjennom deltakelse i fellesskapet kunne få innflytelse, og på den måten skape endring (Ledwith and Campling 2005). I følge Freire er det kun dialog som fordrer kritisk tenkning som kan generere kritisk tenkning og bevissthet.

Dialog

For å forstå et fenomen, vektlegger Gadamer språket og dialogen (Gadamer and Jordheim 2003). I mitt prosjekt er disse elementene svært viktig, da bloggeren har språket som sitt fremste verktøy, og fører dialog gjennom bloggen i større eller mindre grad. Dialogen er den grunnleggende prosessen der de som snakker sammen har som mål å komme fram til en felles forståelse (Gadamer and Jordheim 2003). Gjennom dialog kan bloggeren få belyst sin situasjon, dele sine erfaringer med andre og finne en forståelse. I samfunnsarbeid er dialog sentralt, og det er utgangspunktet for at endringsprosesser skal kunne skje gjennom bevissthet, mobilisering og handling (Ledwith and Campling 2005; Minkler 2005). Freire (1999) presenterer dialogen som en forutsetning for handling, dette innebærer en form for deltakelse. Han vektlegger hvordan folk gjennom dialog kan bli aktive og kritiske, hvordan de kan få selvtillit og utvikle ny kunnskap. Gjennom dialog

kan mennesker sette ord på den verden de lever i, og legge grunnlag for endring både mellom de som deltar i dialogen, i individet selv, og i samfunnet for øvrig (Freire and Nordland 1999). Gjennom dialogen kan bloggeren problematisere hverdagslige tema, se verden ut fra nye perspektiver og bli mer bevisst. Men Freire var opptatt av at dialogen ikke måtte reduseres til at et menneske overførte ideer til et annet, eller til en enkel utveksling av ideer mellom deltakerne. Dialogen er en skapende handling, mennesker i mellom (Freire and Nordland 1999:71). Videre påpeker Freire at troen på mennesket er selve grunnlaget for en dialog. Denne troen handler om at mennesket skaper og gjenskaper seg selv og sin egen situasjon.

Freire tilfører dessuten handlingsbegrepet en ny dimensjon gjennom det han kaller ”praxis”. Han påpeker at man gjennom dialogen får en erkjennelse av at noe er endret, at en kan se en sak på en annen måte. Denne erfaringen vil deretter kunne føre til en handling. Ord er forutsetningen for dialog, og i ordets kraft ligger også et endringspotensial. Ord og handling er gjensidig betinget, ord er handling (praxis) og uten handling er ordet dødt. Vil det si bloggeren må handle for at dialogen og bloggingen skal ha en mening? Dette vil jeg prøve å finne noen svar på i studien ved å undersøke om bloggerne handler ved å anvende kunnskaper og egenskaper de har tilegnet seg gjennom bloggen. Og ikke minst; se hvilke handlinger som eventuelt oppstår, både for den enkelte blogger, men også i samhandling med andre.

Samhandling

Deltakelse forutsetter at man er i stand til å orientere seg ut over seg selv og til å forstå de tegn situasjonen gir. At man selv kan gi tegn, og inngå i forpliktende samspill med andre. Og i de ulike kanalene i sosiale medier er det flere former for kommunikasjon mellom brukerne. En blogg er fordrer en annen type kommunikasjon enn på andre nettsteder/plattformer der det ligger et klarere rammeverk og begrensninger for samhandlingen, som for eksempel

Facebook⁸ eller Twitter.⁹ I en blogg har en forfatter råderett over sin egen nettside, og de andre som er på bloggen er besøkende.

Hovedvekten av bloggere opplever nok at de deltar i et større bloggsamfunn, selv om noen bloggere kan blogge i et vakuum, og holde seg for seg selv. Men de fleste bloggforfattere trenger publikum, en resepsjon. Goffman skriver om samhandlingsorden, hvordan vi henvender oss til hverandre, og om gjensidig tolkning og vurdering. Begrepet viser også til en bestemt type velordnet aktivitet som Goffman mener bygger på et vesentlig fundament av felles kognitive forutsetninger og relasjoner (Goffman 1983:290). Ross (2007:321) fremhever spesielt språket som viktig for å forstå samhandling i nettbaserte fellesskap. Det kan både fungere som en barriere overfor ”de andre” og som en mulighet for å styrke fellesskapet og den kollektive identiteten.

Polletta og Jasper (2001) hevder at kollektiv identitet kan beskrive imaginære eller konkrete grupper. De viser til at kollektiv identitet har en positiv virkning på gruppemedlemmene ved at det er knyttet bånd i innad i gruppen som gir en meningsforståelse av den sosiale verden. Dette kan man tenke seg er aktuelt i bloggsfæren, men det må også tas høyde for at ikke alle bloggere er opptatt av samspillet og fellesskapet. I bloggsfæren, som i sosialt liv for øvrig, deltar folk med ulike motiver og på ulikt vis.

Og nettopp ulike nivåer og måter å delta på, er viktig når man skal forklare deltakelse. Cornwell (2008) hevder at deltakelsesbegrepet må pakkes ut, og stadig prøves mot konkrete fenomener i tid og rom (Henriksbø and Sudmann 2011). En del modeller som søker å forklare deltakelse, for eksempel Arnstein (1969), diskuterer i liten grad hvordan deltakelse kan oppleves for de som er

⁸ Facebook er et nettsamfunn, opprinnelig laget for universitetsstudenter og -ansatte i USA. Siden har det spredt seg til andre bruksområder, inkludert venner, skoler og geografiske områder. Det er et sosialt nettverk, der brukeren kommuniserer ved at en profil blir opprettet

⁹ Twitter er et amerikansk gratis nettsamfunn og en mikrobloggingtjeneste som lar brukerne sende og lese andre brukeres oppdateringer (på engelsk kalt *tweets*), som er tekstbaserte meldinger bestående av inntil 140 tegn (wikipedia).

tilstede uten å være i samhandling med andre. Da vil det være interessant å se på *både de* kollektive og de personlige gevinstene ved å blogge. Individuell selvstyrking og kunnskap er vesentlig for all samfunnshandling, og et godt utgangspunkt for fellesskap.

FELLESKAP OG SAMFUNNSARBEID

Begrepet fellesskap er oversettelse fra det engelske ordet *community*, og brukes ofte i forbindelse med en gruppe mennesker som er organisert rundt felles verdier og som har sosial samhörighet med felles geografisk lokalitet. Fellesskap kan også bli bygget i en gruppe med felles interesser og fellestrekk (Minkler 2005:29). En blogg og et bloggsamfunn er et rom oftest skapt av deltakerne selv, og muliggjør fellesskap som ellers kanskje ikke ville ha oppstått. Jeg kunne ha kalt det for sosiale nettverk, men velger å bruke begrepet fellesskap. En bred definisjon på fellesskap er "*a social interaction, area and a common tie or ties*" (Bracht 1990). Bloggfellesskapet krysser tids- og stedsbarrierer på en annen måte enn en del kommunikasjonsmåter man har brukt tidligere. Det trenger ikke nødvendigvis å være bedre eller mer hensiktsmessig kommunikasjon, men det er annerledes.

Det å bygge et fellesskap betraktes som en prosess der deltakerne selv er engasjert. Begrepet kapasitetsbygging er sentralt i forhold til samfunnsarbeid (Minkler 2005:28). Begrepet omtales som multidimensjonalt, med dimensjoner som alle etter mitt syn er aktuelle i forhold til blogging; aktiv deltagelse, støttende nettverk, ferdigheter og ressurser, kritisk refleksjon, fellesskapsfølelse (Minkler 2005:37).

Fellesskap i bloggsfæren

Et digitalt fellesskap kan defineres som "*et sosialt aggregat som oppstår på nettet, når tilstrekkelig mange mennesker formidler offentlige diskusjoner lenge nok, og med tilstrekkelig følelse til å forme nettverk av personlige relasjoner*"

(Liestøl and Rasmussen 2007:103). Felleskapsfølelsen vil være avhengig av bloggformen, er bloggforfatteren personlig og deler mye om sitt liv, vil graden av tilhørighet mellom blogger og leser kunne bli større. Det er flere eksempler på at bloggere deler personlige ting, og får kommentarfeltet fullt av sympatierklæringer og historier om felles opplevelser. Felles opplevelser kan skape tilhørighet. Og når krav om tilhørighet oppfylles, er det virtuelle fellesskapet like ekte som andre sosiale fellesskap (Liestøl and Rasmussen 2007).

Et fellesskap i sosiale medier er et fellesskap uten at partene fysisk er i nærheten av hverandre. I en blogg inneholder kommunikasjonen kun verbal, skriftlig og billedlig kommunikasjon, og mangler øyenkontakt, kroppsspråk og stedskontekst. I følge Liestøl og Rasmussen (2007) krever derfor kommunikasjonen på nett godt utviklede verbale kommunikasjonsevner, noe som også kan fungere som en ekskluderingsfaktor. Goffman vektlegger at man i møter ansikt-til-ansikt får mulighet til å se andres emosjonelle reaksjoner, og være en del av prosessene som foregår i menneskenes interaksjon. Når man blogger mister man en del av dette. På den andre siden kan fravær av manglende fysisk tilstedeværelse gjøre kommunikasjonen lettere og mindre hemmende for noen.

Men hvordan påvirker fellesskapet i bloggsfæren hverdagslivet? Liestøl og Rasmussen (2007:106) mener at ”*digitale erfaringer kan ha effekt på det aktuelle hverdagslivet, og omvendt.*” Da er vi helt i kjernen av min problemstilling. For er det ikke logisk at bloggeren tar med seg kunnskap og diskusjoner fra bloggen med seg inn i hverdagslivet og omvendt? Vi tar jo med oss kunnskaper og egenskaper mellom alle andre areaer i livet, så det må vel gjelde for livet man lever på bloggen også? Alle erfaringer er erfaringer. Videre kan relasjoner flyttes og byttes på mellom virtuelt og annet hverdagsliv. Bekjente og familie som kjenner hverandre utenfor internett kan bli bedre kjent gjennom bloggen, og bloggere som aldri har truffet hverandre før, kan møtes utenfor det virtuelle rommet. Da er det interessant å se nærmere på disse relasjonene og kontaktene.

I bloggsfæren kan man treffe mange mennesker på kort tid. Antallet kontakter mellom mennesker vokser betraktelig fortere enn antallet deltakere (Shirky 2008:27). Men hvilken relasjon eller kontakter skaper man, og hvordan treffer man dem? Kommentarene i bloggene kan bidra til å etablere relasjoner i bloggsfæren, siden de ofte inneholder en lenke tilbake til kommentatorens egen blogg. Bloggrollen¹⁰ og andre lenker i bloggen er viktige i identitets- og relasjonshåndtering (Schmidt 2007). Når bloggere legger hverandre til en bloggroll eller lenker til hverandres blogger direkte i teksten på et blogginnlegg, kan det ses på som relasjonsbygging.

Bloggere i min studie forteller at de har knyttet mange bekjensheter og vennskap gjennom bloggingen. I denne sammenhengen er det nyttig å se på Granovetter (1973) sine teorier om sterke og svake bånd, ”The strength of weak ties”. Han mener at sterke bånd vanligvis eksisterer mellom venner eller slektninger. Blogg kan hjelpe til å opprettholde slike bånd, mobilisere støtte og styrke den sosiale identiteten. De svake båndene kan oppstå i bloggsfæren og gjør seg mest gjeldende der det er bestemte tema. Han fremhever at informasjon sprer seg best gjennom sosiale nettverk, og lettere gjennom svake bånd enn sterke. Grunnen er at nettverk som er bygget opp av sterke bånd ofte blir lukket, og dermed begrenset i størrelse. Sterke bånd kan være ekskluderende, og deltakerne kan være mer restriktive på hva de formidler til hverandre. Så selv om båndene er sterke og innflytelsen kunne ha vært sterk, er den ikke det fordi informasjonsflyten stopper opp. For at en kommunikasjonskanal skal ha en verdi, må det være et visst antall medlemmer, og i følge Granovetter er det ikke nødvendigvis mer verdifullt om medlemmene har sterke bånd. Tvert imot kan sterke bånd ha en selvutslettende effekt på et nettverk.

Teorien kan overføres til bloggsfæren fordi den belyser hvordan blogger kan fungere som sosiale nettverk. Svake bånd fungerer som broer mellom sosiale

¹⁰ En synlig liste over lenker til andre blogger på bloggen.

grupper, og er godt egnet til å dele ideer og informasjon (Rettberg 2008:59). Men som Granovetter påpeker, er svakheten ved teorien at den ikke tar for seg innholdet som formidles. Når det gjelder innholdet, mener Shirky at dialogen i sosiale medier ofte er selvforsterkende, og siterer Doctorow: "*Conversation is king. Content is just something to talk about*" (Shirky 2008:99). Altså kan det være dialogen og fellesskapet, ikke innholdet som er det viktigste.

KAPITTEL 3. METODISK TILGANG TIL BLOGGING

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for oppgavens vitenskapsteoretisk forankring. Videre vil jeg vise hvilke vurderinger jeg har gjort ved valg av metode og forskningsdesign, hvordan dataproduksjonen har blitt gjennomført og fremgangsmåten ved analysen. Til slutt vil jeg presentere noen metodiske refleksjoner og forskningsetiske betraktninger.

FORSTÅELSE SOM METODOLOGISK UTGANGSPUNKT

Et særtrekk ved samfunnsvitenskapene er at de bygger på fortolkninger av verden som allerede er fortolket av sosiale aktører, og det er ikke enighet om hvordan man skal forholde seg til aktørenes beskrivelser av seg selv og andre. Vi som samfunnsforskere utvikler teorier om fenomenene vi undersøker, og prøver å få dem bekreftet eller avkreftet gjennom erfaring (Gilje and Grimen 1995).

For å forstå det sosiale fenomenet blogging velger jeg en hermeneutisk tilnærming. Hermeneutikken forsøker å lage en metodelære for fortolkning av meningsfulle fenomener, og å beskrive vilkårene for at forståelse av mening skal være mulig (Gilje and Grimen 1995:142). Men hermeneutikken kan også sees på som en filosofi om sannhet. Hermeneutikken plasserer forståelsen i sentrum for menneskelivet, som en måte å være i verden på. Tilnærmingen peker på at vi alltid fortolker alt, og at vår fortolkningsbakgrunn påvirker hva vi ser, hører, gjør og vet. Gadamer mente at dette ikke kunne gjøres metodisk, men at det er en prosess man deltar i, en samtale. Gadamer vektla språk og språkforståelse som en forutsetning for den hermeneutiske prosessen. Samtalen er den sentrale og grunnleggende prosessen der de som snakker sammen har som mål å komme fram til en felles forståelse. Målet med samtalen er å få forståelse for de andres holdninger og overbevisninger som utgjør

forståelseshorizonten, berike sin egen horisont, og deretter få en felles forståelseshorizont. Idealet er at forståelseshorizontene smelter sammen, da utvikles ny kunnskap (Gadamer and Jordheim 2003).

Prosjektet mitt er erfaringsnært, der individer og gruppers meningsdanning, handlinger og holdninger er det som vil danne det empiriske grunnlaget for min studie. Og når prosjektet mitt går ut på å tolke, forstå og finne mening og hensikt, er den hermeneutiske sirkel en hensiktsmessig metode. I hovedtrekk går den hermeneutiske sirkel ut på at den veksler mellom å se helheten og studerer enkelte deler. Den viser forbindelsene mellom den virtuelle verden og den fysiske verden, og fortolkningene, forforståelsen og konteksten de må fortolkes i (Gilje and Grimen 1995). Dette gir muligheter både for ny kunnskap og endring av egen forforståelse. Dette gjelder ikke bare for meg som forsker, men også for bloggerne i fokusgruppene. Disse stadige bevegelsene mellom helhet og deler finner sted både under fokusgruppene, og i analyse og tolkning av fokusgruppene.

MITT UTGANGSPUNKT

En annen viktig del av hermeneutikken, og spesielt Gadamers hermeneutikk, er forforståelsen. Jeg har forsket på et felt jeg har god kjennskap til som blogger selv. At jeg er mor vil også påvirke min forståelse, hva jeg velger å undersøke, og hvordan jeg fortolker foreldrebloggere. En viktig forutsetning for å bruke en hermeneutisk innfallsvinkel til å tolke og forstå, er at jeg som forsker har innsikt i egen forforståelse. En grunntanke i hermeneutikken er at vi alltid forstår noe på grunnlag av visse forutsetninger, og at vi aldri kan møte verden forutsetningsløst (Gilje and Grimen 1995:148). Forforståelsen omfatter tidligere forskning, teoretiske referanserammer og egne erfaringer og betraktninger – livserfaringer fra jobb og privatliv. Min blogg går i utgangspunktet under kategorien ”interiørblogg”, ikke ”foreldreblogg” som jeg har valgt å bruke som case. Men det er glidende overganger, og min blogg, som mange andre blogger, inneholder flere tema. Noen ganger blogger jeg om familielivet, og bloggen kan således sees på som en ”foreldreblogg” i blant.

Med dette som utgangspunkt, har det vært viktig for meg å designe et prosjekt som utfordrer det jeg kan og vet. Et prosjekt som sikrer at jeg ser noe nytt, og som setter mine erfaringer og forkunnskaper i spill på nye og uventede måter. Gadamer ga fordommer og forforståelse positivt innhold ved å si at fordommer er en nødvendig forutsetning for enhver forståelse og selvrefleksjon. Videre at forforståelse er noe vi skal prøve å forstå, ikke frigjøre oss fra (Gadamer and Jordheim 2003).

Jeg har prøvd å være åpen og innta perspektiver jeg ellers ikke ville ha inntatt. Ved å bruke andre ord enn jeg pleier, og aktivt stille meg kritisk til det jeg vet fra før, har jeg oppdaget nye sider ved blogging. Jeg har utfordret det som har vært selvsagt for meg ved å spørre ”hvorfors” mye mer enn jeg ellers ville ha gjort. Min forforståelse kan selvsagt ha gjort meg blind for viktige spørsmål, og det kan hende jeg har hoppet over noe, eller trukket raske konklusjoner. ”*Den vanligste fallgruven er å la forforståelsen overdøve den kunnskapen som det empiriske materialet kunne levert*” (Malterud 2003:48). Jeg har prøvd å bruke forforståelsen min til en fordel, et verktøy ved å stille spørsmål som har skapt diskusjon og spørsmål som engasjerer. Jeg tror min erfaring som blogger har gjort det mulig å komme nærmere inn på bloggerne, og dypere inn i problemstillingen. Jeg har også prøvd å velge et forskningsdesign som sikret at jeg kunne bruke det jeg kan, samtidig som jeg kunne bli overrasket.

VALG AV FORSKNINGSMETODE- OG DESIGN

Problemstillingen og forskningsspørsmålene mine bestemte valg av metode. Min interesse og kunnskap om blogging, kartlegging av feltet, faget samfunnsarbeid og problemstilling pekte ut kvalitativ tilnærming som mest egnet. En sentral målsetting ved kvalitative studier er i tråd med min egen målsetning; å få til en forståelse av fenomenet, heller enn en forklaring.

Bloggsamfunnet er preget av ”selvstendig næringsdrivende”, der hver enkelt blogger som hovedregel er eneansvarlig for sine tekster. Og hvorvidt det som skrives er resultat av grublerier på egenhånd, eller diskusjoner med venner,

ektemenn eller naboer, er ikke umiddelbart synlig på bloggen. Derfor var det interessant for meg å komme bak den offentlig teksten, komme nærmere de valg og prioriteringer, og tilslutt de selvpresentasjoner som legges på bloggen. Videre ønsket jeg å komme nærmere de levende forfatterne og deres øvrige hverdagsliv for å få svar på mine spørsmål. Jeg ville komme nært på fenomenet og trenge detaljer. En kvalitativ tilnærming ga meg innsikten og dybden, i motsetning til oversikt og bredde. Videre var det viktig for meg å finne ut av hvordan bloggere oppfatter og definerer sin handlingssituasjon (Gilje and Grimen 1995:114). Jeg søkte bloggeres egne erfaringer med, og begrunnelser for blogging, og vurderte da en kvalitativt orientert metode som mest hensiktsmessig.

Ved siden av en innledende kartlegging, har jeg hatt to fokusgrupper. Fokusgrupper er en gruppediskusjon der forskeren aktivt oppmuntrer og er oppmerksom på samhandlingen i gruppen (Barbour 2007:2) og der forskeren styrer emnene (Halkier 2010:10). Det var viktig for meg at mitt metodevalg lot meg benytte forforståelsen min på best mulig måte. Fordi jeg var undertallig deltakerne i studien, det var mange ”mot” meg, sikret jeg at bloggernes erfaringer og synspunkt ble dominerende. Videre er fokusgrupper spesielt godt egnet til å studere samspill og normer i grupper (Halkier 2010:13). Og siden jeg, i tillegg til enkeltbloggeres erfaringer og fortolkninger, ønsket å vite noe om bloggsamfunnet og vilkår for deltakelse, var fokusgrupper en god måte til å få informasjon om dette.

Når jeg bestemte sted for fokusgruppene, var det også styrt av tema og problemstilling. Jeg ønsket å avholde gruppene på samme sted som fenomenet utspiller seg, nemlig på Internett. Der var deltakerne på hjemmebane og behersket verktøyet (datamaskinen) de skulle bruke.

TILGANG TIL FELTET

Feltet mitt er bloggere som blogger og bor i Norge, den såkalte ”bloggsfæren”. Jeg har brukt foreldreblogger som case for å kunne reise noen diskusjoner med et konkret tema og avgrenset område som utgangspunkt. Både bloggsfæren generelt og foreldrebloggsfæren er uoversiktlig og stor, så jeg valgte først å kartlegge blogger som var samlet på en liste på en nettside som heter Foreldremanualen.no.

The screenshot displays the homepage of Foreldremanualen.no. At the top, there is a navigation menu with categories: FAMILIELIV, FORELDREBLOGGING, HUEM OG LIVSSTIL, REISE OG FRITID, SHOPPING, and UNDERHOLDNING. Below the menu is a banner for 'Foreldremanualen' with the tagline '- inspirasjon for deg med barn'. To the right of the banner are two icons: 'barne loppis' and 'familie blogger'. Below the banner is a section for 'Hvilke sko er du?' featuring images of different shoes and the text 'BRANDOS.no Norges største skobutikk på nettet'. The main content area is divided into two columns. The left column features a featured article titled 'Luksus-camping: Slik gjorde vi det' with a sub-headline 'I år, som i fjor, har vi tenkt oss på luksus-camping i Sverige. Fenomenet luksus-camping er enda ganske nytt, men kan sies å være campinglivet sitt svar på våre høye krav til levestandard. Det som tidligere var primitive turer med klemme soveposer, varme liggeunderlag og trangt forhold er nå byttet ut med telt som er [...]'. Below the article is a 'LES MER' button. The right column has a 'Velkommen!' section with a welcome message and contact information. Below that is a Facebook widget for 'Foreldremanualen på Facebook' showing 4,189 likes. At the bottom, there are several widgets: a contest announcement for 'KONKURRANSE: BARNEBURSDAG', a 'GodePode.no' widget, a 'BARNEKLÆR' widget, and a 'Praktisk' widget for 'MØBLER & INNREDNING PÅ NETT'. On the far right, there is a logo for 'baretøy & barneutstyr lotusbarn' with the website address 'www.lotusbarn.no'.

FIGUR 3: SKJERMDUMP AV FORELDREMANUALEN.NO

Under fanen ”foreldreblogger” i navigasjonslinjen på Foreldremanualen.no, er det samlet en liste/oversikt over mer enn 200 foreldreblogger.

Foreldremanualen har ikke noe redaksjonelt ansvar for de enkelte bloggene, de tilbyr kun en oversikt. Bloggene ligger åpent på nettet for hvem som helst å lese, så jeg trengte ingen samtykke i denne fasen. Jeg kontaktet likevel de som driver Foreldremanualen på e-post for å informere om at jeg brukte deres side som utvalg for min studie. Dette stilte de seg positive til (vedlegg 1).

Kartleggingen var ikke en del av selve dataproduksjonen, men forberedelser for å få en oversikt over hovedtema, fellestrekk og ulikheter. Aller først leste jeg usystematisk rundt i bloggene, for å orientere meg og få en oversikt. Jeg var forholdsvis godt kjent med en del fra før, men da jeg skulle i gang med prosjektet mitt var blikket mitt et ganske annet. Jeg var oppmerksom på likheter og ulikheter, og la merke til om det var noe spesielt jeg ble nysgjerrig på, eller ble overrasket over. Jeg hadde også forskningsspørsmålene mine i bakhodet da jeg leste. Etter å ha sett innom alle bloggene som var registrert på Foreldremanualen.no, valgte jeg å gå mer systematisk til verks. Siden feltet er så stort, måtte jeg velge ut noen, og valgte da å gjøre det pragmatisk gjennom å plukke ut de 30 første på listen til Foreldremanualen.no. Jeg gikk inn på dem, en etter en, og fulgte samme fremgangsmåte hver gang. Først leste jeg den tematisk oversikten¹¹ som de fleste har på forsiden i bloggen sin, og skrev ned de fem viktigste temaene i hver blogg. Deretter så jeg over alle temaene og fant ut hvilke tema som gikk igjen. Underveis laget jeg en liste med en oversikt over dette. De temaene som oftest gikk igjen, var ”hverdagsliv”, ”familie”, ”barn”, ”interiør” og ”mat”. En ikke spesielt overraskende topp 5-liste for foreldre som blogger. Men selv om det var de samme temaene som gikk igjen, så jeg raskt at innholdet ikke var så likt.

Bloggerne hadde ganske stor spredning i alder, geografisk tilhørighet, klasse og

¹¹ De fleste blogger har en ”sky” eller en liste der hvert tema er samlet i en etikette. Som oftest står det hvor mange innlegg som er skrevet i hver etikette. Man kan lete seg gjennom etikettene for å finne det man er interessert i å lese om.

utforming av bloggene sine. Både layoutmessig, billedmessig og språklig var det forholdsvis store forskjeller, både i kvalitet og form. Noen distanserte teksten i forhold til egen familie, og skrev generelt og avgrenset tematisk. Andre skrev mer dagboklignende, og detaljert om familien og seg selv. Noen gjorde seg flid med det visuelle (for eksempel bilder), andre var mer opptatt av tekstene. Det så også ut til å være stor spredning geografisk, det var ingen landsdeler eller områder som skilte seg ut. I dette utvalget var det bare ”mammabloggere” representert fordi det tilfeldigvis ikke var ”pappabloggere” blant de 30 første på denne listen. Tilfeldigvis er dog et relativt begrep i denne sammenhengen, da det er ytterst få ”pappabloggere” i foreldrebloggsfæren.

Selv om jeg ikke gjorde noen store oppdagelser i denne fasen av arbeidet, ga kartleggingen av feltet meg et grunnlag og innsikt i feltet – og et godt utgangspunkt for videre undersøkelser.

FOKUSGRUPPENE

En fokusgruppe er en gruppe mennesker som er samlet av en forsker for å diskutere et gitt tema. Samtalene er en kombinasjon av gruppesamhandling og forskerstyrt emnefokus (Halkier 2010:10). Forskeren har vanligvis rollen som moderator, og har som oppgave å stille spørsmål og holde fokus på tema. Fokusgrupper kan også ses på som en kontrollert gruppediskusjon eller den enkleste form for uformell diskusjon mellom utvalgte individer om et spesifikt emne (Sudmann 2009). Den siste beskrivelsen appellerte umiddelbart til meg og mitt prosjekt. Bloggere som i utgangspunktet produserer blogginnhold alene, er likevel en del av et fellesskap. Og dette ønsket jeg få innsyn i, og kunnskap om gjennom å skape en gruppesituasjon.

En fordel med fokusgrupper var at deltakerne kunne prøve hverandre litt ut, hjelpe hverandre til å huske mer, og komme på mer enn de hadde gjort alene. Bloggerne kunne utveksle beskrivelser om forståelse og handlinger som en del av det sosiale samspillet i gruppen. Jeg håpet også å oppnå at deltakerne lærte noe av hverandre og fant deltakelsen givende, noe jeg fikk tilbakemeldinger på

underveis at det var. En annen styrke ved fokusgruppene var at jeg kunne produsere mye data på ganske kort tid. Det krevde en del planlegging og utfordringer med logistikken i forkant, men selve gjennomføringen ga mye data på kort tid. Dataene var også konsentrert i forhold til problemstillingen fordi jeg styrte emnene noenlunde underveis. Min rolle som moderator var på denne måten en ressurs, men også en utfordring fordi jeg måtte være oppmerksom på at jeg ikke styrte for mye. Min tilstedeværelse forstyrret og påvirket kanskje, men skapte og satte i gang fruktbare diskusjoner og prosesser også.

En annen utfordring med fokusgrupper, er at det er vanskelig å ta høyde for, og analysere eventuelle gruppeeffekter som kan oppstå. Det blir skapt dynamikk gjennom måten man møtes på, hvordan man definerer relasjoner til hverandre og hvordan man blir påvirket av omgivelsene og sosiale forventninger (Goffman 1992). I denne sammenhengen gjør jeg som Halkier (2010:15) og spør meg om ikke gruppeeffekter er en del av de generelle vilkår for all sosial samhandling. Og denne effekten, eller dynamikken er i grunnen noe av det jeg ønsket å få frem ved å bruke fokusgrupper.

Jeg gjennomførte mine to fokusgrupper på Internett. Nettbaserte fokusgrupper, eller virtuelle fokusgrupper har de siste årene blitt tatt i bruk i større og større grad. Selv om virtuelle fokusgrupper bruker et annet medium (Internett) enn tradisjonelle fokusgrupper, ser hovedtrekkene ut til å være de samme, og metoden synes å være godt egnet for å produsere kvalitative data (Turney and Pocnee 2005). En av de viktigste overveielsene var om kommunikasjonen skulle foregå asynkront eller synkront (Halkier 2010:78). Jeg valgte å ha mine fokusgrupper på en såkalt "chat", et samtaleformat med rask, synkron tasting som kan minne om interaksjon ansikt-til-ansikt. En fordel er at "chatten" ble loggført og dermed transkriberte seg selv. På denne måten var det også mindre rom for feiltolkninger (i forhold til transkribering).

Det jeg mistet ved å bruke virtuelle fokusgrupper, var den non-verbale kommunikasjonen, noe som kunne ha gitt meg mye informasjon som jeg kunne

ha bruk for i analysen. Et datastøttet intervju beskrives som et formidlet samspill ”som innfører en potensielt ufruktbar refleksiv avstand uten stikkord fra kropps- og talespråk” (Kvale and Brinkmann 2009:161). I lys av dette, var jeg ekstra oppmerksom på de tegn som kunne tolkes utenom det som ble sagt, for eksempel lengden på pauser og andre tegn, for eksempel såkalte smileys¹².

En vesentlig forskjell mellom tradisjonelle fokusgrupper og virtuelle fokusgrupper, var min rolle som moderator. Foruten spørsmålene, var min observasjon og usynlige lytting mindre tydelig tilstedeværende enn om jeg hadde vært ansikt-til-ansikt med deltakerne (Turney and Pocnee 2005). Det er imidlertid vanskelig å si noe *om* dette slo ut, og eventuelt *hvordan* dette slo ut.

Mine vurderinger for valg av virtuelle fokusgrupper ble gjort ut fra at deltakerne er aktive nettbrukere, som behersker verktøyet og denne måten å kommunisere på. Denne arenaen var hjemmebanen til deltakerne, og stedet fenomenet blogging utspiller seg. Slik jeg ser det, var det derfor fruktbart å gjennomføre fokusgruppene på denne måten.

Kritikken mot virtuelle fokusgrupper er kanskje av samme slag som kritikken mot blogger, at deltakerne ikke nødvendigvis trenger å være slik de hadde vært utenfor Internett. Halkier (2010:79) advarer mot å kun bruke virtuelle fokusgrupper når et av formålene er å etablere forbindelse mellom deltakernes liv på nettet og hverdagslivet. Deltakerne kan selvsagt ha gjort seg sosialt ugjenkjennelige i fokusgruppene mine, men på den andre siden ville heller ikke et tradisjonelt fokusgruppeintervju ha garantert for at deltakere opptrådte slik som de gjør til vanlig på nett.

En annen viktig grunn til at jeg vurderte fokusgrupper som et egnet design for mitt prosjekt, var fordi den er i tråd tilnærmingen for samfunnsarbeid. Samfunnsarbeid handler om å undersøke og påvirke vilkår for deltakelse i et

¹² En ”smiley” er et tegn eller kombinasjon av tegn brukt for å uttrykke en følelse i en tekst. For eksempel kan brukes en kolon og en halv parentes settes sammen til et ”smil”, eller et semikolon og en halv parentes settes sammen til et ”blinkefjes”.

samfunn, i mitt prosjekt bloggsamfunnet. Og min rolle som moderator i gruppen kan sammenlignes med samfunnsarbeiders rolle som en katalysator. Jeg styrte tema, mens gruppen drev samtalen fremover ved hjelp av dialog. I samfunnsarbeid står dialog sentralt som verktøy, akkurat som i fokusgruppene. Freire (1999:73) fremholdt dialogen som et møtepunkt for enhetlig refleksjon og handling, og Gadamer (Gadamer and Jordheim 2003) vektla samtalen og dialogen som det grunnleggende innen hermeneutikken. Det å være deltaker i en gruppe forutsetter dialog, som igjen kan utvikle seg til refleksjon og kritisk bevissthet. Videre kan bevissthet bidra til større anerkjennelse og innflytelse hvis det er et ønske om endring (Ledwith and Campling 2005:67). Barbour (2007:93) kommer med flere eksempler der deltakerne har tilegnet seg kunnskaper og forståelse for sine egen situasjon gjennom deltakelse i fokusgrupper. Kanskje deltakelsen i fokusgruppene også har brakt med seg økt bevissthet rundt hverdagen som blogger for deltakerne?

Videre i dette kapitlet vil jeg se nærmere på hvordan jeg valgte ut deltakere til fokusgruppene, hvordan jeg gjennomførte dem, jeg vil fremheve noen likheter og ulikheter mellom gruppene, og til slutt presentere hvordan jeg analyserte data.

Utvalg

Rekruttering til fokusgruppene ble gjort strategisk ved å undersøke informantenes egne blogger. Med strategisk utvalg mener jeg at jeg valgte ut fra erfaringer og kvalifikasjoner som var relevante for problemstillingen. Jeg ønsket å se på bloggere som blogger regelmessig, har forholdsvis stor leserkrets og mange kommentarer. Med andre ord blogger som er omgitt av litt ”liv” og aktivitet. Halkier (2010) sier også at man ved utvelgelse i forhold til fokusgrupper skal være analytisk selektiv i forhold til problemstillingen, og at gruppene verken bør være for homogene eller heterogene. Med dette i bakhodet ville jeg prøve å finne deltakere med noenlunde lik tematikk, men bloggere av begge kjønn og i forskjellig alder. Til tross for et begrenset utvalg ”pappabloggere”, lykkes jeg å få med to mannlige deltakere. Hadde disse to

takket nei til deltakelse, er det ikke sikkert at jeg hadde hatt begge kjønn representert i studien. Aldersmessig var det ikke noe problem å få litt spredning, da det er mange ”mammabloggere” i aldersgruppen 20-40 år.

Navn/kjønn:	Alder:	Antall barn:	Sivilstatus:
Fokusgruppe 1			
Rikke	21 år	1	Gift
Trine	32 år	2	Forlovet
Hans	28 år	1	Samboer
Fokusgruppe 2			
Alma	36 år	3	Gift
Kaja	39 år	2	Enslig
Sverre	35 år	1	Samboer
Jill	23 år	1	Forlovet

FIGUR 4: FIKTIVE NAVN MED ALDER OG KJØNN FRA FOKUSGRUPPEN

Jeg skrev invitasjon (vedlegg 2) til ni bloggere, syv kvinner og to menn, i november 2011, og fikk forholdsvis rask positiv tilbakemelding fra åtte bloggere. Tilbakemelding vedrørende deltagelse skjedde ved at de returnerte informert samtykke pr. e-post. På grunn av julen, besluttet jeg å vente med selve gjennomføringen av gruppesamtalene noen uker. I perioden frem til dette, skrev jeg et par e-poster for å holde deltakerne ”varme”, blant annet et informasjonsskriv med hvilke tema som ville komme opp på fokusgruppen, slik at deltakerne kunne forberede seg. Litt senere sendte jeg også ut en temaguide med noen stikkord for innholdet, helt overordnet for å peke ut en retning (vedlegg 3).

Jeg hadde også e-postkontakt med deltakerne samme uke som fokusgruppene skulle finne sted. En uke før gjennomføringen, sendte jeg en e-post for sjekke om de fremdeles var klare til deltagelse, og en påminnelse om at de måtte sjekke verktøyet vi skulle bruke samme dag (vedlegg 4). Den siste uken trakk tre av deltakerne seg, to fordi de var på utenlandsferie og en fordi hun ikke kunne avse tid likevel. Jeg hadde da fem deltakere igjen, og inviterte derfor inn to nye deltakere siste uken før fokusgruppene. De ble valgt ut etter samme prinsipp som de andre deltakerne. Det ble ganske hektisk på slutten, men jeg klarte til slutt å få på plass syv deltakere, fordelt på to grupper.

Gjennomføring

I begynnelsen av januar 2012 gjennomførte jeg de to fokusgruppene, med henholdsvis tre og fire deltakere i hver gruppe. Jeg hadde som sagt sendt en temaguide med stikkord til deltakerne på forhånd, men laget en mer omfattende intervjuguide til eget bruk under gjennomføringen (vedlegg 5). Et av kjennetegnene på fokusgrupper er at de har løs struktur, men jeg holdt noe struktur ved at jeg hadde en oversikt over hvilke hovedtema/spørsmål jeg ønsket å ta opp. Fokusgruppene ble ledet av meg som moderator, som lyttet, stilte spørsmål og holdt fokus på tema. På grunn av tidspress, og det at jeg hadde en del spørsmål jeg ønsket å komme gjennom, styrte jeg gruppen mer

enn jeg kanskje hadde planlagt på forhånd. Jeg ønsket at dynamikken blant deltakerne skulle få komme frem og leve sitt eget liv, men ville også at alle skulle komme til orde. Men dynamikk betyr også variasjon, så ulik taletid på deltakerne er ikke nødvendigvis negativt. Jeg opplevde at det var vanskelig å finne balansen mellom det å overstyre gruppen og bli en passiv observatør. Jeg hadde fokus på temaguiden og spørsmålene underveis, og tidvis ble det holdt en forholdsvis stram regi for å komme gjennom det jeg hadde planlagt. Spesielt i den ene gruppen ble mine spørsmål styrende for diskusjonene.

Hovedoppgaven min som moderator var å muliggjøre god sosial interaksjon i gruppen. Det var vesentlig at det ikke ble en diskusjon mellom deltakere og meg, men mellom deltakerne (Halkier 2010). I fokusgruppene var det samspillet mellom deltakerne som var av betydning, mer enn samspillet mellom meg og deltakere. Dette synes jeg at jeg lykkes med. Etter at jeg hadde stilt et spørsmål, lot jeg deltakerne diskutere og komme med sine synspunkt uten at jeg deltok i samtalen.

Gruppene ble av praktiske hensyn lagt til klokken 20 om kvelden, etter at deltakerne hadde lagt barna sine, noe som gjorde at det ble ganske sent før vi var ferdige. Jeg forespeilet 1,5-2 timers varighet på forhånd, men vi oversteget tiden noe i den ene gruppen. Da jeg så at det ble knapt med tid, avklarte jeg underveis at det var greit at vi fortsatte.

MSN (Microsoft Service Network) Messenger var verktøyet og plattformen jeg valgte å bruke. Det var en møteplass der deltakerne kunne ”chatte” sammen, det vil si ha synkron tekstbasert kommunikasjon. Samtalen foregikk i et ”vindu” der man skrev linjer med tekst som la seg kronologisk etter hverandre. MSN var mye brukt på 2000-tallet, men de siste årene er det andre plattformer som har tatt over, for eksempel Facebook. Likevel valgte jeg å bruke MSN fordi Facebook sin chatfunksjon automatisk lagres i en logg som ikke lar seg slette. Et viktig moment i forhold til anonymisering og god behandling av potensielt sensitivt materiale, er at loggen skal kunne slettes. I tillegg har de fleste så mye aktivitet på sin Facebookprofil at jeg vurderte at dette kunne

forstyrre deltakerne underveis. Siden MSN ikke lenger brukes så mye av noen, antok jeg at vi kunne kommunisere ganske uforstyrret, noe jeg hadde rett i. Alle deltakerne var godt kjent med, og hadde brukerprofil på MSN, men hadde ikke brukt det på flere år. I uken før gjennomføringen av gruppene, minnet jeg på deltakerne å sjekke at utstyret var i orden. At MSN var installert, og ikke minst; at det fungerte. På dagen for gjennomføringen, logget jeg meg på litt før avtalt tidspunkt, og pratet med deltakerne etter hvert som de logget seg på. I avsnittene under vil jeg se nærmere på gjennomføringen av de to fokusgruppene.

FOKUSGRUPPE 1

I den første fokusgruppen var det opprinnelig fire deltakere, tre kvinner og en mann. Den ene kvinnelige deltakeren hadde glemt tidspunktet og dukket ikke opp. Jeg kontaktet henne etterpå, og hun sa seg villig til å delta i fokusgruppe 2 som skulle avholdes dagen etter isteden for. I tabell 1 under avsnittet *utvalg*, har jeg laget en oversikt over deltakerne i fokusgruppene slik som de ble til slutt. I oversikten har jeg laget fiktive navn, men med riktig alder, antall barn og sivilstatus. Deltakerne i fokusgruppe 1 var Rikke på 21 år, gift med et barn, Trine på 32 år, forlovet med 2 barn og Hans på 28 år, samboer med ett barn.

Jeg logget meg på MSN et kvarter før avtalt tidspunkt, slik at jeg kunne dobbeltsjekke verktøyet og funksjonene, samt ta i mot deltakerne etter hvert som de logget seg på. Det var også en fin måte å komme i uformell kontakt med deltakerne på før vi startet opp. Vi lo litt av hvor ”avleggs” MSN var, og mimret over hvordan vi hadde brukt det før. Dette fungerte som en ”icebreaker” før selve samtalen. Til avtalt klokkeslett var tre av fire deltakere på plass, og vi knotet litt med å få alle med inn i gruppesamtalen. Dette bidro også til en lett og uformell stemning da vi skulle i gang. Vi avventet litt den siste som ikke kom, men jeg besluttet å sette i gang etter 10 minutter. Jeg begynte med å fortelle om prosjektet, noe gjentakelse av informasjonen de hadde fått pr. e-post, og mer detaljer om hva jeg ville med gruppesamtalen. Jeg åpnet også for spørsmål eller innspill før vi startet opp. Ingen hadde spørsmål,

så da begynte jeg med spørsmål fra temaguiden. Alle i gruppen svarte ganske raskt og greit. Jeg var usikker på hvor mye jeg skulle vente på mer utfyllende svar, og lot det noen ganger gå noen minutter mellom hvert spørsmål.

Flere ganger savnet jeg non-verbal kommunikasjonen som tegn og nikk om jeg skulle fortsette, eller vente lenger. Av og til henvendte jeg meg med navn til hver enkelt av deltakerne for å forsikre meg om at alle fulgte med og at de hadde sagt det de ville. Jeg kom også med småord som *"flott"*, *"ok"*, *"bra"* for å oppmuntre og vise interesse underveis. De gangene jeg ønsket å få noe utdypet, parafaserte jeg spørsmålet, for eksempel *"det ser ut som en fellesnevner er at alle ville skrive litt for familien?"* Noen ganger fikk jeg mer informasjon ved å bruke denne teknikken, andre ganger fikk jeg bare korte bekreftelser på at jeg hadde forstått svarene riktig. I denne gruppen virket det som om de ventet på nytt spørsmål etter hvert svar, og spesielt i begynnelsen var det relativt korte svar og lite diskusjon. På åpne spørsmål som oppfordret til lengre beskrivelser, åpnet diskusjonen seg mer. Da stilte deltakerne hverandre spørsmål og diskuterte med hverandre. Jeg lot slike diskusjoner gå så lenge jeg kunne, men måtte noen ganger veilede deltakerne inn på tema ved å si for eksempel: *"dette synes jeg er veldig interessant, og vil høre mer om litt etterpå!"* Jeg så at tiden gikk fort, så jeg hoppet over noen av spørsmålene i den detaljerte intervjuguide jeg hadde foran meg. Men jeg ville veldig gjerne komme innom alle temaene, derfor styrte jeg samtalen litt i den retningen jeg ønsket.

Stemningen var hele tiden lett og vennlig, og svarene ofte krydret med lydbeskrivende ord som *"hehe"*, *"oj"* og *"hm"*. Det ble også brukt en del smileys som for eksempel *":)"* (smil) og *";)"* (blink). Disse erstattet på ingen måte de non-verbale tegnene de kunne ha gitt ved ansikt-til-ansikt kommunikasjon, men var likevel med på tydeliggjøre og berike kommunikasjonen noe. Fra jeg åpnet til jeg lukket "samtalevinduet" tok det 2 timer og 23 minutter. Alle deltakerne synes det var greit å bli kontaktet på e-post for oppfølgingsspørsmål hvis det skulle være aktuelt, noe som ikke ble nødvendig.

FOKUSGRUPPE 2

I denne gruppen var det fire deltakere, tre kvinner og en mann. Alma på 36 år, gift med 3 barn, Kaja på 39 år, enslig med to barn, Sverre på 35 år, samboer med 1 barn og Jill på 23 år, forlovet med et barn.

Som jeg gjorde med fokusgruppe 1, logget jeg meg på MSN en stund før avtalt møtetidspunkt. Det fungerte på samme måte, ved at jeg fikk ønske deltakerne velkommen etter hvert som de logget seg på. Etter litt kluss her også i begynnelsen med å få alle med i samme "vindu", kom vi i gang etter ca. 20 minutter. Jeg brukte den samme malen som med fokusgruppe 1 da jeg informerte og innledet gruppen. Dette var bevisst fra min side for at gruppene skulle ha likt utgangspunkt. Den ene deltakeren spurte med en gang: *"skal vi bare svare i munnen på hverandre og litt sånn rundt omkring"*? Og jeg svarte: *"Ja, bare svar i vei. Det som er greit med MSN er jo at det ordner seg i rekkefølge uansett.;"* Dette spørsmålet og avklaringen kan ha vært med på å løsne samtalen fra begynnelsen. For denne gruppen ventet ikke på spørsmål, men gikk ofte videre til andre tema og diskuterte gjerne utover spørsmålet som var stilt. Jeg hadde intervjuguiden foran meg og synes selv at jeg fant en grei rytme der jeg klarte å putte inn spørsmål underveis. Jeg stokket ofte litt om på rekkefølgen på spørsmålene mine for å få det til å bli mest mulig naturlig og passe inn i diskusjonen.

Deltakerne snakket og svarte hverandre en god del, noe som satte i gang flere spennende tema som jeg ikke hadde tenkt på. De ble også ganske personlige, noe jeg tolket som at det hadde oppstått en viss trygghet i gruppen. Underveis kommenterte en av deltakerne taushetsplikten overfor hverandre: *"jeg vil bare skyte inn at jeg pålegger meg selv "taushetsplikt" om det vi forteller hverandre her... hvis det betyr noe for noen av dere."* To av de andre svarte da: *"jeg står støtt i forhold til hvem jeg er på bloggen, har ikke noe å skjule"* og en av de andre sa: *"jeg har ingen behov for å ikke bli sitert fra dette, dere kan dele hva dere av det jeg sier med hvem dere vil (...)." Men alle bekreftet at hvis de*

andre ønsket å holde det som ble sagt innad i gruppen, ville de selvsagt gjøre dette. Mine forberedelser og informasjonen jeg hadde gitt på forhånd var i henhold til NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste) sine retningslinjer, men jeg føyet til: *”når det gjelder taushetsplikt her, er det fint om dere tenker over det ja. Jeg kan ikke pålegge dere det, men ber dere tenke gjennom hvor personlige dere vil være. Jeg for min, og prosjektets del håper dere er komfortable nok til å dele en del. Infoen jeg sitter igjen med skal (som det sto i invitasjonen) anonymiseres og slettes.”* Temaet ble ikke tatt opp igjen, og synes ikke å legge ”noen demper” på den videre diskusjonen.

I denne gruppen kom det flere ganger utsagn som *”jeg siterer Jill”, ”heia Sverre” og ”signerer Alma”*. Når jeg ser på det i ettertid, tolker jeg det som tegn på enighet, og kanskje til og med en slags tilhørighet. Den felles interessen og erfaringene de hadde kom til uttrykk i innholdet på diskusjonene, men også språket. Da jeg etter en tid sa: *”tiden flyr her...”*, svarte en av deltakerne *”...i koselig selskap:)”*. Stemningen var god og vennlig også i denne gruppen.

Hadde jeg hatt mer tid til rådighet, hadde det vært fint å la diskusjonene gå enda lenger enn de gjorde, men noen ganger måtte jeg styre samtalen eller bytte tema. Det var vanskelig å beregne både tiden som var igjen i forhold til spørsmål – og ikke minst hvor mye deltakerne ville diskutere de ulike temaene. Men jeg fikk mye interessant informasjon som jeg ikke ville ha fått hvis jeg hadde intervjuet deltakerne enkeltvis. Denne fokusgruppen varte i 1 time og 49 minutter.

LIKHETER OG ULIKHETER I FOKUSGRUPPENE

Alle deltakerne var på hjemmebane på Internett. De er vant til å møte folk på denne måten, og ikke minst er de vant med å uttrykke seg skriftlig. Noen av deltakerne hadde kjennskap til hverandre (og meg) fra før, noe som er vanskelig å vite om hadde betydning for gruppedynamikken. Uansett kom samtalen fort i gang, og alle deltakerne virket trygge på settingen. De delte

raust av erfaringene sine, og ga uttrykk for at det var god stemning innad i gruppen. I begge fokusgruppene vektla deltakerne de positive sidene ved å blogge, samtidig opplevde jeg at det var rom for å komme med alle typer erfaringer. De fleste nevnte tidsbruken som noe negativt, eller i hvert fall som en utfordring de måtte være bevisste over.

Alle deltakerne svarte at de var ærlige i bloggen, men bevisste på hva de ville dele. Det kunne virke som om de fleste deltakerne hadde relativt likt utgangspunkt for å starte å blogge, men at det hadde utviklet seg i litt ulike retninger etter hvert. Flere hadde gjort bloggen eller aktiviteter med utspring i bloggen som levevei. Alle fortalte at de hadde tilegnet seg kunnskap gjennom bloggingen.

Når det gjaldt tidsmessig erfaring som blogger, varierte dette ganske mye. Den som hadde blogget lengst hadde blogget i 7 år, mens den som hadde blogget kortest hadde blogget i 1 år. Dette var synlig i gruppen, da den med lengst erfaring hadde mer å dele. Både historikk, betraktninger om utviklingen bloggsamfunnet og refleksjoner rundt egen rolle. Jeg synes at det var en tydelig kjønnsforskjell i måten å se på bloggsamfunnet. Kvinnene var opptatt av tilbakemeldingene og relasjonene som ble skapt. De kvinnelige bloggerne rapporterte kontakt med andre bloggere som en viktig (kanskje den viktigste) delen av bloggingen, mens mennene hadde hatt lite kontakt med andre bloggere. Jeg er usikker på om det var fordi mennene ikke skjønnte spillereglene, eller om de ikke var så veldig interessert i kontakt med medbloggere. Uansett vil jeg si at mennene hadde de en mer introvert tilnærming til blogging.

En annen, men mindre tydelig forskjell var aldersforskjellen mellom den yngste og den eldste som var 18 år. To av intervjupersonene var en del yngre enn de andre, men aldersforskjellene var ikke spesielt merkbare. Det kan ha en sammenheng med alle deltakerne har barn. Det å bli foreldre gjør nok at de er mer modne enn jevnaldrende unge voksne uten barn. Jeg undrer også over om bloggingen kan ha gjort dem mer bevisste på seg selv og reflekterte rundt det å

være forelder. Dette kommer jeg nærmere inn på i kapittel 4.

Deltakerne skrev raskt, hadde (overraskende) få skrivefeil og brukte få forkortelser. Det var tydelig at de var vant til å uttrykke seg skriftlig, for kvaliteten var god, både rent teknisk og språklig. Ellers var tone og uttrykksmåte litt forskjellig i gruppene. Fokusgruppe 2 svarte mer utdypende og var mer selvgående, de gikk for eksempel over på andre tema før jeg fikk stilt nye spørsmål. De diskuterte også mer seg i mellom enn deltakerne i fokusgruppe 1. Fokusgruppe 1 ventet på mine spørsmål og svarte kortere. Det vanskelig å vite om dette skyldes de enkelte deltakerne, dynamikken eller en kombinasjon.

FREM GANGSMÅTE VED ANALYSE

Analysen av fokusgrupper bør foretas så snart som mulig etter gjennomføringen fordi det er da man husker nyansene, sammenhengene og engasjementet (Kruger 1998). Samme kveld som jeg hadde gjennomført fokusgruppene mine, tok jeg utskrift av loggene. Disse loggene er hovedgrunnlaget for dataanalysen min. Flere timer med samtaler fra mange personer genererer mye tekst, så i starten opplevdes analysen uangripelig. Hvor skulle jeg starte?

Mitt hermeneutiske utgangspunkt ga meg retningen og analyseprinsipper ga meg redskapene. Og slik jeg ser det, trenger ikke analyse av fokusgrupper nødvendigvis å være en ”pen og pyntelig” prosess. Barbour (2007:138) vektlegger at man ikke skal skygge unna kompleksitet, men heller utforske og sette pris på de mange fortolkningsmulighetene man har i analyse av fokusgrupper. Alvesson og Kärreman (2011) ser på kvalitativ forskning som ”et mysterie”. Istedenfor å legge for mye i mønstre og kategorier, oppfordrer de til å se på det empiriske materialet på flere måter som utfordrer etablert kunnskap. Ved å prøve å kontrollere dataen på et for tidlig tidspunkt i prosessen, kan man miste overraskelser, og dermed spennende muligheter. Både Barbour og Alvesson og Kärreman sin tilnærming til analyse var

hensiktsmessig for mitt prosjekt, så jeg valgte å bruke Alvesson og Kärreman (2011) sine fem metodologiske prinsipper¹³ for å lage, og løse ”mysteriet” rundt blogging.

Det første prinsippet var ”defragmentation”. Som jeg har gjort rede for i dette kapitlet, har jeg hele tiden vekslet mellom å se helheten og delene, mønstre og fragmenter. Det å se etter mønstre, er ikke fordi mønstrene i seg selv er sannheten, men fordi de kan hjelpe til med å lage et rammeverk for forståelse. Jeg analyserte deltakernes bruk av småord og uttalelser opp mot hovedtema, for så å se på de store linjene etterpå, deretter gikk jeg tilbake. For meg var det viktig å bli godt kjent med innholdet, både skriftlig og muntlig. Videre organiserte og leste jeg dataen på flere forskjellige måter, på langs og på tvers. Jeg hadde loggene hver for seg og vekslet på å lese dem. Men jeg laget også en oversikt der jeg la sammen alle svarene i begge loggene etter temaguiden/spørsmålene jeg hadde stilt underveis. Jeg satte opp enkeltspørsmålene i en egen oversikt, men laget også en oversikt over gruppenes likheter og ulikheter. Hvilke felles erfaringer ble brakt opp? Var det noen synspunkt som var dominerende? Var det noe de ikke sa? Fokusgruppe 1 og 2 var ulike på en del områder, så da prøvde jeg å se nærmere på hvorfor. Jeg gikk inn på hver enkelt deltakers opplysninger om kjønn, alder og bakgrunn for å se om jeg kunne finne noen likhetstrekk og ulikheter basert på dette, så prøvde jeg å ”zoome” ut igjen og se på helheten. For eksempel ble kjønnsforskjellene enda mer tydelige enn jeg hadde trodde på forhånd etter at jeg hadde gjort denne gjennomgangen.

Videre benyttet jeg meg av prinsippet ”defamiliarization”, der jeg prøvde å unngå å bare bruke kjente teorier og rammer, men gikk heller nye veier, tenkte nytt og åpnet opp. Et metodegrep jeg benyttet meg av for å distansere meg, var å få innspill fra andre som ikke har spesiell kunnskap om blogging fra før. Jeg leste en del av innholdet høyt for min mann og fikk innspill. Jeg sendte også bearbeidet data til min søster og ba om reaksjoner og spørsmål. De utfordret

¹³ Jeg velger å bruke de engelske ordene i prinsippene til Alvesson og Kärreman (2011), da det har vært vanskelig å finne gode oversettelser.

min tidligere kunnskap ved at de vendte på svarene til deltakerne, og ved at de stilte meg spørsmål om dette. Det jeg vanligvis kunne ha slått meg til ro med, måtte jeg forklare. For eksempel var min mann mer opptatt av bloggernes dialog med leserne enn jeg var. Han insisterte på at jeg skulle forklare hvorfor den ene mannlige deltakeren sa at han ikke brydde seg om leserne, mens de kvinnelige ga uttrykk for at leserne var viktige for dem. Dette hadde jeg kanskje ikke utforsket så grundig i den videre prosessen hvis ikke jeg hadde fått dette innspillet. Min søster spurte meg inngående om deltakernes motivasjon for å blogge. Hun påpekte blant annet at den hadde endret seg fra bloggerne begynte, og der de var nå. Det fikk meg til å ønske å undersøke mer omkring dette. Jeg festet meg ved ord og uttrykk som ble brukt av deltakerne i fokusgruppene, og oppsøkte litteratur som kunne utdype dette. For eksempel undersøkte jeg (for meg) ny litteratur om kjønn. Tema *positivitet* tråde også frem som et viktig tema i fokusgruppene, så jeg oppsøkte litteratur som hjalp meg å til åpne opp det feltet mer. Dette prinsippet gjorde analysen ekstra spennende fordi empirien brakte meg inn på nye teoretiske spor og retninger.

Det tredje prinsippet er ”problematization”, den kritiske fasen der jeg utfordret vitenskapelige tradisjoner og holdninger. I denne prosessen prøvde jeg å være kreativ ved å vende på begrepene samfunnsarbeid og deltakelse, se dem i nytt lys. Det å se på betingelser for deltakelse i denne sammenhengen var kanskje litt ”ut av boksen”, men i løpet av analyseprosessen vil jeg si at mine funn og tolkninger absolutt er relevante for faget samfunnsarbeid. Videre var dette prinsippet nyttig for meg som visste mye om blogging fra før. Ved å være kritisk og ikke ta mine egne erfaringer og ideer for gitt, åpnet dette for nye ideer. For eksempel trodde jeg at jeg blogging var en liten hobby for de fleste, mens deltakerne fortalte at de tenkte mye på bloggen, og av og til tenkte ”i blogginnlegg”. Det ga meg økt interesse for å se mer på refleksjon og skriving som terapi.

Det fjerde prinsippet er ”broad scholarship”, der Alvesson og Kärreman vektlegger at man i analysen skal utvikle og beholde et bredt fortolkende repertoar. Et ytterpunkt er å ha et par teorier, perspektiver eller diskurser som

man har fast grep om, og styrer alt etter, og i motsatt ende har man for mange som kan gjøre at man blir usikker og vinglete. Når det empiriske materialet skal analyseres, er faren at man velger de teorier som vil lede til resultater, ofte på en forutsigbar måte. Ved å ha dette prinsippet i bakhodet, har jeg prøvd å konfrontere og være bevisst på teorigrunnlaget mitt, valgene mine og ta kontroll over hvordan jeg ser på ting. Det utkrystalliserte seg ganske raskt noen begreper og tema som jeg vil utforske, og repertoaret kunne ha vært fastsatt på et tidlig tidspunkt. Det var blant annet en del kjernebegreper i samfunnsarbeid som jeg følte jeg ”burde ha med” som jeg valgte vekk. Jeg brukte tid på å utvikle repertoaret som var riktig for mitt prosjekt, og ikke minst empirien min.

Det siste prinsippet heter ”reflexive critique.” Det er den bevisste innsatsen jeg gjorde for å åpne opp og vurdere alternative måter å jobbe på. Gjennom refleksjon fant jeg nye måter å se funnene på enn jeg opprinnelig tenkte. Ved å sette uttalelser fra bloggerne i ulike kontekster og sammenhenger, fikk de forskjellig betydning. Språket har stor betydning, og ved å sette vokabularet på prøve og utforske notatene og tekstene mine, satte det i gang reflekterende prosesser hos meg. Slik jeg tolket og brukte dette prinsippet, prøvde jeg å se for meg det empiriske materialet med forskjellige ”briller”. Isteden for å anta at alle uttalelser er autentiske erfaringer, prøvde jeg å se uttalelser som for eksempel politisk motivert eller motivert av ”identitetsbygging”. Spesielt rundt temaene kjønn og selvrepresentasjon kom dette prinsippet til anvendelse i min analyse.

Ved bruk av fokusgrupper er både innholdet og interaksjonen i gruppen viktig, og analysen skjer på begge nivåer. Jeg ønsket derfor å finne noen analyseverktøy som var spesifikt i forhold til dette med samhandling. Halkier (2010:102) foreslår seks forskjellige metodikker som kan utfylle hverandre for analyse av samhandlingsformer, men sier samtidig at disse kun er redskaper som ikke nødvendigvis alle fokusgruppeprosjekter vil få bruk for. De seks metodikkene er Goffman-inspirert samhandlingsanalyse, samtaleanalyse, diskurspsykologi, posisjoneringsteori og diskursanalyse. Samtaler er en samhandlingsform som både er diskursiv og praktisk. Diskursive uttrykk

handler om noe konkret og kommer fra praksis og/eller har praktiske konsekvenser. Praktisk fordi diskursive uttrykk er en mulighetsbetingelse for noe (Halkier 2010:103).

I analysen har jeg først og fremst brukt Goffman-inspirert samhandlingsanalyse. Hans teorier om selvpresentasjon, selvfortelling og sosial samhandling som sosiale ritualer passet godt inn i min teoretiske forståelsesramme, og var relevante og nyttige for min studie. Goffman vektlegger at mennesker prøver å opprettholde sin fortellinger om seg selv i samhandling med andre. I mitt empiriske materiale, som i stor grad handler om selvrepresentasjon, har det vært interessant å se både kartleggingen av bloggernes og fokusgruppeintervjuene i lys av Goffmans teori. Tanken om at bloggere står på en scene som har både en "frontstage" og en "backstage" som de veksler mellom å bruke, har gitt mening og vært en aktiv del av mitt analysearbeid. Antakelsen om at bloggerne kan ha prøvd å fremstille seg selv strategisk for å opprettholde en slags normalitet, var greit å ha i bakhodet underveis. Først og fremst er Goffmans teorier en påminnelse om å ikke bare se på innholdet i dataen, men også relasjonene i gruppen. Dataen kan inneholde uttalelser som ble sagt for å opprettholde selvfortellingene deltakerne ga i gruppen, eller de kan ha vært motiverte av å opprettholde de sosiale relasjonene i gruppen (Halkier 2010:108).

Formålet med prinsippene og tilnærmingene jeg har brukt i analysen, har vært å utfordre det empiriske materialet til å utvikle nye ideer. Jeg har også prøvd å oppnå kritisk bevissthet gjennom en spørrende og åpen holdning til fenomenet, historiene og livene jeg har vært i kontakt med (Ledwith and Campling 2005); (Freire and Nordland 1999). Analysen har blitt som den har blitt på bakgrunn av hva jeg tok med meg inn i prosjektet, hva jeg har lest og ellers har gjort. Den hermeneutiske analysen fortolket handlingene, og min fortolkning av aktørene og deres handlinger har blitt vektlagt. I denne prosessen har jeg pendlet mellom forståelse og forforståelse, og mellom delforståelse og helhetlig forståelse. Derfor har fortolkningsbakgrunnen og den teoretiske referanserammen min vært like viktig som det nye empiriske materialet jeg

fikk i fokusgruppene.

METODISKE REFLEKSJONER

Den vitenskapsteoretiske forankringen har påvirket valgene jeg har gjort. Jeg har gitt min egen forforståelse en viktig plass, istedenfor å prøve og frigjøre meg fra den. Når jeg ser tilbake er jeg usikker på om forforståelsen og erfaringene mine hemmet meg noe helt i begynnelsen av prosjektet. Jeg var redd for å vite og kunne for mye om tema, så jeg var forsiktig med for å bruke kunnskapen jeg kom inn i prosjektet med. Kritikken av Gadamer's hermeneutikk er at fortolkninger av andres forståelseshorisont kan være projisering av ens egen. Det har også kommet innvendinger om at man kan være låst i sin egen forståelseshorisont, og at forståelsen til syvende og sist bare er selvforståelse (Gadamer and Jordheim 2003). Det er selvsagt umulig å vite i hvor stor grad jeg har latt min egen forforståelse stå i veien, men jeg tror at den først og fremst har vært en ressurs. Jeg kunne kanskje tort å være mer på hjemmebane fra begynnelsen av, både i forberedelsene og dataproduksjonen. Kanskje jeg kunne ha fått frem enda mer spennende og interessante tema.

Når det gjelder forskningsdesignet, valgte jeg slik at jeg kunne benytte meg av min erfaring og forforståelse. Samtidig var det viktig å sikre en måte for at jeg ikke skulle hoppe for fort til konklusjoner. Sett i ettertid vil jeg si at dette en av de viktigste effektene ved fokusgruppene I intervju kunne jeg ha forstått for fort fordi jeg kjenner feltet, men fokusgruppene levde sitt eget liv og laget rom for nye impulser og innspill til mine opprinnelige tanker. Fokusgruppene fungerte som en ramme som satte mine forkunnskaper i spill, og til og med overrasket meg fordi deltakerne snakket mer med hverandre enn med meg. Fokusgruppene åpnet for, og ga meg tilgang til store mengder informasjon både på individ- og gruppenivå som har ført til økt forståelse om fenomenet blogging, og belyst min problemstilling.

Reliabilitet eller pålitelighet er et viktig begrep når man skal se på forskningsresultatenes konsistens og troverdighet. Det handler om hvorvidt

resultatet mitt kan gjentas av andre forskere til andre tidspunkt. I mitt prosjekt gjennomførte jeg to fokusgrupper der begge gruppene fikk noenlunde de samme spørsmålene. Deltakerne i gruppen var alle bloggere, strategisk valgt ut etter kriterier som antall lesere, kjønn og alder og en del andre kriterier. De ble avholdt to dager etter hverandre, og mitt utgangspunkt var likt overfor begge gruppene. Fortolkningene og analysen er gjort av meg, med innspill fra veileder.

Begrepet validitet eller gyldighet handler om studien har undersøkt det jeg bestemte meg for å undersøke. Det innebærer også at den teoretiske forståelsesrammen og de metodiske verktøyene, henger sammen med prosjektets kunnskapsinteresse (Halkier 2010:127). Jeg vil si at samfunnsarbeid som fag tilførte feltet (bloggsfæren) et nytt aspekt, og at det absolutt hadde en sammenheng med både problemstilling og feltet jeg skulle undersøke. Fenomenet blogging ble utforsket på Internett, der det finner sted til vanlig, og deltakerne fikk bruke sine vante verktøy og sin vante arena når de deltok i fokusgruppen. Fokusgrupper er gode til å produsere data om sosiale prosesser, så når jeg ønsket å undersøke samhandling, var fokusgrupper godt egnet som metode. For å styrke validiteten, er det lurt å legge inn små gyldighetsstrategier underveis (Halkier 2010:130). Det gjorde jeg i min vurdering av antall deltakere, hvem som skulle være deltakere, valg sted, nivå av strukturering og så videre. Altså har jeg hatt mange stopp-punkter for å sikre gyldighet. Samtidig er og blir valgene farget av meg og min forforståelse.

Validering er også å teoretisere og verifisere fortolkninger underveis i prosessen. I den hermeneutiske forskningstilnærmingen er det avgjørende å stille spørsmål. ”Hva” og ”hvorfor” er viktige spørsmål jeg har stilt både meg selv, og teksten fortløpende. Da jeg var usikker på om jeg hadde forstått uttalelser, eller tenkte at jeg fortolket dem, forsøkte jeg å verifisere ved å sende spørsmål tilbake til gruppen som kunne avkrefte eller bekrefte før jeg gikk videre. Validitetsarbeidet har foregått gjennom hele prosessen, fra studiens teoretiske forforståelse, min erfaringsmessige forforståelse, metodevalgene, kartleggingen og deltakernes troverdighet i fokusgruppene. Videre gjennom

min kompetanse som moderator i fokusgruppene, kvaliteten på det produserte materiale, kvaliteten på analysen og hvordan den endelige oppgaven klarer å gi en gyldig beskrivelse av studiens funn knyttet opp mot min problemstilling. Jeg har prøvd å sikre kvaliteten gjennom en godt fundert metode der både forskningsetiske aspekter og andre aspekter er tatt hensyn til. Resultatene studien er basert på, er egen fortolkning av det innsamlede materialet. Det er vanlig i kvalitativ forskning, og stiller krav til gjennomsiktighet i både metodevalg, dataproduksjon og analyse. Jeg har prøvd å sikre dette gjennom å skriftliggjøre metodevalgene og analyseprosessen som er gjort, slik at prosessen fram mot konkluderende resultater er så synlig som mulig.

Når det gjelder *generaliserbarhet*, knyttes dette opp mot allmenngyldighet. Generaliserbarhet er ikke det første man tenker på i prosjekter med fokusgrupper (Halkier 2010:127) siden det er forholdsvis lite utvalg og formålet er dybdekunnskap. Utvalget av deltakerne som inngikk i prosjektet kan ikke sies å være representative, og det kan heller ikke generaliseres til en større populasjon. Og det er klart at jeg med et større utvalg kunne ha fått et mer variert bilde av fenomenet. Samtidig var som sagt formålet med dette prosjektet å gå i dybden, få den enkelte bloggerens erfaringer og perspektiver. Bakgrunnskunnskapen jeg hadde fra før, samt oversikten jeg fikk gjennom kartleggingen av foreldreblogger på Foreldremanualen.no, ga meg et godt utgangspunkt og en viss breddekunnskap om fenomenet, og fokusgruppene ga meg en dybdekunnskap. Fokusgruppene åpnet for, og ga meg tilgang til store mengder informasjon både på individ- og gruppenivå som har ført til økt forståelse om fenomenet blogging. Så tross begrensninger, mener jeg at jeg med datamaterialet jeg fikk, har kunnet svare på problemstillingene mine og frembrakt troverdig og pålitelig kunnskap.

ETISKE REFLEKSJONER

Siden det ble registrert personopplysninger, ble prosjektet meldepliktig til NSD, jfr. Personopplysningsloven § 31 som omhandler meldeplikt. Prosjektet ble meldt inn til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) første gang

16.08.10 (vedlegg 6). Men prosjektet ble utsatt, og først 17.02.11 ble det mottatt kvittering på melding om behandling av personopplysninger (vedlegg 7). Av ulike årsaker ble prosjektet utsatt igjen, det ble dessuten endring av både problemstilling, forskningsdesign og veileder. Dette ble formidlet saksbehandler i NSD pr. telefon, og forklart i ettertid med en endringsmelding sendt pr. e-post 08.11.12 (vedlegg 8). NSD ga tilbakemelding på endringsmelding 25.11.11 (vedlegg 9). Dataproduksjon-, behandling og analyse ble gjort i henhold til NSD sine kommentarer.

All forskning må forholde seg til forskningsetiske retningslinjer utformet av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap, jus og humaniora (NASH). Og fordi jeg har forsket på Internett, er det noen spesielle hensyn jeg har vært oppmerksom på, de er beskrevet i Forskningsetiske retningslinjer for internettforskning¹⁴ (NASH 2003). Det kan for eksempel være vanskelig å gjøre et klart skille mellom hva som skal regnes som privat og hva som skal regnes som offentlig informasjon når det gjelder informasjon som er hentet fra Internett. Personer det fremkommer personlige eller sensitive opplysninger om i et åpent forum, har krav på at informasjonen brukes og formidles på en forsvarlig måte. Bloggene jeg kartla på Foreldremanualen.no var fritt tilgjengelige på nettet, og kunne i tråd med god forskningsetikk undersøkes uten tillatelse (Elgesem 2003).

Min studie inneholder, slik jeg vurderer den, ikke informasjon som kan skade eller utgjøre en risiko for deltakerne i fokusgruppene. Det har ikke fremkommet spesielt sensitiv informasjon om deltakerne, likevel skal den behandles med varsomhet og trygt for andres innsyn. Jeg utarbeidet et informasjonsskriv til deltakerne med opplysninger om informert samtykke og etiske prinsipper i forhold til håndtering av data, som for eksempel anonymisering. Det ble opplyst om muligheten til å trekke seg underveis. Ved oppstart av fokusgruppene ble opplysninger fra informasjonsskrivet gjentatt. I analysearbeidet og selve oppgaven anonymiserte jeg deltakerne ved å gi dem

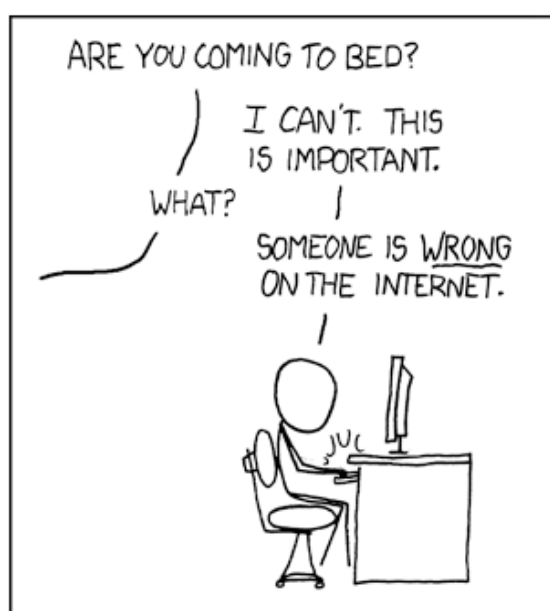
¹⁴ <http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/Internett-forskning/>

fiktive navn. Kontaktinformasjon samt datamateriale vil bli slettet når oppgaven er ferdig og vurdert.

KAPITTEL 4. BLOGG SOM ROM FOR REFLEKSJON

REFLEKSJON

Underveis i prosjektet dukket begrepet refleksjon opp flere ganger, både i litteraturen og empirien. Jeg ble nysgjerrig, og ville finne ut mer hva dette begrepet egentlig innebar. Jeg la til grunn definisjonen: *”når man ser eller hører noe, tar man det inn og tenker over det, før man svarer”* (Andersen 2009:24). Og for å utdype videre fant jeg at det å reflektere kritisk, og stille spørsmål ved det som blir tatt for gitt, er nødvendig for å kunne bidra til endring (Ledwith and Campling 2005). Kritisk bevissthet er et sentralt begrep i samfunnsarbeid, så her så jeg en interessant link mellom blogging som refleksjon og blogging som endring. Samfunnet er med på å legge premisser for våre handlingsmuligheter, og en kritisk refleksjon rundt hva disse premissene er, vil være helt nødvendig for å kunne handle. Kritisk bevissthet handler om å sette spørsmålstegn ved det vi tar for gitt, hvem vi er og hva som former oss (Ledwith and Campling 2005).

FIGUR 5: BILDE FUNNET PÅ [HTTP://CHRISTHETRUTH.WORDPRESS.COM](http://CHRISTHETRUTH.WORDPRESS.COM)

Freire (1999) sier at ”*refleksjon over situasjonalitet er refleksjon over selve tilværelsens betingelser*”, og at det er sånn mennesker oppdager hverandre. Tid og rom er ikke bare handlingsbetingelsene som setter rammene for hvordan vi tolker vår livsverden, men også grunnlaget for refleksjon. Har teknologien åpnet noen dører til rom som ellers ikke hadde oppstått? Kan rommet som skapes mellom blogger og leser være et felles refleksjonsrom? Det asynkrone samspillet gjør at mennesker i alle livssituasjoner kan finne tid og rom til å kommunisere, på tvers av geografi og døgnrytme. Det man trenger er en datamaskin, et minimum av datakompetanse og internett, så er rommet skapt. Et rom der tekst, bilder og samhandling kan aktivere nye ideer og tanker. Et rom for kritisk refleksjon der bloggerens handlingsmuligheter trer frem, og blir tydeligere. Og hvis bloggen er et slikt refleksjonsrom, hvordan vil det innvirke på hverdagslivet til bloggeren?

For å finne mer ut av dette gikk jeg tilbake til gamle trakter, til mitt arbeid med veiledning i barnevernet. Der brukte vi en metode som heter *reflekterende team*. Kort fortalt er det en arbeidsmåte i terapeutisk arbeid som ble utviklet på 1980-tallet. Teamet består av lyttende fagpersoner som i taushet observerer en samtale bak et enveisspeil. Etter en stund tilbyr teamet å komme med sine ideer og spørsmål. Deltakerne i teamet skal da snakke med hverandre, mens deltakerne i samtale 1 skal lytte til dem. Innspillene skal ikke være løsningsorienterte, men utformet som ideer og spørsmål. Det karakteristiske ved metoden er at deltakerne i samtale 1 lytter sammen på teamets refleksjoner. Etterpå kan deltakerne i samtale 1 ha en samtale om det reflekterende team sa i sin samtale, om deres første samtale (Andersen 2009:44). På denne måten skapes det rom for ulike perspektiver og fortolkninger, og ved å utforske og være nysgjerrig, kan det føre til utvikling. Og det slo meg at blogging kan ligne på denne modellen. Bloggere jobber med noe, skriver og publiserer, og får tilbakemeldinger av leserne sine. Leserne er på et vis det reflekterende teamet som både kommer med innspill og spørsmål. Bloggeren kan i sin tur reflektere over dette og ta med seg videre det som er nyttig, og forkaste det som ikke er nyttig. Mine funn tolker jeg imidlertid dit hen at de aller fleste bloggerne lytter, er åpen for, og ønsker å reflektere som en del av bloggingen. Sitatene fra to av

deltakerne i fokusgruppene kan belyse hvordan skriving av blogg kan oppleves som et refleksjonsrom eller føre til refleksjon:

Hans: *”Jeg skriver overraskende mye om likestilling. Jeg som trodde jeg var i mot det”.*

Kaja: *”Jeg har absolutt blitt mer bevisst min mammarolle. Sikkert fordi jeg i utgangspunktet er over middels opptatt av dette, og gjennom egen refleksjon har blitt klar over utviklingsområder”.*

Disse uttalelsene tolker jeg som at det har oppstått en form for refleksjon. Bloggeren Hans oppdager endringer hos seg selv ved å se hvilke tema han skriver mest om, mens bloggeren Kaja reflekterer først, får kanskje innspill og ideer fra leserne/sine som fungerer som ”reflekterende team”, og oppdager på den måten egen utvikling. Eller så kan teksten være et tema når den er publisert, altså at den gir en mulighet til å se seg selv utenfra fordi den ligger åpent på nettet? Hans oppdager at et tema går igjen, og ser en interesse han ikke hadde et bevisst forhold til, mens Kaia kanskje gjør det motsatte. Uansett har bloggerne gjort noe oppdagelser, noen nye tanker ut fra bloggaktiviteten. Refleksjonene går ut av selve bloggspillet og inn i andre deler av livene til bloggerne. Både likestilling og foreldrerollen er områder som både kan innvirke på syn på samfunnet, men også på eget liv. Slik jeg ser det har bloggen skapt et rom for økt bevissthet. Et rom der ordene og meningene har fått gjenklang. Kanskje først og fremst for bloggeren selv, men også for andre.

Malterud (2001) beskriver et refleksjonsrom bygget på ressurser, anerkjennelse og dialog. Dette er sentrale begreper i samfunnsarbeid. Samfunnsarbeid handler om å mobilisere ressurser, både hos enkeltmennesket og kollektivt. Blogging kan sies å være en prosess der bloggerne frigjør, og tar i bruk egne ressurser gjennom refleksjon og dialog.

DIALOG

En dialog er en samtale mellom to eller flere. I en blogg finner samtalen sted på en halv-offentlig arena der det på den ene siden er en forfatter av blogginnlegg, og på den andre siden et variabelt antall lesere. Dialog fordrer bevegelse i samhandling, det må være fram og tilbake, men det trenger ikke være i samme rom eller i sann tid, men bevegelse må til. Selv om blogging kan se ut som en monolog fordi den skrives ut i *et* stykke av *en* person, kan det likevel forstås som dialog mellom blogger og leser fordi et blogginnlegg kan kommenteres, og igjen svares på gjennom nye blogginnlegg. Altså er det bevegelse. Lundby (1998) beskriver dialogens rolle i narrativ teori i et hermeneutisk perspektiv. Når en terapeut kommer inn med sin forforståelse, sitt narrativ og møter en annen med sin historie, oppstår forandring, og nye narrativer kan skapes. Etersom en dialog utvikler seg, blir en ny narrativ historie til i fellesskap. Dette er i tråd med Gadammers hermeneutiske tilnærming om forforståelse og horisonter som møtes gjennom språk. Forandring av historien (narrativet) er en iboende konsekvens av dialog (Lundby 1998:111).

Bloggeren har sin forforståelse og sin historie, og møter andre med sin. Når de møtes, og forteller historiene til hverandre, har dialogen forandret noe. Refleksjonsrommet som jeg har beskrevet er en viktig del av dialogen. Freire (1999) mente at bevisstgjøringsprosessen er nødvendig for å se en sammenheng mellom sin egen situasjon og samfunnet rundt seg. Gjennom refleksjon kan det også oppstå det Freire kaller "*emergent themes*." Tema som er viktige for oss kan utkrystallisere seg i refleksjonsprosessen slik som bloggeren Hans fortalte om. Han fant ut at han var opptatt av likestilling gjennom bloggingen sin.

Freire sier at man kan oppdage seg selv som stadige gjenskapere. Og i den kontinuerlige identitetsdannelsen kan bloggen fungere som speil, og skape et bilde på hvordan bloggeren kan se seg selv og sin identitet (Boyd 2002:54). Noe som kommer tydelig til uttrykk gjennom noen av uttalelsene i

fokusgruppene mine:

Alma: "Den jeg tror jeg har blitt bedre kjent med gjennom bloggingen min, er meg selv. Utrolig hvor mange tanker som kan ta form av noe mer tydelig når man skriver. Gjennom blogging har jeg vel personlig blitt tryggere på at jeg er den jeg er, og at jeg har bestemte verdier og meninger som faktisk er viktige for meg".

Trine: "En positiv ting jeg må ta med, er dette med å utforske mer av hvem jeg er. Vi vokser jo opp og "blir" den oppfatningen vi selv har av oss selv, sammen med den oppfatningen folk har av oss. Via bloggingen har jeg oppdaget en ny side ved meg selv, i forhold til gleden ved å skrive, lage, dele og engasjere, min kreative side - som jeg aldri hadde trodd jeg skulle finne frem til".

Rikke: "Jeg vil rett og slett si at bloggingen har bedret selvoppfatningen min IRL. Jeg har oppdaget nye sider ved meg selv og har lært mye om meg selv gjennom bloggingen. Og dermed blitt tryggere på hvem jeg er, hva jeg kan og hva jeg kan godt :)"

Her uttaler de at bloggen har gitt dem muligheten til å utforske deres egen identitet og følelse av "hvem de er". Den ene mener at selvoppfatningen har blitt bedre gjennom bloggingen fordi refleksjonen har gitt en trygghet på hvem hun er. Nye tankeprosesser gjennom bloggingen har åpnet for muligheten til endring av handlinger og nye erfaringer (Freire and Nordland 1999).

Ordet er dialogens essens, og består av to dimensjoner; refleksjon og handling. Freire presiserer at uten handlingsdimensjonen vil refleksjonen lide, og ordet blir til "tomt pjatt" (Freire and Nordland 1999:71). Flere av bloggerne jeg har snakket med, viser til flere eksempler på at dialogen (bloggingen) har ført til konkrete handlinger. Bloggerne Alma, Rikke, Trine og Jill forteller om hel eller delvis inntekt gjennom blogg eller bloggrelaterte aktiviteter. Hans forteller at han fikk sin nåværende jobb på grunn av bloggen. Alma har dessuten truffet

og blitt kjent med mennesker som hun i dag kaller noen av sine nærmeste venner, og flere av de andre bloggerne forteller om bekjentskap og vennskap som har oppstått i bloggsfæren, og fortsatt på andre sosiale arenaer. Alle bloggerne forteller om viktige kunnskaper, hobbyer og interesser de har fått gjennom bloggen. Altså inneholder bloggingen og dialogen atskillig mer enn ”tomt pjatt” da handlingsdimensjonen er til stede i høy grad.

Det må kunne sies at bloggere kan øke bevisstheten, kunnskapen og kompetansen om seg selv og omverdenen. Først og gjennom dialog i samhandlingen med andre, men også gjennom språket og teksten.

SPRÅK OG TEKST

Gadamer vektla språk og språkforståelse i den grad at han mente det var en absolutt forutsetning for fortolkning og kunnskap (Gadamer and Jordheim 2003). Språk og tekst, er i tillegg til bilder bloggerens uttrykksmåte. Mening kan skapes gjennom språk og sosiale relasjoner, og våre konstruksjoner av verden og av oss selv begrenses av, og utvikles gjennom språket. Hvordan språket brukes, får betydning for hvordan vi forstår verden gjennom den kulturen vi lever i. Flere av bloggerne i mitt utvalg kommenterte også rundt språk, blant annet:

Sverre: ”Jeg synes også at lek med språk er gøy, noe som overrasket meg. Liker å skrive”.

Så hva er det gjør at han liker å skrive? Er det fordi han gjør oppdagelser om seg selv gjennom skrivingen? Eller er det fordi teksten er et redskap for å bli forstått av andre? Det er gjennom sosiale relasjoner at mennesker konstruerer sine individuelle forståelser og beretninger (Goffman 1992:20). Ting får mening gjennom språket, og den skapes ikke hos hvert enkelt menneske, men gjennom sosial samhandling (Lundby 2009:77). Med dette som utgangspunkt, vil jeg si at bloggere konstruerer sin egen virkelighet gjennom språket, og ikke minst gjennom språkets mulighet til å samhandle med andre. Goffmans teorier

om selvrepresentasjon ble brukt om fysiske ansikt-til-ansikt relasjoner, men jeg vil se på dem i denne sammenhengen, selv om virtuell kommunikasjon skiller seg fra tradisjonell kommunikasjon på en del områder.

Hvis man ser på bloggsfæren som en scene der kommunikasjonen finner sted, veksler bloggerne mellom å være på ”frontstage” og ”backstage”.

Kommunikasjon på ”backstage” kjennetegnes blant annet ved bruk av kallenavn (i hvert fall fornavn), spøk og uformelt språk, mens kommunikasjon på ”frontstage” er ofte mer behersket, høflig og opptatt av normer og regler (Goffman 1992). Så hvilket område befinner bloggere seg i? En studie om personlige hjemmesider fant det problematisk å bruke begrepene i det hele tatt fordi publikum ikke var synlig, og det derfor var vanskelig å vite hvem aktørene spilte for. Mens en annen studie om et mer lukket nettsamfunn, fant det lettere å fastslå at aktørene ofte befant seg på ”backstage” fordi de først og fremst fokuserte på de andre i nettsamfunnet (Drew 2006). En blogg er offentlig for hvem som helst å lese, så publikum er sånn sett usynlig, likevel er bloggsfæren et samfunn i samfunnet. Bloggere vil da samhandle med andre bloggere som publikum, samtidig som de forholder seg til at det er mange lesere de ikke har kontakt med.

Goffman presiserte at ”frontstage” og ”backstage” har ulike funksjoner i forhold til den bestemte opptreden (1992:108). Kan ikke da de to scenene overlappe hverandre? Eller kan bloggerne bytte scenen fra innlegg til innlegg, eller fra dag til dag? Det er også forskjell på personlighet, bloggstil og grad av åpenhet, så noen bloggere vil nok holde seg mer på ”frontstage”, mens andre oftest er på ”backstage”. De fleste bloggene jeg har undersøkt har forfattere med fullt navn og bilde, dette kan også kunne spille inn på hvilken scene kommunikasjonen foregår på. Uansett ligger det en forventning om autensitet. Dette er også bloggerne i fokusgruppene opptatt av. De vil gjerne fremstå ærlige, uten å trenge å fortelle alt. Det å blogge er en form for selvrepresentasjon der man må møte visse forventninger om autensitet samtidig som må balansere mellom å være privat og offentlig (Schmidt 2007:1413). Meyrowitz (1985) mente at moderne medier skaper en mellomting mellom de

to scenene, en ”midtscene”, fordi elementer fra ”backstage” lanseres på ”frontstage” (Krogstad 2007:199). Dette sammenfaller med mine funn der bloggerne beskriver at de ofte deler personlig, typisk ” ”backstage”-informasjon” i en offentlig kanal som kan anses som en ”frontstage”.

Fraværet av non-verbal kommunikasjon kan vanskeliggjøre kommunikasjon på nettet. Men den kan også gjøre den enklere ved at samtalepartnerne slipper visuelle inntrykk som kan stjele oppmerksomhet. Uansett er det ulike betingelser for kommunikasjon utenfor nettet og kommunikasjon på nettet. Og dette får betydning for hvordan bloggeren formidler synspunkter og følelser, og for hvordan de forstår lesernes kommentarer. ”Smileyes”, ”emoticons”¹⁵, lydord og pauser er eksempler på virkemidler som brukes som kompensasjon for non-verbalt språk. Det kan også argumenteres for at de ulike tegnene ikke er kompensasjon, men heller en mulighet for å legge på følelser. Goffman (1990:114) diskuterer hvordan man alltid i samhandling ansikt-til-ansikt gir mer informasjon fra seg enn det man direkte sier. Han skiller mellom informasjon som *gis*, og informasjon som *avgis*. Informasjon som *gis*, er det aktive innholdet fra bloggeren, og informasjon som *avgis* er mer ubevisst. Den siste formen for informasjon er en mer skjult form for selvrepresentasjon, og kan blant være for eksempel være ”bloggrollen”. Bloggrollen er en liste over andre blogger som bloggeren følger med på, og den kan si noe om hvem som kjenner hvem, eller hvem som liker hvem i bloggsfæren. Altså får man mye informasjon i en blogg uten at det sies direkte.

Tidsaspektet er også en faktor som setter betingelser for kommunikasjonen. Kommunikasjon gjennom blogginnlegg og kommentarer er asynkront. Det medfører at blogger og leser kan velge tid, sted og varighet for sin del av kommunikasjonen, helt uavhengig av hverandre (Birkeland, Rimehaug et al. 2009). Det innebærer også at bloggerens innlegg og leserens tilbakemelding skrives og leses på ulike tidspunkter. Dette kan oppleves mindre forpliktende enn synkron kommunikasjon, og det kan skape en ”refleksjonszone” der

¹⁵ Sammensetning av tegn, eller figurer som representerer uttrykk eller følelser som man kan legge til tekst.

partene kan endre sine spontane uttrykk før de formidles. Samtidig kan det oppleves mer forpliktende fordi man ikke kan rette opp umiddelbart slik man kan ansikt-til-ansikt. Bloggerne i mitt utvalg fremhever disse mulighetene som den asynkrone kommunikasjonsformen gir i form av fleksibilitet med tid.

Sverre: "Det er de gjennomtenkte tankene som når verdensveven. Kan være man da virker mer reflektert enn over en pils. Her bestemmer jeg temaet, jeg er derfor på hjemmebane"

Alma: "Jeg presenterer meg ikke bevisst annerledes på nett enn IRL, men det tar lenger tid å formulere og publisere ett blogginnlegg enn å si noe direkte til noen, så det er klart det blir mer filtrert"

Kaja: "Enig i det dere skriver, et gjennomtenkt innlegg får bedre fram et budskap som ligger hjertet nær...enn sånn i forbifarten til noen man treffer på"

Bloggerne er enige om at de er på hjemmebane i bloggen, og får tid til å tenke gjennom, filtrere og få frem budskap på en bedre måte enn kommunikasjon utenfor Internett. Goffman mener at forberedelser er en viktig del av en vellykket opptreden (1990:116), og i bloggen er det god tid til dette. Altså ser det ut til at tidsaspektet er en viktig del av samhandlingen i blogg.

Skriving som terapi

Skriving kan virke terapeutisk gjennom å skape mening og sammenheng mellom erfaringer og tanker, utvikle selvforståelse og identifisere løsningsmåter (Birkeland, Rimehaug et al. 2009). I en studie om skriving som terapeutisk prosess, fant man at det å skrive har mange positive effekter, både fysisk, psykisk og sosialt. Men først og fremst hvis skrivingen inneholder følelser og detaljer. Og det aller beste utbyttet av å skrive får man hvis man skriver om traumer (Pennebaker 1997). Nå skriver ikke hovedvekten av bloggerne i min undersøkelse om traumer, men jeg synes likevel det er

interessant å se hvilke effekter skriving kan ha i denne sammenhengen fordi elementer av dette må kunne overføres til skriving av ”hverdagsblogg”.

En ungdom som var på Utøya 22.juli skriver om sine opplevelser i blogg, som hun deler og får respons på (Kameratstøtte.no). Hun har uttalt at *”blogging er bedre terapi enn psykolog.”* I samme artikkel advarer psykolog Atle Dyregrov om at man ikke må dele for mye (NRK.no 2012). Han sier at det som legges ut på internett kan vanskelig slettes, og at man kanskje vil angre når man kommer i andre faser i livet. Tross slike advarsler, dukker det stadig opp blogger etter katastrofer, enten det er personlige tragedier eller større, kollektive katastrofer.

Jeg har sett flere av denne typen, og et par stykker har gjort dypt inntrykk. Den ene var en gravid ”mammablogger” som mistet brått sitt fullbårne barn, og isteden for å forsvinne fra bloggen, skrev hun. Bloggen var aktiv som aldri før med innlegg om sorgen, hverdagen, tanker og følelser. Og tilbakemeldinger og med følelse fra lesere strømmet på. Bloggeren skrev flere ganger at tilbakemeldinger og hilsener gjennom nettet var av uvurderlig støtte i denne perioden. Og nå, etter en tid, skriver hun fremdeles at støtten hun opplever gjennom bloggen, er noe av det viktigste for henne. Hun skriver at mange mennesker i hennes øvrige hverdagsliv ikke tør å spørre lenger, men i bloggen spør fortsatt leserne hvordan hun har det. Så hva er det som gjør at man i bloggsfæren tør å spørre mens naboene ikke gjør det?

Bloggsfærens ”nettikette”¹⁶, er ikke så veldig forskjellig fra samhandling ellers i samfunnet. Alminnelig høflighet, respekt og vennlig omgangsform er forventet. Men bloggsfæren er stor, med betydelige forskjeller de forskjellige bloggkategoriene. Foreldrebloggerne må imidlertid sies å være av den vennlige sorten og støttende sorten, kanskje mer enn i mange andre bloggkategorier:

Trine: *”Det er mer ”koselig” enn i den virkelige verden føler jeg.. Mye klemmer... hehe.... til folk man ikke kjenner.”*

¹⁶ Samlebetegnelse for uskrevede normer og regler på nett.

Heidi: *"klemmer?"*

Jill: *"Veldig sant!! Veldig og faktisk. Godt sagt!"*

Trine: *"Ja man deler ut mye klemmer og gode ord."*

Jill: *"Ja, enig. Det er lettere å være "omtenksom" når man skriver føler jeg!"*

Bloggerne forteller at de deler ut "klemmer" og gode ord til hverandre, kanskje mer enn de gjør i den fysiske hverdagen. Det bloggerne i fokusgruppene sier, er i tråd med hva den sørgende moren forteller om omsorgen hun opplever gjennom bloggen. Bloggen er et sted der hun tør å dele.

Men hvilke negative konsekvenser kan det ha? Dyregrov påpeker at nettet er åpent for alle, og at teksten ikke kan trekkes tilbake så snart den er ute. Er dette noe bloggerne er bevisst på, og overveier med jevne mellomrom? Eller er det Dyregrov som ser på blogg som ensidig tekstproduksjon i en offentlig dagbok? Og er det egentlig det det er? Eller ser bloggerne, kanskje i motsetning til Dyregrov, på bloggen som et sosialt rom, som hvilken som helst andre sosiale rom? Og som en viktig samhandlingsarena som "tilfeldigvis" finner sted på nett? Flere av bloggerne i min undersøkelse sier at de er opptatt av å skjerme seg selv og familien sine. Og noen bruker familiemedlemmer til å godkjenne innleggene før de poster dem. Det er individuelle forskjeller, ulike aktører vil vurdere verdien av konsekvensene forskjellig, alt etter hvor stor verdi de tillegger gevinsten (Goffman 2005:156). Tydeligvis anser bloggerne i mitt utvalg gevinstene større en ulempene. Skrivningen har blitt viktig, blant annet beskriver bloggeren Alma:

"jeg er blitt avhengig av å få skriblet ut hverdagslykke, gruff og annet med ujevne mellom rom."

En slik "containerfunksjon" er kjent for eksempel i terapeutiske sammenhenger og ved skrifting for katolikker. Er det egentlig grunnleggende behov som uttrykker seg på en ny arena? Birkeland m.fl. (2009) skriver at skriving kan stimulere til selvregulering og gjøre at man får større distanse til problemer, og på den måten kan de bli mer tilgjengelige for analyse og endring. Bloggen kan også gi muligheten til å skrive for å holde noe levende og sterkt. Skrivingen kan gjøre historien klarere, slik at det er mulig å se den fra flere vinkler og med friske øyne (Bolton 1999:113). Flere av bloggerne i min fokusgrupper kunne fortelle at de hadde oppdaget skriving gjennom bloggen:

Trine: *"Jeg trodde ikke jeg likte å skrive"*.

Sverre: *"Jeg er litt overrasket over hvor godt jeg liker å skrive"*.

De beskrev at skrivingen som i utgangpunktet ikke var et poeng i seg selv, hadde fått en egen verdi, og at de var overrasket over hvor godt de likte det. Mennesker har alltid fortalt historier om seg selv og sin virkelighet. I min barne- og ungdomstid brukte jeg dagbok og minnebok for å uttrykke meg. Jeg hadde dessuten flere brevvenner over hele landet som jeg skrev frem og tilbake med. Det gjorde alle mine venninner også. Det var stort sett jenter som skrev, få gutter. Og sånn er det foreldreblogging også, en klar overvekt av kvinner. Er kvinner mer glad i skrive på denne måten, eller er vi bare mest vant til det? Eller er det rett og slett det at det har blitt et miljø for mammabloggere som gjør at ikke menn "tør" å entre arenaen? Fjerde februar i år spådde TV2 i et nyhetsinnslag at pappablogging var den nye trenden. Inneværende år, 2012, skal visst bli året menn entrer foreldrebloggarenaen for alvor. Ut fra hva som har karakterisert bloggspåret så langt, er det vanskelig å se denne trenden siden det fremdeles er en stor overvekt av kvinner som blogger om foreldreskap og hverdagsliv.

Fellesnevneren mellom blogg og dagbok/minnebok/brevveksling dreier seg i stor grad om selvpresentasjon og selvkonstruksjon. Det vi forteller om oss selv er med på å forme vår forståelse av oss selv og historien om våre liv. I mitt

arbeid som familieveileder bruker vi begrepet narrativ tilnærming om historiefortelling (Lundby 1998:12). Som tolkende skapninger trenger vi en kontekst å tolke våre opplevelser innenfor. Konteksten er med på å bestemme hvilke tolkninger vi gjør, og kan være en ramme for hvordan vi opplever oss selv. Vi velger selv kontekst, eller rettere sagt, hvilke deler av konteksten som skal spille en rolle for hvilke situasjoner. Det å sette grenser og lage ”passende” rammer er allmennmenneskelig, og i høyeste grad selvstyrkende og terapeutisk. Gjennom historier kan vi binde sammen våre opplevelser i en tidsdimensjon, en begynnelse, en fortsettelse og en slutt. Bloggeren kan konstruere historier om seg selv i samspill med omgivelsene sine ut fra det som ”passer”. Man kan trekke ut og fortelle om noe, mens noe annet blir glemt eller utelatt. Slik konstrueres de dominerende historiene om livet, eller i hvert fall den fortalte - og kanskje foretrukne historie. Det betyr ikke at det er den eneste sanne historien om vårt liv, men en av historiene, en av sannhetene (Lundby 1998). Bloggen er en av historiene i livet, en av sannhetene som bloggerne kan påvirke gjennom å skrive.

FRISTEDET

Positivitet vs. realitet

Ordet *positivt* ble brukt så mange ganger i fokusgruppesamtalene mine, at jeg kunne ikke unngå å se nærmere på dette. Flere av bloggerne kalte bloggen sin et ”fristed”, og beskrev et sted der de kunne koble av, være kreativ, inspirere andre, og bli inspirert selv. Et sted der de kunne legge ut bilder, skrive og vise frem de fine øyeblikkene i livet. Det kan se ut som om det å være positiv, og spre positivitet er viktig for bloggerne. I kartleggingen min så jeg også at det er et overveldende flertall som ser ut til å bruke bloggen til det samme formålet som bloggerne i fokusgruppene beskriver. I fokusgruppene var bloggerne enige og ivrige når vi snakket om det positive ved bloggen, hva de skrev om og hva bloggen var for dem:

Jill: *”Det blir mest de små gode øyeblikkene, hverdagsgledene - bloggen for meg skal være et positivt sted for meg selv, men også for mine lesere”*

Trine: *”ja, for meg også; bloggen holder meg positivt fokusert”*

Jill: *” og jeg har fått tilbakemelding på at folk blir inspirert til å se mer positivt på livet av min blogg, og DET liker jeg”!*

Alma: *“Delende, inkluderende og positiv - det er i hvert fall sånn jeg håper å presentere meg gjennom bloggen og ellers i sosiale medier”.*

Bloggerne synes å ha et bevisst, positivt utgangspunkt. De vil være positive, og de vil spre positivitet. I Goffman (1992) sin teori om rollespill kommer det tydelig frem at selvpresentasjon, fremstilling av egen status og evne til å mestre er viktig for å skape mening. Driver egentlig bloggerne en form for idealisering når de velger å fremheve det de anser som de mest fordelaktige sidene ved sin egen identitet? Vil det si at bloggerne spiller en rolle for å oppnå det som er ønskelig? Samspill er en moralsk ordening, der vi forhandler om hvem vi kan være for hverandre, og hva det er som foregår. Vi samarbeider om å framstå som moralsk etterrettelige mennesker som det er trygt å innlate seg på. Og det er en velkjent sak at blide og positive mennesker er bedre likt enn sure og negative mennesker. Er det sånn med blogger også? Er det ikke logisk at en blogger som ønsker lesere, er positiv? Det synes likevel som om bloggerne er opptatt av å ha en slags balanse mellom positiv og negativ.

Rikke: *”Man setter jo på et filter og forteller ikke om alt som skjer i livet fra A til Å. Så mange tror kanskje at vi svever på en rosa sky, uten problemer hvor alt er bare fryd! :P Og slik er det jo ikke”.*

Jill: *”Jeg har alltid vært opptatt av å dele både gode og dårlige sider av det å bli mamma. Gjennom å skrive det som kanskje ikke er så enkelt, møter man mye forståelse og mange kjenner seg igjen i problemet”.*

Kaja: *“I forhold til hvem jeg er, sånn i virkeligheten, er det et litt redigert bilde av meg selv jeg presenterer. Jeg verken legger til eller trekker ifra, men forteller som sagt ikke alt. Langt derifra. Jeg presenterer meg selv med selvironi, vitser på egen bekostning og fremstiller ærlig utfordringer jeg står i. Presenterer meg overhodet ikke som "super" på noe område”.*

Men til tross for at bloggerne sier at de prøver å vise flere sider av seg selv, er det ingen tvil om at det først og fremst er en positiv vinkling på innleggene hos de fleste bloggerne. Det å glede andre, og i tillegg holde seg selv positivt fokusert høres kanskje ut som en vinn-vinn situasjon. Men er det så enkelt? Igjen vil jeg trekke noen paralleller eller sammenligninger med terapi. I en del år har kognitiv terapi vært i vinden som terapiform. Det går ut på at man skal lære teknikker for endring av uhensiktsmessige tankemønstre, for eksempel såkalt negativ tenkning. Modellen fremsetter en hypotese om at følelser og adferd er påvirket av tolkninger av hendelsene. Altså er det ikke situasjonen i seg selv som avgjør hva man føler, men hvordan man tolker/ oppfatter situasjonen. Ved å endre disse tolkningene, kan man igjen endre følelsene (Beck 1995:14). Ut fra tilsvarende teorier og tanker har det kommet diverse selvhjelpsbøker på markedet av typen ”Tenk deg glad”, ”Lev deg lykkelig” og ”En positiv innstilling; den store forskjellen”.

Så, i 2011 tok amerikanske Barbara Ehrenreich til motmæle med boken ”Livets lyse side.”¹⁷ Undertittelen på boken er *”Hvordan den hemningsløse dyrkelsen av positiv tenkning har underminert Amerika.”* Ehrenreich mener at positiv tenkning er tendensen til å skylde det som ikke går bra, på sin egen mangel på positiv innstilling. Ehrenreich som selv fikk brystkreft for noen år siden, fikk førstehånds erfaring med denne positive ”bølgen”. Hun møtte ikke bare rosa sløyfer, bamser, fargestifter og sminke, men også mennesker som fortalte at de overlevde kreften fordi de tenkte positivt. Ehrenreich, som for øvrig har

¹⁷ Originaltittelen er enda bedre: ”Smile or die”.

doktorgrad i biologi, hevder at det *ikke* er noen vitenskapelig sammenheng mellom positiv innstilling og overlevelse, og oppsummerer forskning på feltet (Ehrenreich 2011:46). Hun beskriver blant annet en studie fra 2004 som viser at kvinner som oppfattet fordeler med kreft, hadde en tendens til svekket livskvalitet. Altså at positivitet ikke nødvendigvis er så heldig som man har antatt. For det krever vel en innsats å ”holde fasaden”, enten man er kreftsyk eller forelder med hverdagsproblemer? Kan det ikke bli en tilleggsbyrde å være positiv når man egentlig er sint, sliten eller lei seg? Blir ikke avstanden mellom de som klarer å være positive og de som ikke klarer det, veldig stor? Har ikke foreldrebloggere barn som ikke sover, problemer med å finne på middag, sykdom, kranling med mannen og alt det andre som hører til i foreldres hverdagsliv? Kan det være at positiviteten er påtvunget en hektisk hverdag selv om den egentlig er slitsom og tung av og til? Eller kan det faktisk hende at bloggerne klarer å dreie fokus over på, og holde fast ved det positive i hverdagen med bloggen som redskap?

Jeg har i dette kapitlet argumentert for at det mellom blogger og lesere oppstår et refleksjonsrom. Jeg har diskutert ulike betingelser for kommunikasjon på nett ved å se på dialog og språk. Det som synes klart, er at bloggeren får frem stemmen sin gjennom narrativ skriving og samhandling med sine lesere og på den måten kan reflektere og utvide sin forståelseshorisont. Benytter bloggeren seg av dette, kan det muliggjøre kritisk bevissthet, handling også på arenaer utenfor bloggsfæren.

KAPITTEL 5. BLOGG SOM ROM FOR DELTAKELSE

Noen bloggere anser det personlige utbyttet som tilstrekkelig motiv for å blogge (Brake 2007), og i forrige kapittel viste jeg at bloggingen har en egenverdi for den enkelte. I dette kapitlet vil jeg drøfte det kollektive aspektet ved bloggingen; deltakelse og fellesskapet som finnes i bloggsfæren.

Mortensen og Walker mener at blogger skrives både for en selv og leserne. De argumenterer at hvis bloggingen bare var for den enkelte blogger, hadde en privat dagbok vært mer nyttig. Og hvis det bare var for leserne, hadde et mer forseggjort og ”polert” publikasjon vært mer hensiktsmessig enn blogg (Mortensen and Walker 2002). Men kan *potensialet* for å dele være et selvstendig poeng? Eller vil det bare være greit inntil et visst punkt, der man vil ønske respons? Uansett gjør bloggens form, muligheter for raske, korte innlegg med tilsvarende kommentarer den egnet til kommunikasjon med andre. Og jeg legger til grunn at bloggens natur, dens praktisk formål til å publisere og dele – er nettopp muligheten som er kjernen for aktiviteten og motivasjonen til bloggeren.

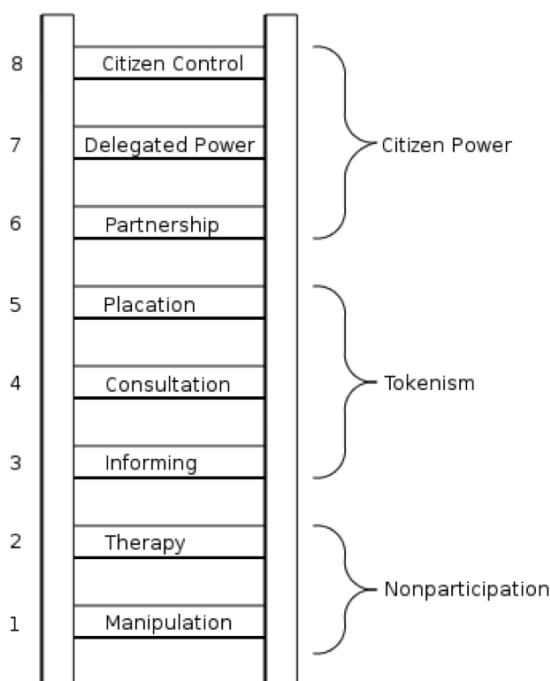
DELTAKELSE

En blogg er en del av *sosiale* medier, og det er derfor grunn til å anta at aktørene deltar i et samspill med andre på et eller annet nivå. Blogg er et rom som bloggerne har skapt selv, noe som ifølge Cornwall (2008) kan gi et bra utgangspunkt for deltakelse.

Deltakelse handler om motivasjon for endring og handling, og typologier kan være nyttige for å differensiere grader og typer deltakelse (Cornwall 2008:270). Cornwall understreker at de fleste tilnærminger til deltakelse legger et normativt syn til grunn. Med det mener hun at de kategoriserer hva som er ”bra” og ”dårlig” deltakelse. Og ved å anlegge et grunnperspektiv som antar at mennesker er sosiale vesener, blir sosial deltakelse implisitt konstruert som et

normativt fenomen. Sudmann og Henriksbø (2011) vurderer at normative posisjoner ikke er problematiske i seg selv, men hvis det ikke finnes alternativer, blir ”ikke-deltakelse” fort kategorisert som sosialt avvik. Dette kan understreke deltakelse som et normativt imperativ, og på den måten kan deltakelse bli et tyranni som kan innskrenke handlingsrommet.

Jeg har sett på Arnstein (1969) sin modell for deltakelse fordi den kan belyse hvilke former deltakelse kan ha, men jeg har laget min egen stigemodell for å se hvordan bloggere gjennom sin deltakelse i bloggsfæren kan oppnå fellesskap.

FIGUR 6: (ARNSTEIN 1969)

I min undersøkelse er faktorer som tid, rom og sted grunnleggende forskjellig fra Arnstein sin analyse av underprivilegerte i USA. Bloggerne har ingen makthavere som prøver å undertrykke dem, tvert i mot sitter de med all ”makt” og eierskap til sin egen blogg som utgangspunkt. Men selv om de fleste opplever at de deltar i et fellesskap, er det også noen som ikke gjør det. Som i all annen samhandling kan det være utfordringer og mekanismer knyttet til

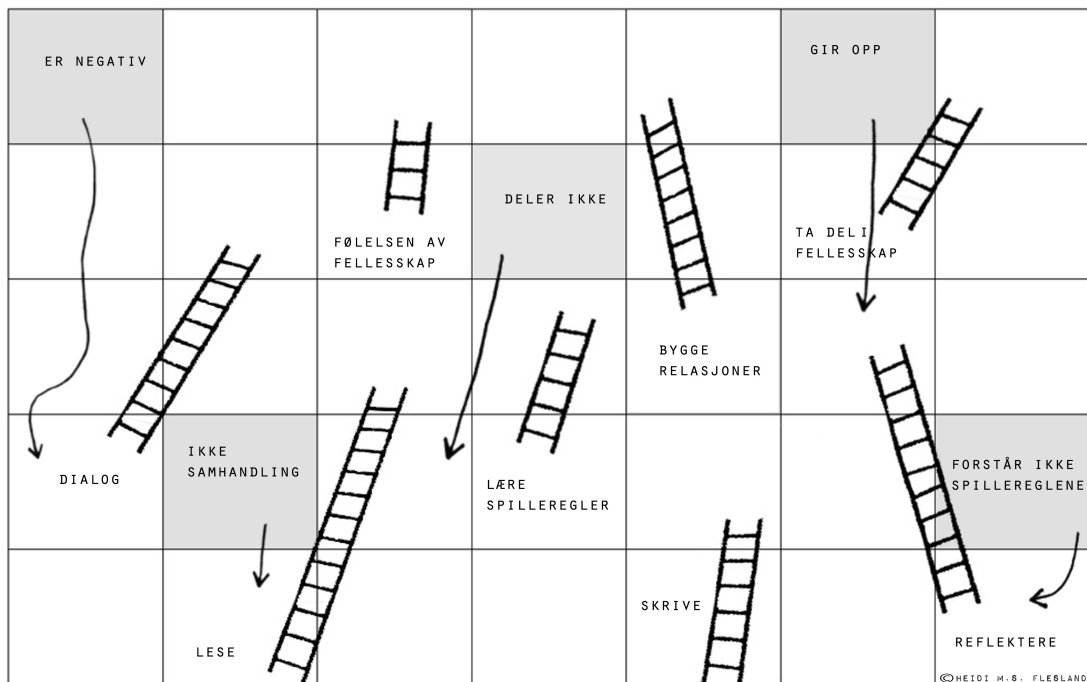
inkludering og ekskludering. Noen oppnår ikke den graden av deltakelse som de ønsker, mens andre velger en lavere grad av deltakelse gjennom mindre samhandling. Arnstein diskuterer i liten grad hvordan deltakelse kan oppleves for de som er tilstede uten å være i særlig samhandling med andre. En av bloggerne i mitt utvalg uttalte at han blogget mest for seg selv, og at han sjeldent eller aldri besøkte andre bloggere. Er han likevel å anse som deltaker i bloggsfæren? Og hvor kan han plasseres i en stige eller et stigespill? Er han en deltaker i kraft av det faktum at han blogger, og dermed deler informasjon med andre? Tengquist (2007) mener at det å delta på en arena uten noe særlig samhandling med andre kan kanskje være et skritt på en ”empowermentreise”¹⁸, og man må begynne et sted. Hvis bloggeren er på en slik reise, kan ikke deltakelsen oppleves som berikende selv om ikke det gir konkrete resultater? Cornwall sier det slik: *”even the most nominal forms of participation can give citizens a foot in the door if there has been no constructive engagement with them before”* (Cornwall 2008:273). I lys av dette kan man se bloggen som en arena som muliggjør deltakelse i form av et talerør eller ”en fot i døren”. Blogg som rom representerer både en aktualitet og en potensialitet, dette kan være noe av bloggens potensial.

STIGESPILLET

I min undersøkelse legger jeg til grunn at det er ulike grader av deltakelse i bloggsfæren. Og for å sammenfatte mine funn, har jeg i analysearbeidet hatt nytte av å lage en egen modell basert på brettspillet stigespillet.¹⁹

¹⁸ Empowerment kan oversettes til selvstyrking eller myndiggjøring. Askheim, S. o. (2007). Empowerment : i teori og praksis. Oslo, Gyldendal akademisk.

¹⁹ <http://no.wikipedia.org/wiki/Stigespill>

FIGUR 7: NIVÅER AV DELTAKELSE I BLOGGSFÆREN

I et stigespill er det mer enn oppadstigende ”klatring”, deltakerne kan falle ned og klatre opp igjen, begynne på nytt og gå i ulikt tempo opp igjen. For eksempel kan bloggere oppleve at tanker og bekymringer som har oppstått et av trinnene, kommer tilbake og må vurderes på nytt senere. Det kan også være snarveier opp og uventede hendelser som gjør at deltakerne ”faller ned”. Bloggere kan oppleve hendelser som akselererer ferden opp stigen og det er store individuelle forskjeller på hvilke tempo og på hvilken måte ”klatringen” i stigen foregår. Det er heller ikke sikkert alle *ønsker* å komme gjennom brettet, og det er ingen garanti for at alle *klarer* å komme gjennom brettet. I samspill med andre mennesker kan ikke alt planlegges, og deltakelse i bloggsfæren er ikke forutsigbar. Jeg har laget noen ruter i brettet som jeg vurderer kan være viktige milepæler eller vendepunkt når man deltar i bloggsfæren.

Lese

De aller fleste bloggere begynner å lese andre blogger før de lager sine egen. Noen bruker lang tid å observere, vurdere og lære ved å lese andre blogger, og noen går aldri lenger enn dette stadiet. I motsetning til Arnstein (1969) og Pretty (i Cornwall 2008) sine stigemodeller, anser jeg det første nivået som en form for deltakelse fordi man som bloggleser (og potensiell blogger) trer inn i bloggsfæren ved å kommentere i andres blogg. Man trenger ikke å ha egen blogg for å kommentere i andres, og en kommentar må anses som en form for deltakelse i bloggsfæren fordi det er en form for samhandling.

Skrive

På det neste nivået åpner, og begynner aktøren å skrive en egen blogg. Det å skrive blogg innebærer blant annet at man kan informere og dele hva man vil med familie og venner uten å bo i samme by, uten geografisk nærhet. Besteforeldre, tanter og søsken kan plutselig ta del i hverandres liv. I en artikkel om epost-terapi, skriver Birkeland m.fl. (2009) at en fordel ved skriveterapi på nettet, er muligheten til å kompensere for geografisk avstand og mobilitetsproblemer. På dette trinnet har bloggeren tilegnet seg praktisk og teknisk kunnskap, men man kan fremdeles være nybegynner i bloggkulturen. Som jeg har gitt eksempel på, trenger ikke det å skrive blogg automatisk føre til samspill med andre. Noen er mer opptatt av å formidle eller komme med informasjon, enn å gå i dialog med andre. I de tilfellene er ikke grad av deltakelse på dette nivået særlig mer omfattende enn på det første der man bare leser blogger. I andre tilfeller, kan det å skrive blogg gjøre at deltakeren raskt tar aktiv del i bloggsfæren, både som forfatter og medblogger.

Reflektere

I det tredje feltet har bloggeren begynt å reflektere, som jeg drøftet i forrige

kapittel. Refleksjonsprosesser kan oppstå omtrent samtidig med det andre nivået, fordi refleksjon kan starte når man begynner å skrive og/eller samhandle med andre. Noen kan se på disse prosessene som verdifulle og dvele ved dem på et tidlig stadium, andre gir dem ikke større oppmerksomhet før senere. I bloggsfæren ser man ganske ofte at bloggere metakommuniserer²⁰, slik at refleksjon om bloggen, nye bekjenskaper og hvordan det påvirker hverdagen, synes å være vanlig på dette nivået. Bloggerne kan for eksempel ha bekymringer rundt konsekvenser for sin deltakelse:

Sverre: ” *Jeg har stadig tilbakevendende frykt for å ha delt for mye. Grenser forskyves og jeg må ta noen oppgjør med meg selv iblant*”.

Jill: ” *Enig med Sverre...frykt for å ha delt for mye..*”

Hvis bloggsfæren oppfordrer eller legger til rette for til åpenhet, og har en utstrakt ”delekultur”, kan likevel den enkelte blogger føle at hun går over sine egne grenser. Baumann og May (2004) viser til at ved å trekke grenser, dannes det struktur som skaper orden. Bloggsfærens og bloggerens grenser trenger imidlertid ikke å være like. Sverre og Jill reflekterer over det som Jackson (2010) kaller ”oversharing”, de er redd de har delt for mye. Bevissthet rundt grensene er en viktig prosess, og på dette nivået av deltakelse kan bloggerne definere og redefinere grensene sine.

Lære spilleregler

På det neste nivået begynner bloggeren å bli kjent med spillereglene. Men det kan ta tid å skjønne sjargongen, grupperinger, hvordan man oppnår kontakt, og andre ting som er viktige for å forstå bloggsfæren. Noen kan stoppe opp ved dette trinnet fordi de aldri forstår de sosiale kodene, og dermed ikke klarer å ta del i fellesskapet. I bloggsamfunnet, som alle andre samfunn, er det spilleregler eller normer, skrevne eller uskrevne. Hvor lett tilgjengelige og forståelige disse

²⁰ Samtale om samtale

er, vil ha betydning for om nye deltakere blir inkludert eller ekskludert. Samtidig gjelder de fleste andre regler for sosiale samhandling på nett som i den virkelige verden. I fokusgruppene spurte jeg deltakerne om hva de mener skal til for å bli inkludert eller sett av bloggsamfunnet:

Hans: *"Jeg føler ikke jeg er "sett" på den måten av bloggsamfunnet, så jeg vet ikke."*

Rikke: *"For å bli sett må man være litt frempå! Man kan ikke sitte på rompa så kommer det av seg selv. Man kan ikke forvente å få tilbakemeldinger og kommentarer med mindre man gir dette selv også. Man må reklamere og by på seg selv! :)"*

Her forklarte Rikke spillereglene til som Hans ikke hadde forstått, eller som han hadde oversett. Rikke forklarte at man selv må være aktiv, og gi for å få noe. Og videre at man ikke kan vente på andre, men må ta initiativ selv. Altså krever bloggsfæren egenskaper og ferdigheter som kreves i andre sosiale sammenhenger også. Og på samme måte som ellers, kan graden av deltakelsen stoppe opp på dette trinnet hvis man ikke har viljen eller evnene man trenger.

For å finne mer ut av dette, spurte jeg spurte jeg tilfeldige bloggere på min Facebookprofil²¹ om bloggere følte fellesskap med andre bloggere. Alle svarene jeg fikk var; "ja", "absolutt", "helt klart" og tilsvarende, men en skilte seg ut:

Gro: *"Ikke i det hele tatt og ikke skjønner jeg hvordan jeg skal få det til heller.... :o)"*

Meg: *"Føler du ikke fellesskap, og vet ikke hvordan du skal få det til? Ønsker du å være en del av et fellesskap?"*

²¹ Jeg har egen Facebookprofil som hører til min blogg, der jeg kan kommunisere med mine lesere, deriblant en del bloggere i både interiør – og foreldrebloggerjangeren.

Gro: ”Klart jeg ønsker det, når jeg leser hva "alle" andre bloggere er med på til stadighet, nye vennskap som oppstår osv. pga. bloggingen, så kjenner jeg at DET vil jeg være med på også.. :) Men som sagt, jeg har nok ikke forstått "spillereglene"... :) Tips mottas med stor takk forøvrig.. =)”

Meg: ”Hva med å henge deg på et treff hvis det arrangeres noe i nærheten av der du bor? Ellers er det jo ofte gjennom kommentarer man blir kjent. Kommentarer er jo på en måte "samtalene" mellom bloggerne, så jeg tror det er et fint sted å begynne. Du skal bare se at det løsner etter hvert hvis du tar noen initiativ!:)”

Gro: ”Når det gjelder å kommentere hos andre er jeg nok temmelig lusen.. Så der får jeg nok legge inn litt innsats :) (selv om jeg synes det er vanskelig å vite hva jeg skal skrive til tider..) Hva bloggtreff angår tror jeg ikke det er så mye av det her... Takker for at du tok deg tid til å svare meg :)”

Gro forteller tydelig at hun ikke skjønner spillereglene og hvordan hun skal få ta del i bloggfellesskapet. Hun hører om andre som får det til, men vet ikke selv hvordan hun skal gjøre det. Hun har ikke fått med seg at kommentarene man legger igjen hos hverandre er nøkkelen til å oppnå kontakt med andre bloggere. Både Hans og Gro fikk meg til å undre på om disse to eksemplene er unntak, eller om det er mange som disse? Kan det være at bloggere som kommer opp på dette trinnet, ikke kommer lenger fordi forståelsen for spillereglene rett og slett mangler? På den måten fungerer fellesskapet manglende forståelse for spillereglene som et ekskluderingskriterium i blogg som på andre sosiale arenaer .

Så er spørsmålet om deltakerne slutter å blogge når de møter på disse begrensningene, eller om de fortsetter å oppholde seg i bloggsfæren som deltakere - men i en annen grad enn de ville ha vært hvis de forsto? Deltakerne

i undersøkelsen beskriver bloggsfæren som inkluderende, dette tyder på at initiativ om å forstå vil belønnes med hjelp fra andre i bloggsfæren. Her er det også viktig å understreke at det i mitt forslag til modell for å se på deltakelse hos bloggeren, kan skje store endringer på kort tid. Selv om man trenger visse ferdigheter for å komme videre fra dette nivået, minner jeg om at det er muligheter for å bevege seg opp og ned på stigen. For eksempel tok bloggeren som mente hun ikke forsto spillereglene, initiativ til en dialog med meg, nettopp om dette. Det initiativet kan ha ført til en bedre forståelse, handling og bevegelse på brettet.

Gå i dialog

Etter hvert kommer bloggeren i dialog med leserne med og uten egen blogg. Noen ganger vil dette være en forutsetning for å lære spillereglene, andre ganger kommer det etterpå fordi spillereglene er tilegnet gjennom observasjon og refleksjon. Dialog i bloggsfæren foregår gjennom kommentarer, og eventuelt kommunikasjon på andre plattformer/arenaer. Mange bloggere er flinke til å navigere seg på nettet, og finner flere måter å omgås på i tillegg til blogg. Facebook, Twitter, Pinterest²² og Instagram²³ er akkurat nå blant de mest populære supplementene til dialogen i kommentarfeltet på bloggene. Dialogen er utgangspunktet for at endringsprosesser skal kunne skje (Ledwith and Campling 2005; Minkler 2005). Så dersom bloggerne ønsker at bloggen skal kunne påvirke eller endre noe ved hverdagslivet, er dette trinnet viktig. Freire (1999) mener at det er gjennom dialog mennesker kan bli aktive og kritiske, få selvtillit og utvikle ny kunnskap.

Kaja: ” Som enslig mor uten noen å diskutere oppdragelse og grenser osv. med i hverdagen, er bloggen grei som diskusjonskanal ”.

²² En nettside som fungerer som en digital oppslagstavle der man kan lagre, organisere og dele bilder fra blogger og andre nettsteder. <http://en.wikipedia.org/wiki/Pinterest>

²³ Et bildeprogram til iPhone, som har vokst frem til å bli et nytt stort sosialt nettverk <http://en.wikipedia.org/wiki/Instagram>

Denne moren har gjennom bloggen skapt et rom der hun deler, og får innspill og støtte i sin foreldrerolle gjennom dialog. Freire mener også at ord og handling (praxis) er gjensidig betinget. Jeg spurte deltakerne i fokusgruppene om de brukte informasjon eller kunnskap de tilegnet seg på bloggen i hverdagen:

Alma: "Jeg bruker jo alt jeg får tips om på min blogg, eller får tips om via å lese andre blogger i hverdagen. Enten det er snakk om barneoppdragelse, bleieslutt, barnevennlig mat - eller det er snakk om inspirasjon til hjemmet eller ja... Alt i grunn!"

Som jeg viste i forrige kapittel, synes handlingsdimensjonen å være tilstede når det er snakk om dialog – og deltakelse på dette nivået må derfor anses som stor grad av deltakelse.

Skape relasjoner

I motsetning til mange andre medier, gir blogg mulighet for interaksjon med kommentarer, spørsmål og tilbakemeldinger fra leserne – og dermed skapes det relasjoner. Dette trekkes også fram av deltakerne i fokusgruppene mine, og de sosiale relasjonene synes å være en veldig viktig del av å blogge:

Jill: "Jeg har møtt masse fine venner og bekjente".

Kaja: "Jeg og, har fått kontakt med spennende mennesker både i samme by, men også ellers".

Alma: "Jeg har fått mange flere vennskap :) Både "nære og fjerne". Har fått større omgangskrets og".

I tillegg til at relasjonene pleies over nettet, forteller de fleste at de har truffet medbloggere utenfor bloggsfæren, altså på andre sosiale arenaer. Det

arrangeres både lokale og nasjonale bloggtreff, initiativ tas på rundgang. I tillegg er det enkelte bloggere som møtes to og to eller i mindre grupper. Bloggerne beskriver møtene som positive, og at relasjonen de har skapt på nettet nesten alltid bevares etter at de har truffet hverandre utenfor nettet. Og i noen tilfeller utvikler seg til nære vennskap. Her synes det også å være en forskjell på ”pappabloggere” og ”mammabloggere”. Mens alle ”mammabloggerne” i mitt utvalg rapporterer om mange bekjenskaper og vennskap, viktige relasjoner og store nettverk, har ingen av ”pappabloggerne” møtt noen andre bloggere utenfor nettet, og sier blant annet dette:

Sverre: ”Det sosiale har egentlig ikke vært av stor betydning utover hyggelige kommentarer og tilbakemeldinger. Men straks pappaperm, kanskje jeg skal arrangere litt trilleturer” :)

Sverre er åpen for å treffe andre bloggere utenfor nett, så det faktum at han ikke har gjort det ennå kan skyldes mangel på tid eller aktuelle ”kandidater”. Det er en betydelig overvekt av kvinnelige foreldrebloggere, og ”pappabloggere” som vil møte andre ”pappabloggere” må lete for å finne noen. Kan overvekten av kvinnelige foreldrebloggere henge sammen med at kvinner tradisjonelt har hatt hovedsorgsoppgaven for barn, og frem til nå har tatt ut hovedparten av foreldrepermisjonen? Videre har kvinner historisk sett skrevet dagbok, hatt brevvenner, og på andre måter meddelt seg skriftlig. Har bloggen tatt over for brevveksling og andre måter å kommuniserer skriftlig på? Kan det hende at når blogging først er blitt et ”kvinnefenomen”, at det er vanskeligere for menn å bevege seg inn på denne sfæren? I lys av dette er det vanskelig å vite hvordan et eventuelt ”pappablogg-miljø” ville ha sett ut om det var flere av dem. Kanskje de ville ha vektlagt den sosiale delen av blogging i større grad?

Overnevnte relasjoner gjelder først og fremst lesere med egen blogg, altså ”medbloggere”. Men hva med leserne uten blogg? Hvordan arter relasjonen mellom blogger og leser seg?

Alma: ”jeg får til tider dårlig samvittighet for at jeg ikke skriver nok”.

Rikke: *"Hvis jeg ikke hadde bloggen på en stund, hadde mailboksen min vært full av bekymringsmeldinger :P Går det en dag uten at jeg blogger får jeg mailer og kommentarer på om det har skjedd noe!"*

Her nevnes både dårlig samvittighet og "bekymringsmeldinger", samtidig forteller bloggerne om positive kommentarer som "løfter dagen" og "hever selvtilliten". Et fellestrekk synes i hvert fall å være at bloggerne opplever leserne som en forpliktelse, og at de kjenner forventninger fra leserne sine om å oppdatere og dele. Men igjen ser det ut til å være en forskjell på "mammabloggerne" og "pappabloggerne" på dette området.

Hans: *"Det er en ting jeg misunner "mammabloggerne" det å ha en mer eller mindre lojal leserskare som følger med hver dag, og som hadde blitt bekymret om jeg ikke hadde skrevet på en mnd. sånn det er nå tror jeg at jeg kunne lagt ned bloggen og ytterst få ville merket det".*

Dette er for øvrig den samme bloggeren som sa at han ikke følte at han ble "sett" av bloggsamfunnet. Kanskje man kan anta at årsaken til at han ikke blir sett, er at han ikke har skapt relasjoner med leserne sine, verken de med eller uten blogg. Leserne forplikter, og forventer en form for dialog med bloggeren. Bloggeren må ha skapt relasjoner på dette trinnet for å få en følelse av fellesskapet på neste trinn.

Følelsen av fellesskap

Gjennom bevisstgjøring kan deltakere mobilisere og skape en kollektiv identitet, en følelse av fellesskap (sense of community) og samhørighet, at en er betydningsfull for andre (Minkler 2005:35). Når deltakerne i bloggsfæren opplever en sterk følelse av fellesskap kan de bli motiverte og styrket til å endre problemer de møter på, og i bedre stand til å takle negative effekter over forhold de ikke har noen kontroll over (Minkler 2005). En måte å få opp følelse av fellesskap på, er å legge til rette for at deltakerne kan se at de har felles

erfaringer og opplevelser ved å motivere deltakere til å snakke sammen, slik som jeg har gjort i fokusgruppene. Der fikk deltakerne utveksle erfaringer, påpeke forandringer for hverandre, forskjeller mellom de enkelte, dele informasjon og kommentere aktuelle hendelser. Slik jeg ser det, er følelsen av fellesskap en høy grad av deltakelse i blogg sfæren fordi den forankrer bloggen i bloggerens forståelsesverden, i tillegg til at den muliggjør kollektive handlinger og endring.

Deltakerne har investert litt av seg selv for å delta, og føler derfor rett til tilhørighet. Det å bli hørt og sett er en viktig faktor for å føle tilhørighet i et blogg fellesskap. ”Pappabloggeren” som sier han ikke blir sett, opplever nok ikke følelsen av fellesskap på samme måte som andre som føler de blir sett. Han sier selv at han ikke besøker andre blogger, og har på den måten satt seg selv utenfor. Flere av de andre bloggerne beskriver flere måter det kan bygges fellesskap gjennom å skille ”oss” fra ”dem:

Jill: ”Du finner din vennegjeng på en måte, og jeg opplever at denne er nokså lojal med å besøke og kommentere hos hverandre”.

Her forteller bloggeren om vennskap som gir tilhørighet. Samtidig sier hun noe om de innforståtte spillereglene om å kommentere hos hverandre. De har skapt en ”vi”- følelse.

Kaja: ”jeg opplever til stadighet opplever at min omgangskrets snakker veldig nedlatende om det å blogge.. kjenner dette gjør noe med meg, men har faktisk ikke fått direkte kommentarer. Men hint”.

”Ytre fiender” kan også skape en følelse av tilhørighet og fellesskap. Grupper kan skapes gjennom de forventningene medlemmene utsettes for, og utelukker de medlemmene som ikke lever opp til visse krav. Når forståelsesklofter oppstår mellom grupper, fylles de ofte av stereotype antagelser. Disse antagelsene bidrar til at vi holder oss til vår egen gruppe, samtidig som vi tar avstand fra andre (Bauman and May 2004:30). Eksempelet fra Kaja skaper en

annen ”oss” og ”de”- følelse, gjennom negative kommentarer fra noen utenfor bloggsfæren.

Videre kan grenser og regler i fellesskapet gjøre det trygt, slik deltakerne tør å åpne seg i fellesskapet. Ved vise hverandre respekt og dele historier, kan deltakerne identifisere seg mer med hverandre. Delte kriser eller dramatiske hendelser kan føre til sterke bånd mellom deltakerne, og det kan oppstå sosial støtte. I kapittel 4 beskrev jeg en sørgende mor som gjennom blogging fikk trøst og omsorg fra leserne. Hun har også beskrevet hvordan fellesskap i bloggsfæren trådte frem for henne gjennom hennes delte historie.

Ta del i fellesskap

I samfunnsarbeid vektlegges de kollektive prosessene, og hvordan grupper gjennom kollektiv handling kan endre sine livsvilkår (Ledwith and Campling 2005). Det å tilhøre en gruppe medfører ofte en følelse av fellesskap. Brent (1997) lanserte begrepet ”community without unity” for å beskrive fellesskap der uenighet eller ulikhet er en av grunnene til at fellesskapet kan være sterkt. Altså må ikke deltakerne være enige, og gjøre alt i fellesskap. Tvert i mot mener Brent at tilhørighet og følelse av fellesskap også kan oppstå der den kollektive handlingen er det eneste deltakerne er enige om. Alle er medlemmer i mange fellesskap, men det må være et minste felles multiplum i hvert av dem. Jeg mener imidlertid at dialogen og relasjonene er inngangsport til fellesskapet, og at bloggerne må gjennom trinnene for å være en fullverdig del av fellesskapet. Samtidig ser jeg at Brent sitt argument om at kollektive handlinger ikke trenger å være basert på full enighet hos deltakerne. Full enighet om noe viktig, men bittelite kan være nok. Som for eksempel vilkårene for deltakelse i fokusgruppene, der det var en felles interesse og enighet om å utforske noe.

Bloggsfæren er et fellesskap der deltakerne er kommet sammen fordi de har noen like interesser, men også mange ulike. Likevel kan de gjennom kollektiv handling utrette mye sammen. Det er mange eksempler der bloggere har

mobilisert, og sammen skapt endring. I januar 2011 startet en ”mammablogger” og hennes familie en auksjon til inntekt for Stine Sofies Stiftelse. Det endte opp med en ”bloggdugnad” der budskapet spredte seg i rekordfart og auksjonen ble en stor suksess. Kampanje for Unicef, Rosasløyfeaksjonen er andre eksempler på store kollektive aksjoner som kan sees i bloggsfæren med jevne mellomrom. Engasjement og informasjon spres fort, noe som både veldedige og kommersielle aktører har registrert. Langt oppe i stigespillet er bloggeren en integrert del av fellesskapet, og har dermed en større slagkraft - som en del av et kollektiv.

I dette kapitlet har jeg sett hvordan bloggen gir rom for deltakelse i en bloggsfære. Ved hjelp av modellen ”stigespillet”, har jeg drøftet hvordan den enkelte blogger kan oppleve deltakelse fra rollen som observatør å være en del av et fellesskap.

KAPITTEL 6. BLOGG SOM ROM FOR MULIGHETER

Samfunnsarbeid er å bidra til prosesser som skaper muligheter for handling og endring. Når deltakerne selv får anledning til å skape sitt handlingsrom kan handlingsbetingelsene styrkes. Mine funn viser at det gjennom bloggsfæren skapes refleksjon, kritisk bevissthet og fellesskap, men også ny kunnskap og konkrete muligheter for handling som deltakerne ikke ville hatt uten bloggen. I dette kapitlet vil jeg bruke begrepet ”agency” som handlekraft og handlekompetanse (Fuchs 2001; Aakvaag 2008; Sudmann 2009) for diskutere hvilke mulighetsrom deltakelse i bloggsfæren gir, med tanke på handling, samhandling og tilegnelse av ulike typer kapital.

HANDLINGSROM

Er det struktur som påvirker og styrer bloggernes handlinger eller er det bloggernes handlinger som skaper, endrer eller vedlikeholder strukturene? Hvis man tar som utgangspunkt at bloggeren er den første beveger, vil vi studere samfunnslivet slik det utspiller seg i de ”nære ting”, altså et mikroperspektiv. Tror vi at bloggerne er ytrestyrt av strukturer, blir de forutsigbare, og vi kan studere bloggerne og bloggsfæren på avstand, i et makroperspektiv (Aakvaag 2008). Verdigrunnlaget til samfunnsarbeid bygger på et menneskesyn der den dialektiske spenningen mellom aktørperspektivet og strukturperspektivet tas opp. Det bygger på en forståelse av at samfunn og sosiale strukturer skapes og endres gjennom kompetente og handlende aktører som selv kan bedre sine muligheter for sosial deltakelse (Henriksbø and Sudmann 2009). De teoretiske motsetningsparene aktør/struktur kan på den måten ses som nødvendige spenninger i alt samfunnsliv. Altså blir bloggeren både skapt, og skaper selv.

Begrepet ”agency” kan brukes for å belyse samfunnslivet fra alle de tre perspektivene; handling, struktur og relasjon (Sudmann 2009) – og som finnes i mange variasjoner; ”*Agency and structure, and micro/macro, are not opposite natural*

kind but variations along a continuum” (Fuchs 2001:39). Det er ikke enten eller, men både og, og forskjellige grader av det.

Utgangpunktet mitt er at bloggeren er en handlingskompetent deltaker i bloggsfæren. Og ”agency” brukes om handlingsrommet der bloggeren kan utøve handling og ha forståelse for det som foregår. Aktører ” (...) *utviser agency når de handler på bestemte måter og med bestemte midler, basert på en forståelse av den situasjonen de befinner seg i...*” (Sudmann 2009:15). Og for å kunne være i stand til å handle må man være klar over hvilke strukturer man har råderett over, for eksempel kan ulike ”spilleregler” være en oversikt over strukturer i bloggsfæren. En blogg krever ikke de samme strukturene som familien rundt middagsbordet, og omvendt. ”Agency” handler om å gjøre noe aktivt basert på en forståelse og vurdering av situasjonen og mulighetene. Handling er ikke noe man har inni seg, men noe man gjør (Fuchs 2002:5).

Min empiri viser at bloggere er aktører som gjennom blogg har funnet et handlingsrom der en eller annen form for kunnskapsproduksjon er en vesentlig del av samhandlingen. ”Agency” er å handle basert på vurdering, hvor kunnskap om situasjonen er selve grunnlaget. ”Agency” og læring henger sammen; årvåkenhet, kritisk bevissthet, det å ta kunnskap i bruk er nettopp det vi gjør når vi utvise ”agency”.

Kunnskap i bloggsfæren

Kunnskap kan ses på som noe som oppstår i sosiale rom, og som forandres og fornyes gjennom samhandling (Lundby 2009:108). Pretty (i Cornwall 2008) ser på læring og kunnskap som en forutsetning for å nå de høyeste formene for deltakelse (jfr. Arnstein 1969 sin stigemodell). Gjennom en læringsprosess kan deltakere få kontroll over beslutninger, og på den måten oppnå innflytelse på strukturer og ressurser (Cornwall 2008). Selv om bloggere ikke nødvendigvis er ute etter innflytelse i utgangspunktet, er læring og kunnskap viktig for utbyttet av blogging. Freire mener at mennesker som er bevisste sin egen situasjon, også kan endre seg (Freire and Nordland 1999:69). Det å være

bevisst sin egen situasjon kan bety innsikt i og kunnskap om hvordan man løser hverdagslige oppgaver, til større og mer komplekse utfordringer.

Bloggerne i mitt utvalg hadde ingen problemer med å fortelle om kunnskaper og ferdigheter de hadde tilegnet seg gjennom blogging, og alle kom med flere eksempler hver. De forteller om kompetanseutveksling og deling av kunnskap om mange tema:

Jill: ”Jeg har lært vanvittig mye, som ei som er over gjennomsnittet interessert i design o.l. kan jeg si jeg er over middels god på bloggdesign/webdesign nå. (...) Samtidig som at fotokunnskapene/redigeringskunnskapene har skutt i taket. Ellers har også kunnskap rundt sosiale media generelt økt!”

Alma: ”Jeg lærer MASSE fra andre bloggere. Helt vilt mye. Faktisk lærer jeg ofte mer fra andre bloggere, enn fra noe annet sted på nettet.”

Rikke: ”Jeg også! Bloggere har en veldig delende kultur, så jeg har lært om fotoredigering, å ta bilder, sosiale medier og mye mer fra bloggere, i tillegg til ting om det ulike bloggere skriver om. Hver ny blogger tilfører meg noe nytt, på ett eller annet plan.”

Trine: ”Jeg har gjennom bloggen funnet kunnskap om barn, og barneoppdragelse”.

Jill: ” Ja, som førstegangsmor kommer kunnskap om foreldreskap godt med når man skal selv ta valg og oppdra sitt barn”.

Jeg opplevde stor entusiasme i svarene da jeg spurte om de hadde lært noe av å blogge. De ramset opp kunnskap om blant annet foto, foreldreskap, webdesign, sosiale medier generelt, interiørdesign, hvor man kan handle på nett, samfunnsaktuelle tema, matoppskrifter, reisemål, håndarbeid og andre kulturer.

Kunnskap tilegnet gjennom bloggen var helt tydelig noe som alle var opptatt av, og så på som en vesentlig del av bloggfellesskapet. Et av nøkkelspørsmålene blir da om kunnskapen blir forstått og aktivt brukt, eller om det er overfladisk kunnskap som benyttes i mindre grad. Freire (1999:55) beskriver bankoppfatning av undervisning som kunnskap som mottas, registreres og oppbevares. Altså kunnskap som ikke integreres eller kan benyttes fordi den ikke er forstått. For å utvikle bevissthet må det oppstå dialog som krever kritisk tenkning (Freire and Nordland 1999:77). Og da må kunnskapen bloggerne har tilegnet seg i bloggsfæren vært gjenstand for kritisk tenkning.

I forrige kapittel argumenterte jeg med at det oppstår refleksjon, men jeg spør meg om likevel om bloggerne er for lite kritiske overfor det de lærer i bloggsfæren. Blir ny kunnskap arkivert (bank) eller aktivisert (handling)? Bevisstgjøring er en utdyping av en årvåken holdning (Freire and Nordland 1999:95). Bloggerne kommuniserer gjennom dialog, de samhandler og opplever fellesskap, men spørsmålet er om de er ”årvåke”. Dialogen og handling er uløselige knyttet sammen hvis ikke dialogen skal være ”tomt pjatt.” Utvikler all kunnskap som produseres handling, eller er noe av kunnskapen bare ”innskudd” etter Freire bankmetode? Kan det være en tendens i bloggsfæren at man er raus og deler mye, men at noen av kunnskapen ikke ”stikker så dypt?” Eller så kan det være at den kunnskapen som produseres ikke utvider handlingsrommet. At det kanskje er mer av det samme, at det ikke kommer noe nytt som utfordrer dem, slik at de må tenke kritisk. Stryker alle hverandre med hårene? Kanskje er det egentlig er høflighetsfraser, som er veldig viktig for å bygge relasjoner, men som ikke nødvendigvis skaper ny kunnskap som utvider bloggernes register. Hvis dette er tilfelle er bloggingen mer en kommunikasjonsform enn kunnskapsutveksling.

Samtidig viser deltakerne meg at det deles mye kunnskap, og bloggerne selv opplever og rapporterer at de tilegner seg mye kunnskap som de bruker i hverdagslivet ellers. Men det er grunn til å tro at bloggarenaen, på lik linje med

andre arenaer, skaper ulike typer kunnskap - med ulik nytteverdi. Ut fra mitt empiriske materiale ser det ut til at kunnskap i bloggsfæren består av her-og-nå kunnskap som forsvinner i det samhandlingen er over, men også av varig kunnskap som benyttes i andre deler av livet. Deltakelsen er læringsprosess (Pretty 1995 i Cornwall 2008), og læringen skjer gjennom deltakelse i sosial praksis, altså en vekselvirkning. Læringen kan defineres som et ledd i bloggernes skiftende deltakelse i bevegelse gjennom mange forskjellige kontekster i den daglige tilværelsen (Nielsen and Kvale 1999; Lave and Wenger 2003). Dette er en dynamisk prosess som forutsetter samhandling med andre.

SAMHANDLING

Sosialt liv, deriblant blogging, kan studeres som aktive selvpresentasjoner, forhandlinger og tilpasninger til strukturelt betingete situasjoner, med både fortid og fremtid, tid og sted som nødvendige vilkår for samhandling (Henriksbø and Sudmann 2011). Å se på samhandling bloggerne mellom kan gi noen svar på hvilke utbytte bloggerne tilegner seg, og hvilke prosesser som settes i gang som kan påvirke andre sosiale arenaer i livet.

Mennesker med felles interesser treffer hverandre stadig i sosialt liv, både på og utenfor nett. Foreldre finner hverandre enten det er på lekeplassen eller på helsestasjonen, internett og bloggsfæren kan derfor sees som nye møtesteder. Bloggsfæren ser ut til å kunne være slags barselgruppe eller vennegruppe som kunne oppstått et eller annet sted. Familiestrukturen og synet på kjønn har endret seg den siste generasjonen, det kan gjøre at den likestilte familiens hverdagsliv krever nye motivasjonsformer (Aarseth 2011:109) og kanskje økt behov for å snakke om familielivet. Bloggsfæren er tilgjengelig og fleksibel i tid og rom, noe som kan være elementer som gjør det attraktivt i forhold til møter i den fysiske verden. Med sin asynkrone form kan det oppleves som mindre forpliktende, men det kan også være en av årsakene til at det er lett å bruke. Jill som er småbarnsmor og periodevis ”nordsjønke” forteller at bloggen har ført med seg at hun er sosial selv om hun må være alene hjemme

med barn. På nett gjennom blogg kan hun kommunisere og bli kjent med nye mennesker. Dette reduserer følelsen av å sitte hjemme alene når hun ikke har mulighet til å komme seg ut blant venner like mye som før. Flere av bloggerne i mitt utvalg fremhever gevinstene ved samhandlingen i bloggsfæren:

Alma: ”jeg har fått flere ben å stå på, kunnskapsmessig, men også følelsesmessig. Jeg har oppdaget nye sider ved meg selv og har lært mye om meg selv gjennom bloggingen. Og dermed blitt tryggere på hvem jeg er, hva jeg kan og hva jeg kan godt :)”

Trine: ”Ja, også dette med å møte nye mennesker, bli kjent og ikke minst om meg selv! - blogging fører med seg mye man kan lære!!”

Jill: ”Kunnskapen jeg har fått ved å møte nye mennesker har gjort meg til et bedre menneske”!

Alma, Jill og Trine beskriver her samhandling og kunnskaper som er grunnleggende og personlige, i motsetning til overfladiske. Kan fravær av ansikt-til-ansikt kommunikasjon gjøre at bloggerne tør å dele mer? Eller er det rett og slett slik at fellesskapet i bloggsfæren er som andre fellesskap, der man deler og lærer i kraft av å delta? Samtidig må vi ikke glemme at det ikke er alle som passer inn eller klarer å finne sin plass i bloggsfæren. Stigespillet i kapittel 5 illustrerte at noen faller utenfor eller henger etter, andre mestrer og ”spiller” godt. Det er visse spilleregler i bloggsfæren, som det er på alle andre sosiale arenaer.

Bloggerne i mitt utvalg forteller om vennskap og sterke bånd mellom andre i bloggsfæren, og styrken på relasjonene vil kunne ha sammenheng med hvilken informasjon de deler, og hvilken kunnskap de tilegner seg. Granovetter (1973) mente at sterke bånd først og fremst eksisterte mellom venner eller slektninger. Men det kan synes som om det også kan oppstå i bloggsfæren, om Granovetter har rett er det kanskje et tegn på vennskap. Nettverk som er bygget opp av sterke bånd blir ofte lukket og begrenset i størrelse. Deltakerne beskriver

nettopp dette, at det er ”klikker” eller vennegjenger som bare kommenterer hos hverandre. På den ene siden vil dette kunne føre til at informasjonsflyten stopper opp, men på den andre siden kan disse relasjonene og kunnskapen som produseres gjennom samarbeid i disse fellesskapene føles viktigere og mer meningsfulle for bloggerne.

Samarbeid i bloggsfæren

Goffman (1990:108) hevder at de som samhandler må samarbeide innbyrdes om opptreden for at fremførelsen skal bli vellykket. Samhandling er samarbeid, vi samarbeider mens vi forhandler om hva som skal foregå og hva som kan foregå. Vi hjelper hverandre med å framstå som gode og flinke. For bloggere betyr dette at de ved å gi hverandre positive og støttende kommentarer slik at det oppstår fellesskap. Når de kommenterer på hverandres blogger, bidrar de til å opprettholde det sosiale rommet de har skapt. Dette stemmer med funnene mine der støttende og positive kommentarer er dominerende. Kollektiv identitet er tett sammenvevd med den individuelle identiteten, og inkluderer en positiv holdning til de andre gruppelemmene (Poletta and Jasper 2001). Samtidig presiserer Poletta og Jasper, som Goffman (1983) at folk deltar i sosial spill av mange ulike grunner – det trenger ikke være knyttet til identitet. Vi samarbeider selv om vi har ulik begrunnelse for det.

Bloggerne er ofte både produsenter og konsumenter i samme sfære. I Goffmans teater-metafor bytter de på å være fremfører og publikum. Det vil si at bloggerne må ta i bruk ulik kunnskap i henholdsvis fremførerrollen og publikumsrollen. Goffman hevder at publikum ofte beskytter den opptredende gjennom ”protective practices” (Goffman 1990:222). Gjennom beskyttelsesmekanismer later publikum som de ikke ser ”feiltrinn” og unngår å konfrontere diskrepans mellom ”den ønskede” virkelighet og ”den egentlige” virkelighet når den blir avslørt. Det er rett og slett et stillestående samarbeid mellom den som opptrer og publikum for at gjennomføringen av fremføringen skal gå best mulig. Det vil si at det positive er samskapt, og muligens gjør at

flere våger seg frem. Dette stemmer godt med observasjonene mine om en utpreget vennlig innstilling, ”goodwill” og sosial støtte i bloggsfæren. Det kan tolkes som om at positivitet er en av ingrediensene i det sosiale limet som binder bloggsfæren.

Bloggerne er også knyttet sammen gjennom felles motivasjon og interesser, i Goffman sine ord ”community of fate”, eller felles skjebne (Ross 2007). Alle som fremfører, altså bloggerne, har samme krav til opptreden, derfor har de en spesiell forståelse for hverandre. Bloggerne kjenner mange av hverandres hemmeligheter og hvilke utfordringer de står overfor. Dette kan skape et fellesskap og tilhørighet (Ross 2007:322). Følelsen av fellesskap eller ”sense of community” er at en er betydningsfull for andre (Minkler 2005:35). I modellen min i forrige kapittel, beskriver jeg hvordan dette kan oppstå i bloggsfæren. For at det skal oppstå et fellesskap eller ”community” må det være noe som binder deltakerne sammen, et minste felles multiplum. Men det er et stykke fra samlokalisering til samhandling. Det er ikke nok å bare gå oppholde seg i bloggsfæren. Følelsen av fellesskap må bygge på felles kjennetegn, som for eksempel at de fleste foreldrebloggerne kvinner, mødre og har små barn. Men man trenger også felles erfaringer, enten disse er skjellsettende eller hverdagslige. I stigespillmodellen min foreslår jeg at nivået ”følelsen av fellesskap” kommer et godt stykke uti deltakelsesprosessen fordi det kan ta tid å bygge opp disse felles erfaringene gjennom samhandling.

FRA SAMHANDLING TIL KAPITAL

Samfunnsarbeid bygger på at aktører selv har kunnskap og kompetanse, vilje og evne til å påvirke sine omgivelser og bedre sine livsbetingelser. Det forutsetter at de kan videreutvikle sine evner og tilegne seg nye kunnskaper og ferdigheter. I studien beskriver alle bloggere at de har oppnådd dette i en eller annen form. Livet leves i sosiale sammenhenger og situasjoner enten det er på nett eller utenfor, og samfunnsarbeid utøves gjennom samhandling. Vi har derfor sett at deltakelse er et kjernefenomen for å forstå samfunnsarbeid (Henriksbø and Sudmann 2011). Deltakelse og samhandling er interessant i

denne studien, men også utbyttet av den. I denne sammenhengen kan det være hensiktsmessig å bruke et av Minklers (2005) kjernebegreper i samfunnsarbeid; sosial kapital, sammen med de andre ulike formene for kapital, for å belyse hvilket konkret utbytte og hvilke handlinger blogging kan føre til.

I følge Bourdieu (1995:104) har alle mennesker objektivt definerte posisjoner som det er knyttet bestemte former for kapital til. Bloggsfæren ses da på som en arena der det fordeles knappe goder og ressurser. Dette er en annen måte å snakke om mulighetsbetingelser eller materielle og sosiokulturelle betingelser. I følge Bourdieu gjøres godene tilgjengelig gjennom ulike former for kapital; økonomisk, kulturell og sosial kapital, som sammen utgjør ”*energien i den sosiale fysikken.*”

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital er tilgangen til økonomiske ressurser. I noen bloggsfærer er potensialet for denne formen for kapital blitt stor, i foreldrebloggsjangeren er det ikke så utbredt å benytte seg av denne forløpig. Men bare det at økonomiske interesser eksisterer i bloggsfæren gjør at denne kapitalformen får betydning for samhandlingen.

Bloggere med store lesertall har et stort potensial som markedsføringskanal, der de kan publisere produktomtaler og annen reklame. Det er flere måter å tjene penger på gjennom blogg. En direkte måte er for eksempel at bloggere har betalte annonser eller produktomtaler på bloggen sin, og noen selger hele bloggen til en ”portal” som kan velge utseende og reklame på bloggen. Eller indirekte måter, for eksempel der bloggeren får rabatterte priser på produkter som omtales. Det oppstår nettverkseffekter når informasjon spres, såkalt viral markedsføring (Hoem and Schwebs 2010:109) og blogger er dermed attraktive for kommersielle aktører. Bloggere kan brukes som testbrukere og ”trendsettere,” og kan på den måten få rollen som opinionsledere. Noen velger å benytte seg av mulighetene som dukker opp, mens andre avventer eller avviser den. Flere av bloggerne fra fokusgruppene tjener penger på bloggen

gjennom annonser og produktomtaler.

Bloggerne i mitt utvalg er bevisste på at de har muligheten til å tjene penger, men det kan synes som om det er underkommunisert. Med det mener jeg at det snakkes lite om det kommersielle potensial som finnes i bloggsfæren mellom bloggerne. Og en av bloggerne i mitt utvalg sier at det er vanskelig å finne ut hvordan de skal håndtere forespørsler av denne arten. Blogg er fremdeles forholdsvis ny som markedsføringsarena, og det kan oppleves som en utfordring for aktørene å forholde seg til nye handlingsbetingelser.

Kulturell kapital

Kulturell kapital kan kalles informasjonskapitalen, hvor kunnskap viktig. Det har vi sett at deles, og tilegnes i bloggsfæren, og følgelig er en viktig faktor for samhandling. Gjennom deltakelse i bloggsfæren er det mange dyktige fagfolk som kan inspirere og dra nytte av hverandre. Alle typer kompetanse, yrker og erfaringer er representert, og bloggere deler raust med hverandre. Mortensen og Walker (Mortensen and Walker 2002:250) sier det sånn:

“To blog is an activity similar in many ways to the work of the researcher. A weblogger filters a mass of information, choosing the items that interest her or that are relevant to her chosen topic, commenting upon them, demonstrating connections between them and analyzing them”.

Blogging sammenlignes med forskning der bloggerne kan filtrere og sortere informasjon etter interesse. Og det er uendelige muligheter fordi menneskene bak bloggene besitter så mye forskjellige kunnskap. Ny kunnskap produseres i samhandling med andre bloggere - og hvilke handlinger som følger, varierer fra blogger til blogger. Men oppdagelser og opplevelser tas med til andre deler av hverdagslivet:

Alma: *”Jeg vil rett og slett si at bloggingen har bedret*

selvoppfatningen min IRL²⁴. Over mange år, naturligvis, men jeg har fått flere ben å stå på, kunnskapsmessig, men også følelsesmessig. Jeg har oppdaget nye sider ved meg selv og har lært mye om meg selv gjennom bloggingen. Og dermed blitt tryggere på hvem jeg er, hva jeg kan og hva jeg kan godt”.

Alma synes å ha tilegnet seg mye kunnskap, og fått mange positive tilbakemeldinger som har bedret selvoppfatningen hennes, også utenfor bloggsfæren. Den kan ha blitt tydeligere for henne, og den kulturelle kapitalen må sies å ha blitt styrket. Trine beskriver også at hun tar med seg det hun lærer i bloggsfæren:

Trine: ”Jeg lærer alt fra billedredigering til tips jeg finner her og der om for eksempel hvordan få vekk ting fra klær som ikke går bort. Det jeg leser meg opp på blir jo en ny del av meg som jeg kan bruke til alt mulig”.

Trine sier at det hun lærer ”blir en ny del av henne” som hun bruker til alt mulig. På samme måte som all annen kunnskap man tilegner seg i livet, synes kunnskapen man tilegner seg i bloggsfæren å være anvendelig på flere arenaer. Flere av bloggerne forteller at kreative ferdigheter og evner utvikles gjennom bloggingen. De blir inspirert, og vil inspirere andre innenfor områder som for eksempel fotografering, skriving, webdesign, matlaging, håndarbeid og interiør. Dette er ferdigheter som de kanskje ikke hadde fått tid og rom i livet hvis ikke det hadde vært for blogg, og har dermed økt sin kulturell kapital.

Sosial kapital

Til slutt er det den sosiale kapitalen som er summen av ressurser, enten de er aktuelle eller potensielle, som kan mobiliseres ut fra det at en person råder over

²⁴ Merknad: IRL er en vanlig forkortelse for ”In real life” som henspiller på verden utenfor nettet.

et varig tilfang av relasjoner, kjennskap og gjensidig anerkjennelse (Bourdieu and Wacquant 1995:104). Denne kapitalformen er kanskje den viktigste og den formen som understrekes og fremheves av bloggerne selv. Det kollektive aspektet ved sosial kapital understrekes av Coleman (1988) som ser på sosial kapital som sosiale strukturer som tilrettelegger for aktørers handlinger i disse strukturene. Han knytter altså aktørers samhandling og handling til sosiale strukturer som omgir og befinner seg mellom aktører.

Bordieu understreker at begrepet sosial kapital består av to deler; den sosiale relasjonen som kan gi anerkjennelse og skape forpliktelser mellom deltakerne, og de ressursene som dette gir tilgang til (Bordieu 1983:249). Mens Coleman (1988:98) mener at det sentrale er at sosial kapital er sosiale fenomener som gjør det lettere for aktører å handle for å nå bestemte mål. Den har en funksjon og er innebygd i de sosiale strukturene som omgir, og befinner seg mellom aktører. Felles er at grunnlaget består av sosiale relasjoner, noe bloggerne selv fremhever som noe av det viktigste de har oppnådd med blogging. Både det å utvikle og oppnå nye relasjoner, men også å styrke de relasjonene som allerede eksisterer.

En fellesnevner ved mange av foreldrebloggerne, var motivet for å starte opp. De aller fleste oppga hovedformålet med å starte bloggen at de ville dele hverdagsglimt og holde bedre kontakt med familie. Til tross for at den moderne familien har nye motivasjoner og er i en likestillingsprosess med ny arbeidsdeling (Aarseth 2011), er det kanskje fremdeles mor sin jobb å holde liv i, eller vedlikeholde familiebånd. Det at det er flere mødre som går i redusert stilling og er hjemme med barn, og at blogging kan gjøres når man har tid – uavhengig av tid på døgnet, kan også være faktorer som forklarer at det er flere mødre som blogger. Familie og venner som ikke har geografisk nærhet, kan oppdateres gjennom bloggen. Ved å skrive tekster om dagens gjøremål sammen med bilder, kan familie og venner få tilgang til hverandres liv på en enkel måte.

Det bloggerne imidlertid ikke var like forberedt på, var de nye relasjonene de

skulle oppnå, både i form av vennskap og faglige/profesjonelle nettverk. Så for å ta det siste først; flere av bloggerne sier at det har dukket opp karrieremuligheter og kontakter i bloggsfæren som har hatt innvirkning på viktige veivalg i livet. For Hans, Rikke, Jill og Trine har det dukket opp karrieremuligheter som følge av deltakelse i bloggsfæren som gjør at de helt eller delvis har skiftet jobb. Det er den mest tydelige formen for avkastning av sosial kapital - og samtidig økonomisk kapital. Men det er også mer indirekte måter sosial kapital kan komme i spill. Som jeg diskuterte i kapittel 4 kan blogg skape rom for refleksjon som kan bygge på ressurser, anerkjennelse og dialog. Ved å oppnå anerkjennelse fra andre, kan bevisstheten om egne ferdigheter og evner øke og vise vei. Det ligger mye ressurser i enkeltmenneskene i bloggsfæren, men kanskje aller mest i selve samhandlingen mellom menneskene i bloggsfæren.

Trine: "man bygger jo nettverk som man kan bruke i jobbsammenheng, man får nye gode venner som man sannsynligvis aldri hadde truffet ellers".

De fleste bloggerne i fokusgruppene har møtt andre bloggere fysisk. Det tolker jeg som at relasjoner som er dannet på nett gjennom blogg, har blitt sterke nok til å "teste" ut utenfor bloggsfæren.

Jill: "Ja, opptil flere anledninger har jeg møtt bloggvenner IRL! Det er berikende, og nye vennskap er skapt for livet ut"!

Alma: "Jeg signerer Jill; mange jeg har møtt definerer jeg i dag som blant mine beste venner <3".

Og resultatet av en del av disse treffene har vært svært vellykkede, altså har bloggsfæren muliggjort møter mellom mennesker som ellers ikke ville ha truffet hverandre. Og disse møtene har ført til nære relasjoner som skaper nye sosiale arenaer utenfor bloggsfæren.

I samfunnsarbeidsperspektiv vil særlig sosial kapital være gunstig. Minkler (2005:38) sier at sosial kapital er strukturer og relasjoner i et felleskap som gjør det lettere å koordinere og samarbeide om de felles godene. Og Coleman (1988:98) mener at den sosiale kapitalen befinner seg innvevd i strukturen av relasjoner mellom aktører og blant aktører. Det empiriske materialet tyder på nettopp dette, bloggerne fremhever relasjoner, samarbeid og ressurser som oppstår ut fra dette. Det kan tyde på at det er mye sosial kapital i, og mellom deltakerne i bloggsfæren.

MULIGHETER

Empirien viser at bloggerne har funnet et handlingsrom ved deltakelse i fellesskapet bloggsfæren som gir dem visse muligheter. Det er viktig å understreke at mulighetene ikke nødvendigvis er en konsekvens av deltakelsen i seg selv, men et potensial. Gjennom samhandling og læring kan bloggerne oppnå innflytelse på strukturer og ressurser (Cornwall 2008), og fordi de blir mer bevisste sin egen situasjon, kan de også oppnå endring (Freire and Nordland 1999:69). Hvis bloggerne klarer å få oversikt og kunnskap om handlingsbetingelsene sine, og handler på bestemte måter basert på en forståelse om disse, utviser de ”agency”. Ved å ta aktive valg; det vil si å ha kapasitet til å identifisere og velge mellom foreliggende handlingsalternativer. Samt å være klar over hvilke forventninger andre har til valgene, og hvordan de ulike valgene er verdsatt (Sudmann 2009), øker sjansene for å utløse mulighetene som ligger i deltakelsen.

I dette kapitlet har jeg prøvd å strukturere og gjøre rede for noen av disse mulighetene ved å først undersøke hvilke konkrete kunnskaper og ferdigheter bloggerne tilegner seg, uavhengig av kategorier. Ved drøfte funnene opp mot kunnskapsbegrepet, fant jeg at kunnskap i bloggsfæren er som kunnskap på andre sosiale arenaer der det produseres forskjellige typer kunnskap, både her-og-nå kunnskap og varig kunnskap. Ved å undersøke samhandlingen mellom bloggerne, kom det frem at bloggerne har et positivt utgangspunkt og hjelper hverandre til å fremstå best mulig. Dette understreker Goffmans (1983) teori om at all samhandling er samarbeid, og at positivitet kan være et sosialt lim som øker følelsen av fellesskap.

Videre var det hensiktsmessig å kategorisere kunnskapene og ferdighetene i ulike former for kapital for å få et bedre grep om hva kunnskapen kunne utgjøre av ressurser. De ulike kapitalformene i bloggsfæren er overlappende, og som oftest kan man kombinere flere typer kapital. De kan også oppstå som en følge av en eller flere av de andre, for eksempel kan det skapes økonomisk kapital gjennom besittelse av sosial kapital fordi man gjennom økende nettverk kan opparbeide seg større autoritet i bloggsfæren. I samfunnsarbeid er sosial kapital et bærende element (Minkler 2005), og det empiriske materialet viser at det finnes i bloggsfæren, både potensielt og aktuelt. Det å utvikle sosial kapital kan bety at man kan benytte seg av et nettverk når man kommer i en situasjon man trenger det. Deltakelsen kan derfor oppleves som berikende selv om ikke et nødvendigvis utløser utbytte med en gang.

Kort oppsummert kan man si at mulighetsrommet konstrueres rundt det den enkelte blogger bringer med seg inn i bloggsfæren - og det som deles og produseres, både i form av relasjoner, kunnskap og ulike kapitalformer. Det er den samlede ressursen den enkelte rår over, og den enkeltes forståelse av situasjonen som fører til handling, eller reforhandling av hva samhandlingen er eller kunne vært.

KAPITTEL 7. BLOGG I HVERDAGSLIVET

Denne oppgavens overordnede mål har vært å finne ut hvordan deltakelse i bloggsfæren kan komme til syne i hverdagslivet. Jeg operasjonaliserte problemstillingen til tre forskningsspørsmålene;

Hvilke kunnskaper og egenskaper kan man tilegne seg gjennom blogging?

Hvilke betingelser må være tilstede for samhandling og handling i bloggsfæren? Hvordan henger blogg som sosialt rom sammen med andre sosiale arenaer?

Kjernebegreper som sosial deltakelse, dialog, samhandling, agency, fellesskap og sosial kapital har vært analyseverktøy for å belyse fenomenet i et samfunnsarbeidsperspektiv. Samfunnsarbeid har som utgangspunkt at vi som

mennesker utformer våre liv i henhold til de muligheter og begrensinger som sosiale, materielle og institusjonelle betingelser til enhver tid gir. Det å undersøke disse betingelsene, samt hvordan menneskets evne og vilje til sosial deltakelse og samhandling kan være, har gitt ny kunnskap om blogg som sosial rom, og bloggsfæren som fellesskap.

Jeg har kartlagt et utvalg blogger og hatt to nettbaserte fokusgrupper. Jeg valgte et forskningsdesign som var egnet til å produsere data om sosiale gruppers fortolkninger og samhandling. I tråd med både fenomenets natur og faget samfunnsarbeid, der gruppemetode står sentralt, fant jeg det relevant å produsere data gjennom samhandling i det mediet jeg ville studere, både mellom bloggerne og mellom bloggerne og meg som forsker. Fokusgrupper er en sosial situasjon der umiddelbar samhandling skjer, og der jeg som forsker deltar i samtalen. I gruppene ga deltakerne hverandre innspill, og økte dermed muligheten for produksjon av kunnskap. Videre kan deltakelse i fokusgruppene bidra til en prosess som fremmet kritisk bevissthet. Ved å bli ført sammen, bli stilt spørsmål og dialog med andre, kan bloggerne ha opplevd økt engasjement, refleksjon og bevisstgjøring.

For å forstå fenomenet, har jeg undersøkt hvilke handlingsbetingelser de sosiale strukturene rundt blogg gir og tar. Videre har jeg sett at internett og blogg er et teknologisk og sosialt rom som setter visse betingelser, både for enkeltbloggerens deltakelse – men for også bloggsfærens dynamikk. Tid, rom og sted har en annen betydning i bloggsfæren enn i hverdagslivet utenfor bloggsfæren, og utgjør en sentral del av aktørenes handlingsbetingelser.

Studiens kunnskapsbidrag oppsummeres under, gjennom å vise hvordan den har bidratt til å besvare de tre ulike forskningsspørsmålene.

HVILKE KUNNSKAPER OG FERDIGHETER TILEGNER MAN SEG GJENNOM BLOGGING?

Bloggerne i mitt prosjekt forteller at bloggsfæren har en delende kultur, og at de tilegner seg kunnskap innenfor en rekke områder; generell kunnskap,

spesiell/tematisk kunnskap (om for eksempel foreldreskap) og teknisk (bruk av verktøyet). Bloggsfæren har uendelige muligheter fordi menneskene bak bloggene besitter enorme mengder forskjellige kunnskap. Temablogger som foreldreblogger forener på foreldreskap, mens øvrig bakgrunn og kunnskap har en ubegrenset variasjon. Bloggerne kan således filtrere og sortere informasjon etter interesse. Bloggerne i min studie beskriver utelukkende positive erfaringer på kompetanseutveksling og deling av kunnskap om alt fra datateknisk kunnskap til oppdragelse av barn og nyhetsaktuelle tema. Freire (1999) vektlegger at det er gjennom dialog at mennesker blir aktive og kritiske, og utvikler ny kunnskap. Det synes klart at det å tilegne seg kunnskap ut over det spesielle (bloggtemaet) er et viktig utbytte av blogging. Bloggerne legger på den måten grunnlag for å kunne gjøre endringer i eget hverdagsliv.

HVILKE BETINGELSER MÅ VÆRE TIL STEDE FOR SAMHANDLING OG HANDLING I BLOGGSFÆREN?

Det er noen grunnleggende, materielle betingelsene som må være til stede for at man skal kunne blogge, samhandle og handle i en bloggsfære; som strøm, pc og programvare – samt tid, sted og anledning til å faktisk blogge. En av de ytterst få negative konsekvensene som nevnes av bloggerne i mitt materiale, er tidsbruk. Blogging tar tid, og flere av deltakerne rapporterer om dårlig samvittighet overfor bloggen hvis de ikke blogger nok, og familien hvis de bruker for mye tid med bloggen. Altså opplever noen bloggingen en forpliktelse. Dette er imidlertid ikke en konsekvens som fremheves i stor grad, eller brukes som argument for at bloggingen oppleves negativt. Tvert i mot omtales forpliktelsen som en forutsetning for fellesskapet og den sosiale støtten som oppleves i bloggsfæren. Bloggerne må balansere mellom krav, forventninger og hensyn til familien, og dem de har i bloggsfæren.

Videre er det noen sosiale og menneskelige betingelser som er atskillig mer komplisert. Jeg har i kapittel 5 laget en modell, et stigespill, for å illustrere nivåene en blogger går for å oppnå full deltakelse og ta del i fellesskapet i bloggsfæren. Stigespillet sier noe om hvilke muligheter og begrensninger som

eksisterer. Noen bloggere kan på kort tid ”navigere” seg greit til topps, mens andre vil møte flere typer utfordringer fordi de for eksempel ikke skjønner spillereglene for samhandling. Jeg har imidlertid presisert at modellen har en dynamisk karakter, som et vanlig stigespill på brett med terning. En blogger kan gå både opp og ned, hoppe over et trinn og falle ned igjen. I mitt materiale er det flere måter å blogge på, og mange nivåer og former for deltakelse. Bloggere kan gjennom kjennskap til, og utvikling av forståelse for arenaen, nå det høyeste nivået for deltakelse i et fellesskap. Mens andre vil ikke klare å komme gjennom stigespillet uansett hvor lenge de blogger. Ut fra mitt empiriske materiale, kan det se ut som betingelsene for samhandling og handling i bloggsfæren og hverdagen utenfor nettet er ganske like – og man kan da anta at det stort sett er de samme personene som kan/ikke kan nå full deltakelse på begge arenaer selv om det er noen forskjeller. Deltakerne i studien formidler videre at kunnskap og relasjoner de har tilegnet seg gjennom deltakelse i bloggsfæren, tas med ellers i hverdagslivet, og at de ikke gjør tydelig skille mellom bloggen og de andre sosiale arenaene i livet.

HVORDAN HENGER BLOGG SOM SOSIALT ROM SAMMEN MED ANDRE SOSIALE ARENAER?

Studien har vist at teknologien har åpnet dører til rom som ellers ikke hadde oppstått. Gjennom bloggen blir det skapt et refleksjonsrom, og bloggerne uttalte at bloggen ga dem muligheten til å utforske seg selv og en følelse av ”hvem de er” gjennom selve skrivingen, arbeidet med språket, og dialogen med leserne. Nye tankeprosesser gjennom bloggingen har åpnet for muligheten til nye erfaringer og endring av hverdagspraksiser. I det empiriske materialet kom det frem at bloggen førte til helt konkrete handlinger, både for enkeltbloggeren og av kollektiv karakter. Flere av bloggerne fortalte om at bloggingen hadde fått viktige konsekvenser som jobbtilbud med påfølgende karriereskifte, sterke vennskapsbånd og ”dugnader” for veldedighet.

Begrepet ”fristed” ble også brukt av bloggerne flere ganger under fokusgruppene, og deltakerne beskrev en bevisst, positiv innstilling til bloggen.

Det er også de positive konsekvensene ved bloggingen som ble vektlagt av bloggerne selv, det ensidige positive fokuset overrasket meg noe. Det bloggerne fortalte i fokusgruppene, er det samme som Goffman er opptatt av; samspill er en moralsk ordning, der vi forhandler om hvem vi kan være for hverandre (Goffman 1983). Selvpresentasjon, fremstilling av egen status og evne til å mestre er viktig for å skape mening. Vi deltar av ulike og motstridende grunner, og vår identitet er flyktig. Et sentralt poeng for Goffman var å vise fram det skrøpelige ved den sosiale samhandlingsordenen. Dette har jeg også prøvd å illustrere gjennom min stigespillmodell, der man kan komme fort opp, men også falle fort gjennom eller helt ut. I all samhandling er det stadig fare for sammenbrudd, og det er derfor et sentralt anliggende for deltakere i samhandling å beskytte og opprettholde situasjonen, og samtidig det selv de og andre deltakere presenterer.

Populære terapiformer jobber ut fra at følelser og adferd er påvirket av våre fortolkninger av hendelsene. Det ikke er situasjonen i seg selv som avgjør hva man føler, men hvordan man tolker situasjonen. Altså kan man tenke seg at man ved å være positiv på bloggen, gjør hverdagen mer positiv. Andre, som for eksempel Ehrenreich (2011) argumenterer at det ikke er noen vitenskapelig sammenheng mellom positiv innstilling og bedre livskvalitet. Like fullt er positivt fokus en viktig motivasjon og målsetning blant flere av bloggerne i mitt utvalg. Selvpresentasjonen på nett er ofte positiv, det er forventet, noe bloggerne i denne studien bekrefter at de prøver å innfri. Hvorfor de innfrir sier studien min ikke så mye om. Uansett synes bloggerne å klare å dreie fokus over på, og holde fast ved det positive i hverdagen - med bloggen som redskap.

AVSLUTTENDE REFLEKSJONER

Jeg begynte arbeidet med denne oppgaven med en tanke om at bloggere er kompetente aktører som både kommer inn med kunnskap, og tilegner seg kunnskap gjennom blogging. Jeg ønsket også å bidra til gjøre synet på blogging mer nyansert med samfunnsarbeid som perspektiv ved å belyse blogg som handlingsrom og fellesskap. Det er mange ulike synspunkt på blogging, og

ikke minst hvorfor det er så mange som blogger. Hoem og Schwebs mener at en av de viktigste årsakene til at så mange velger å bruke nettet til å publisere ”det som angår privatsfæren” er spenningen mellom det offentlige og private (Hoem and Schwebs 2010). Ut fra mitt empiriske materiale synes ekshibisjonisme og spenning å være en liten del av grunnen til at folk blogger. Den viser heller at blogging gir rom for å reflektere, delta i fellesskap og skape nye muligheter. Noe som også kan være gode forklaringer på hvorfor stadig flere blogger.

Ved å bruke samfunnsarbeid som perspektiv, har jeg undersøkt hvordan bloggerne gjennom dialog og samhandling har kunne starte det Freire (1999) kaller en bevisstgjøringsprosess. Denne har som utgangspunkt at variasjon er et gode og ser på hvordan det er mulig å utnytte de forskjellige ressursene som ligger i fellesskapet. Med denne metodikken vil bloggerne kunne bygge opp tiltro til egen kompetanse og handlingsmuligheter.

Studien viser at livet i bloggsfæren og hverdagslivet ellers fungerer parallelt, og er gjensidige forlengelser av hverandre. De fysiske betingelsene er noen helt andre på internett når man blogger, enn ved tradisjonell ansikt-til-ansikt kommunikasjon, samtidig er ikke forskjellen så stor som mange kanskje tror. Bloggerne forteller at de bruker mange av de samme egenskapene og strategiene på den nettbaserte arena som ellers i livet. Samhandling med andre krever sosial kompetanse, både på kafé og i bloggsfæren. Det er visse spilleregler bloggerne må lære seg for å nå nye nivåer av deltakelse. Kunnskaper de tilegner seg gjennom bloggen bruker i hverdagslivet, både når det gjelder foreldreliv og livet for øvrig. Mange av bloggerne har møtt andre bloggere også utenfor Internett, og forteller om vennskap og nettverk som har fått stor betydning på flere sosiale arenaer. Empirien viser at flere av bloggerne ikke lenger gjør skiller mellom de to verdenene, men at de utfyller og overlapper hverandre.

VIDERE FORSKNING

Denne studien har først og fremst undersøkt bloggere, ikke lesere uten blogg. Kunnskapen jeg har fått viser at leserne er medprodusenter og aktive aktører. Med andre ord, at samhandling med leserne er en annen, men helt nødvendig aktivitet for at bloggen skal kunne eksistere. Kapasiteten og evnen til å påvirke hva andre gjør, og hva andre ikke gjør gjennom direkte og indirekte teknikker kaller Jenkins (2008) makt. Mitt materiale viser at bloggere har påvirkning på leserne og motsatt. Dette har jeg hatt lite empirisk grunnlag til å si så mye om, og jeg ser at det er behov for forskning på lesere, og på begge deler samtidig – for å få tak i deltakelse, samhandling og handling også fra dette perspektivet.

Videre kunne jeg tenkt meg å undersøkt hvordan kommersialiseringen av blogger påvirker blogg sfæren. Stadig flere blogger inngår samarbeid med profesjonelle aktører. Hva skjer med blogg som sosialt rom når handlingsbetingelsene endres? På hvilken måte endrer vilkårene for deltakelse seg? Hva skjer med fellesskapet mellom bloggerne når kommersielle interesser kommer inn?

Til slutt er sosiale medier er en arena med mange muligheter, også for sosialt entreprenørskap. Ved å se på blogg som mulighet for sosialt entreprenørskap, kunne man ha fått kunnskap om hvordan møte sosiale behov og utfordringer, samle sammen og kombinere ressurser på nye måter og bruke disse til skape sosial verdi.

KAPITTEL 8. REFERANSER

- Aakvaag, G. C. (2008). Moderne sosiologisk teori. Oslo, Abstrakt forlag.
- Aarseth, H. (2011). Moderne familieliv. Den likestilte familiens motivasjonsformer, Cappelen Damm Akademisk.
- Alvesson, M. and D. Kärreman (2011). Qualitative research and theory development : mystery as method. Los Angeles, Sage.
- Andersen, T. (2009). Reflekterende prosesser. Samtaler og samtaler om samtalerne. Danmark, Psykologisk forlag A/S.
- Arnstein, S. R. (1969). "A Ladder Of Citizen Participation." Journal of the American Planning Association **35 (4)**: 216 - 224.
- Askheim, S. o. (2007). Empowerment : i teori og praksis. Oslo, Gyldendal akademisk.
- Barbour, R. (2007). "Doing focus groups." The SAGE qualitative research kit, from <http://login.libproxy.helsinki.fi/login?url=http://SRMO.sagepub.com/view/doing-focus-groups/SAGE.xml>.
- Bauman, Z. and T. May (2004). Å tenke sosiologisk. Oslo, Abstrakt forl.
- Beck, J. S. (1995). Cognitive Therapy. Basics and Beyond. New York, The Guilford Press.
- Bergen, H. i. (2010). Fagplan masterstudiet i samfunnsarbeid 2010.
- Birkeland, M. S., T. Rimehaug, et al. (2009). Klienters erfaringer med e-terapi som tillegg til vanlig psykoterapi, Tidsskrift for Norsk Psykologforening. **Vol 46, nummer 4, 2009**: 348-354.
- Bolton, G. (1999). The therapeutic potential of creative writing writing myself. London ; Philadelphia, Jessica Kingsley Publishers: 252 p.
- Bourdieu, P. (1983). The Forms of Capital. New York, Greenwood Press.
- Bourdieu, P. and L. J. D. Wacquant (1995). Den kritiske ettertanke: grunnlag for samfunnsanalyse. Oslo:, Samlaget.
- Bourdieu, P. o. P., J.C. (1990). Reproduction in Education, Society and Culture, Sage Publications Inc.
- Boyd, D. (2002). Faceted Id/entity: Managing representation in a digital world. .
- Bracht, N. F. (1990). Health promotion at the community level. Newbury Park, Calif., Sage Publications.
- Brake, D. (2007). Personlige medier : livet mellom skjermene. Oslo, Gyldendal akademisk.
- Breivik, J.-K. (2007). Døv identitet i endring: lokale liv - globale bevegelser. Oslo, Universitetsforlaget.
- Brent, J. (1997). Community without unity. Bristol, Policy Press.
- Bruns, A. and J. Jacobs (2006). Uses of blogs. New York, Peter Lang.
- Coleman, J. S. (1988). "Social Capital in the Creation of Human Capital." The American Journal of Sociology **Vol. 94**: 95-120.
- Cornwall, A. (2008). "Unpacking Participation. Models, Meanings and Practices." Community Development Journal **vol.43, no. 3**: 269-283.
- Douglas, M. (1997). Renhet och fara : en analys av begreppen orenande och tabu. Nora, Nya Doxa.
- Drew, P., Raymond, G, and Weinberg, D. (2006). Talk and Interact in Social Research Methods. London, SAGE Publications.
- Ehrenreich, B. (2011). Smile or die, how positive thinking fooled America & the new world. London, Granta.

- Elgesem, D. (2003). "Internettforskning- hvordan ivareta forskningsetiske prinsipper Forskningsetikk." Forskningsetikk(Nr. 1-03).
- Eriksen, T. H. and J.-K. Breivik (2006). Normalitet. Oslo, Universitetsforlaget.
- Freire, P. and Nordland (1999). De undertryktes pedagogikk. Oslo., Ad Notam Gyldendal.
- Fuchs, S. (2001). "Beyond agency. Sociological Theory." **19(1)**: 24-40.
- Fuchs, S. (2002). "Beyond agency. Sociological Theory." **19(1)**: 24-40.
- Gadamer, H. G. and H. Jordheim (2003). "Forståelsens filosofi. Utvalgte hermeneutiske skrifter."
- Giddens, A. (1984). The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration. Cambridge, Polity Press.
- Gieryn, T. F. (2000). "A space for place in sociology." Annual Review of Sociology **vol. 26, no. 1**: 463-496.
- Gilje, N. and H. Grimen (1995). Samfunnsvitenskapenes forutsetninger : innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi. Oslo, Universitetsforl.
- Gillmor, D. (2006). We the media. Grassroot journalism by the people, for the people. Sebastopol, CA, O'Reilly.
- Goffman, E. (1983). "The interaction order." American Sociological Review **48**((February) 1-17).
- Goffman, E. (1990). The presentation of self in everyday life. London, Penguin.
- Goffman, E. (1992). Vårt rollespill til daglig : en studie i hverdagslivets dramatik. Oslo, Pax.
- Goffman, E. (2005). Interaction ritual- Essays in face-to-face behaviour. New Brunswick, Aldline Transactions.
- Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. American Journal of Sociology: 1360-1380.
- Gripsrud, J. (2002). Mediekultur, mediesamfunn. Oslo, Universitetsforl.
- Haavind, H. (2000). Kjønn og fortolkende metode metodiske muligheter i kvalitativ forskning. Oslo, Gyldendal akademisk.
- Habermas, J. (1992). Postmetaphysical Thinking. Cambridge, Polity.
- Halkier, B. (2010). Fokusgrupper. Fredriksberg, Samfundslitteratur.
- Henriksbø, K. and T. T. Sudmann (2009). Hva kan samfunnsarbeid være i 2009? Fremtidens utdanninger i sosialt arbeid i Norden 23.konferanse. Nordiske sosialhøgskoles komitè 23.konferanse, Bodø.
- Henriksbø, K. and T. T. Sudmann (2011). "Kollektiv handling skaper endring." Fontene(12/2011): 51-57.
- Hoem, J. and T. Schwebs (2010). Tekst2Null. Nettsamtalenes spillerom. Oslo, Universitetsforlaget.
- Ife, J. and F. Tesoriero (2006). Community development: community-based alternatives in an age of globalisation, Pearson Education Australia.
- Jackson, I. (2010). Sosiale medier : hvordan ta over verden uten å gå ut av huset. Oslo, Aschehoug.
- Jenkins, R. (2008). "Erving Goffman: a major theorist of power?" Journal of Power **vol. 1 no. 2**.
- Kameratstøtte.no (2012).
- Kaplan, A. M. and M. Haenlein (2009). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media, Kelley School of Business, Indiana University. .
- Kiran, A. H. (2012). "Technological Presence: Actuality and Potentiality in Subject Constitution." Human Studies **35 (1)**: 77-93.

- Krogstad, A. (2007). "En bok, en blogg og en blondine. Personlig politisk lederskap i nye medier." Sosiologisk tidsskrift **vol.15 (3)**: 195-225.
- Kruger, R. A. (1998). Moderating focus groups. California, SAGE Publications Inc.
- Kvale, S. and S. Brinkmann (2009). Den kvalitative forskningsintervju. Lund, Studentlitteratur.
- Lave, J. and E. Wenger (2003). Situated Learning. Legitimate peripheral participation. New York, Cambridge University Press.
- Ledwith, M. and J. Campling (2005). Community development: a critical approach. Bristol, UK, Policy Press.
- Liestøl, G. and T. Rasmussen (2007). Digitale medier. En innføring. Oslo, Universitetsforlaget.
- Lundby, G. (1998). Historier og terapi. Om narrativer, konstruksjonisme og nyskriving av historier. Oslo, Tano Aschehoug.
- Lundby, G. (2009). "Terapi som samarbeid. Om narrativ praksis."
- Lüders, M., L. Prøitz, et al. (2007). Personlige medier : livet mellom skjermene. Oslo, Gyldendal akademisk.
- Malterud, K. (2001). "Et felles refleksjonsrom med pasienters symptomer som gyldige kunnskapskilder." Tidsskrift for Den norske legeförening **nr.30, 2001**: 121: 3605-3609.
- Malterud, K. (2003). Kvalitative metoder i medisinsk forskning: en innføring. Oslo, Universitetsforlaget.
- Martin, P. Y. (2004). "Gender as social institution." Social forces **vol. 82, no. 4**: 1249-1273.
- Minkler, M. (2005). Community organizing and community building for health. New Brunswick, N.J., Rutgers University Press.
- Morgan, D. H. J. (1996). Family connections : an introduction to family studies. Cambridge, Polity Press.
- Mortensen, T. and J. Walker (2002). "Blogging thoughts: personal publication as an online research tool." Researching ICTs in context: 249-279.
- Nielsen, K. and S. r. Kvale (1999). Mesterlære. Læring som sosial praksis. København, Hans Reitzels Forlag.
- NOU1999:13 (1999). Kvinner helse i Norge. B.-o. likestillingsdepartementet. Oslo.
- NOU2012:5 (2012). Bedre beskyttelse av barns utvikling l.-o. i. Barne-. Oslo.
- NRK.no (2012). Psykolog: – Ikke del alt på nett.
- O'Donnell, M. (2006). "Blogging as pedagogic practice: Artefact and ecology." Asia Pacific Media Educator **1(17): 3**.
- Pennebaker, J. W. (1997). "Writing about emotional experiences as a therapeutic process." Psychological Science **8(3)**: 162-166.
- Polletta, F. and J. Jasper (2001). " Collective identity and social movements." Annual Review of Sociology **27 (1)**: 283-305.
- Rasmussen, T. (2007). Nettverksintegrasjon og personlige medier. Personlige medier – Livet mellom skjermene. M. Lüders, L. Prøitz and T. R. (red.). Oslo, Gyldendal Norsk Forslag: s. 247-270.
- Rettberg, J. W. (2008). Blogging. Cambridge, Polity Press.
- Rose, J., Ø. Sæbø, et al. (2007). "The role of social networking, software in eParticipation." DEMO-net: The Democracy Network.
- Ross, A. R. D. (2007). "Backstage with the Knowledge Boys and Girls: Goffman and Distributed Agency in an Organic Online Community." Organization Studies **March 2007 vol. 28 no. 3**: 307-325.
- Schmidt, J. (2007). "Blogging practices: An analytical framework." Journal of computer-

- mediated communication vol.12 (4): 1409-1427.
- Shirky, C. (2008). Here comes everybody : the power of organizing without organizations. New York, Penguin.
- Skog, O.-J. (2006). Skam og skade : noen avvikssosiologiske temaer. Oslo, Gyldendal akademisk.
- SSB (2011). Norsk Mediebarometer 2011.
- Sudmann, T. T. (2009). (En)gendering body politics. Physiotherapy as a window on health and illness.
- Tengquist (2007). Å begrense eller skape muligheter – om sentrale holdninger i empowermentarbeidet.
- Turney, L. and C. Pocnee (2005). "Virtual Focus Groups: New Frontiers in Research." International Journal og Qualitative Methods 4 (2).
- Twelvetrees, A. (2002). Community work. London, Palgrave.

Vedlegg 1 Forespørsel til Foreldremanualen.no

RE: Masteroppgave

Fra: **Toril, Foreldremanualen** (toril@foreldremanualen.no)
Sendt: 8. februar 2011 21:35:43
Til: 'Heidi Marie Sperre Flesland' (heidimsflesland@live.com)

Hei,

Takk for mail, det høres ut som en spennende oppgave.

Vi vil selvfølgelig gjerne bistå deg hvis vi kan det. Du får bare sende oss konkret hva du har bruk for og hva du evt. vil vi skal skrive i et innlegg, så skal vi se hva vi kan hjelpe deg med J

Med vennlig hilsen

Toril, Foreldremanualen

-----Original Message-----

From: Heidi Marie Sperre Flesland [mailto:heidimsflesland@live.com]
Sent: 7. februar 2011 09:59
To: post@foreldremanualen.no
Subject: Masteroppgave

Fra: Heidi Marie Sperre Flesland <heidimsflesland@live.com>

Emne: Masteroppgave Meldingstekst:

Hei!

Jeg lurer på om dere kan hjelpe meg litt, jeg holder på en et prosjekt som er aktuelt for mammabloggere og dere er et viktig samlingspunkt. Jeg skriver en masteroppgave om sosiale medier. Jeg er sosionom/familieveileder til vanlig, så dette er på deltid. Jeg skriver om sosiale medier og samfunnsarbeid, nærmere bestemt om mammablogging kan føre til økt sosial deltakelse. Nå begynner det å nærme seg datainnsamling, og det er der Foreldremanualen kommer inn i bildet. Jeg har tenkt å bruke Foreldremanualen sin linkliste som utvalg for min studie. Altså vil jeg se på mammabloggene som Foreldremanualen har under sin "paraply". Det hadde vært supert om jeg kunne få nøkkeltall av dere, eks. totalt antall dere har registrert og andre relevante tall, evt. kategorier. Jeg vil deretter gjøre et nytt utvalg, analysere dette- så etter hvert vil jeg dybdeintervjue 4-8 mammablogger. Siden jeg selv blogger, hadde det vært fint om jeg kunne bruke Foreldremanualen som "mellomledd". Jeg er selvsagt åpen med navn og min blogg, men det er greit at jeg ikke spør om deltakelse i kraft av å være en medblogger, men gjennom dere. Før jeg gjør utvalget mitt til intervjuene, hadde det vært supert om dere kunne ha skrevet et innlegg om at jeg søker deltakere. Dette kan vi komme nærmere til. Og for orden skyld; jeg har søkt prosjektet inn til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) og fått avklart hvordan jeg går frem og behandler data. I første omgang vil jeg bare høre med dere hva dere tenker om prosjektet, og om dere tenker dere har info som vil være nyttig for meg. Tusen takk på forhånd.

Ha en fin start på uken!

Heidi M.S.Flesland

Denne e-posten er sendt via kontaktskjemaet på Foreldremanualen (<http://www.foreldremanualen.no>).

Vedlegg 2 Invitasjon/informasjonskriv til deltakerne

INVITASJON TIL FOKUSGRUPPE

Forespørsel om å delta i fokusgruppe i forbindelse med en masteroppgave

Jeg er masterstudent i samfunnsarbeid ved Høgskolen i Bergen og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er sosiale medier og foreldrerollen, og jeg skal undersøke om kunnskaper og egenskaper man tilegner seg ved blogging kan overføres til den analoge delen av livet.

For å finne ut av dette, vil jeg intervju et utvalg av foreldrebloggere. Fokusgruppen vil foregå på MSN, og det er mulig at jeg stiller noen oppfølgings spørsmål på e-post. All korrespondanse vil uansett være i skriftlig form. Spørsmålene vil blant annet dreie seg om hvorfor du blogger, hva du skriver om og om du synes det henger sammen med dagliglivet.

Jeg søker foreldrebloggere over 18 år. Det er frivillig å være med, og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli slettet og ikke brukt i oppgaven.

Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt og ved prosjektslutt senest 15.06.12 slettes e-postadresser, og alt datamateriale anonymiseres.

Dersom du vil være med i undersøkelsen, er det fint om du svarer på denne e-posten direkte til heidimsflesland@live.com.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 92463488, eller sende en e-post til heidimsflesland@live.com. Du kan også kontakte min veileder Tobba Sudmann på Høgskolen i Bergen, telefonnummer 55587500.

Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen
Heidi Marie Sperre Flesland
Slåtthaugveien 26,
5222 Nesttun

Vedlegg 3 Temaguide til deltakerne

TEMAGUIDE

Din bakgrunn:

Hvor lenge har du blogget, alder, kjønn, sivilstatus, antall barn

Begrunnelsen for å blogge:

Hvorfor startet du?

Hvorfor fortsetter du?

Leserne:

Hvilken rolle spiller leserne for å fortsette?

Hvilken rolle spiller leserne for hva du skriver?

Inspirasjon:

Hva skriver du om?

Hva trekkes frem?

Hva holdes skjult?

Hva diktes om?

Blogging og livet ellers:

Hvordan henger bloggingen sammen med hverdagslivet?

Tenker du ofte på bloggen?

Lærer du noe av tilbakemeldinger?

Lærer andre av dine blogger?

Vedlegg 4 E-postkorrespondanse med deltakere før fokusgruppe

From: heidimsflesland@live.com
To: xxxxx
Subject: Fokusgrupper
Date: Tue, 3 Jan 2012 12:58:36 +0100

Hei!

Håper du har hatt en fin jul, en bra begynnelse på det nye året og snart er klar for fokusgruppe 10.januar., kl.20. Gjennomføringen skal som sagt foregå på MSN og vil vare 1,5-2 timer. Legger ved igjen temaguide (oversikten over hovedtema og spørsmål som er aktuelle). Ser frem til å høre fra deg - og komme i gang!:)

Hilsen
Heidi Marie Sperre Flesland

Hei!

Beklager sent svar. Jeg er dog klar på tirsdag klokka 20.

Vennlig hilsen xxx

From: heidimsflesland@live.com
To: xxxxx
Subject: Fokusgrupper
Date: Tue, 10 Jan 2012 07:06:16 +0100

Hei igjen xxxx!

Ville bare sjekke om du er klar til fokusgruppe i kveld kl.20?

Gleder meg til en spennende prat om foreldreblogging!

Jeg har lagt deg til på MSN, fint om du ser at alt er ok med maskin, tilkobling og verktøy.

Hilsen
Heidi Marie Sperre Flesland

Skal bare installere msn..

Vennlig hilsen xxx

Vedlegg 5 Intervjuguide for eget bruk under fokusgruppene

INTERVJUGUIDE TIL FOKUSGRUPPENE

1. Generelt:

- 1) Hvor lenge har du blogget?
- 2) Hvorfor begynte du å blogge?
- 3) Hva blogger du om?
- 4) Hvor mye tid bruker du på blogging hver dag?

2. Kunnskaper og egenskaper

- 5) Hvor du henter inspirasjon til blogginnlegg fra?
 - Hva trekkes frem
 - Hva holdes skjult?
 - Hva diktes om?
- 6) Hvordan vil du si at du presenterer deg selv gjennom bloggen ?
- 7) Tror du andre har en ”riktig” oppfatning av deg?
- 8) Hvilke egenskaper får du vist gjennom bloggen?
- 9) Fortell litt om opplevelser du har hatt gjennom blogging (positive/negative).
- 10) Har din selvoppfatning endret seg siden du begynte å blogge? Hvordan?
- 11) Har du tilegnet deg ny kunnskap gjennom bloggingen? Hvilken?
- 12) På hvilken måte benytter du deg av denne kunnskapen?
- 13) I hvilken grad tror du at andre lærer noe gjennom bloggen din?

3. Muligheter og begrensninger

- 14) Hva synes du er de viktigste grunnene til å blogge?
- 15) Hvilke forventninger har du til bloggen?
- 16) I hvilken grad opplever du at forventningene innfris?
- 17) Hvordan vil du beskrive bloggsamfunnet? (eks. språk, kultur, normer).

18) Hvilke kriterier opplever du at må være tilstede for at du skal bli sett i bloggsamfunnet?

19) Hvilken rolle spiller leserne for om du vil fortsette å blogge?

Hvilken rolle spiller leserne for hva du skriver?

20) Hvilke kommentarer får du i bloggen din?

- Sensurerer/modererer du kommentarer?

21) Hvilke muligheter har dukket opp som følge av bloggen?

22) Hvilke begrensninger ser du?

Bloggverden vs. Den virkelige verden

25) Tenker du ofte på bloggen

26) Hvordan opplever du at blogging påvirker dagliglivet og familien?

27) Hvordan har foreldrerollen blitt påvirket av blogging?

28) Kan du beskrive den sosiale betydningen blogging har for deg?

29) Har du hatt fysiske møter med noen du truffet gjennom bloggen?

30) Hvis ja, samsvarer inntrykket på internett og i det fysiske liv?

31) Fortell litt om hvorvidt du føler at du har påvirkningskraft gjennom bloggen.

32) I hvilken grad tror du at bloggingen din innvirker på dine omgivelser?

Vedlegg 6 Meldeskjema NSD 16.08.10

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

MELDESKJEMA

Meldeskjema for forsknings- og studentprosjekt som medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt (jf. personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter)

1. Prosjekttittel	
Tittel: Hvordan kan blogging fremme sosial deltakelse?	
2. Behandlingsansvarlig institusjon	
Institusjon: Høgskolen i Bergen Avdeling/Fakultet: Avdeling for helse- og sosialfag Institutt:	Velg den institusjonen du er tilknyttet. Alle nivå må oppgis. Ved studentprosjekt er det studentens tilknytning som er avgjørende. Dersom din institusjon ikke finnes på listen, ta kontakt med personvernombudet.
3. Daglig ansvarlig (forsker, veileder)	
Fornavn: Grete Oline Etternavn: Hole Akademisk grad: Høyere grad Stilling: Førstelektor Arbeidssted: Høgskolen i Bergen Adresse (arb.sted): Møllendalsveien 6 Postnr/sted (arb.sted): 5009 BERGEN Telefon/mobil (arb.sted): 91588899 / 55587540 E-post: grete.oline.hole@hib.no	Før opp navn på den som har det daglige ansvaret for prosjektet. For studentprosjekt er daglig ansvarlig vanligvis veileder. Veileder og student må være tilknyttet samme institusjon. Dersom studenten har ekstern veileder, kan biveileder eller fagansvarlig stå som daglig ansvarlig. Arbeidssted må være i tilknytning til behandlingsansvarlig institusjon, f.eks. underavdeling, institutt etc. NB! All korrespondanse går via e-post. Det er derfor viktig at du oppgir korrekt e-postadresse. Det bør være en adresse som du bruker aktivt over tid. Husk å gi beskjed dersom den endres.
4. Student	
Studentprosjekt: Ja • Nei ○ Fornavn: Heidi Marie Sperre Etternavn: Flesland Akademisk grad: Lavere grad Privatadresse: Brakehaugen 3 Postnr/sted (privatadresse): 5221 Nesttun Telefon/mobil: 92463488 / 92463488 E-post: heidimsflesland@live.com	NB! All korrespondanse går via e-post. Det er derfor viktig at du oppgir en korrekt e-postadresse. Det bør videre være en adresse du bruker aktivt over tid. Husk å gi beskjed dersom den endres.
5. Formålet med prosjektet	

Prosjektets formål	<p>Vi er midt i en dramatisk utvikling innenfor media og kommunikasjon. En revolusjon. For bare noen få tiår siden var Internett en kuriositet, nå er det allemannseie. Verden har åpnet seg på vid gap, med alle sine muligheter og utfordringer. Internett er ikke enveiskommunikasjon mellom mennesket og datamaskinen, det er interaktivt. Derfor brukes det nye begrepet sosiale medier. En ny sosial arena er skapt, og mennesker finner hverandre på helt nye måter. Jeg er selv både observatør og deltaker, og ser på fenomenet med både fascinasjon og skepsis.</p> <p>De sosiale mediene er kommet for å bli, og de preger samfunnet vårt. Gjennom mitt arbeid i barneverntjenesten, har jeg en spesiell interesse for den delen av samfunnet som omhandler familien og foreldreskap. Foreldrerollen er dynamisk, og i stadig endring i takt med samfunnet. Det har vekket min interesse for å se nærmere på hvordan den påvirkes av de sosiale mediene.</p> <p>Jeg vil se nærmere på såkalte mammablogger. Selv om det har vært forsket på blogger, kommer ikke alltid variasjonen av meningene, ideene, kunnskapene og kreativiteten frem (Bruns og Jacobs 2006:1) Jeg har valgt følgende problemstilling: Hvordan kan blogging fremme sosial deltakelse?</p> <p>Følgende forskningsspørsmål er aktuelle: 1. På hvilken måter kan blogging føre til empowerment? 2. Hvordan kan blogging gi sosial støtte? 3. Hvilke fellesskap kan oppstå som følge av blogging? 4. Hvordan kan blogging føre til kollektiv mobilisering og/eller endre samfunnsstrukturer?</p>	<p>Redegjør kort for prosjektets formål, problemstilling, forskningsspørsmål e.l.</p> <p>Maks 1500 tegn.</p>
6. Prosjektomfang		
Velg omfang	<ul style="list-style-type: none"> ● Enkel institusjon ○ Nasjonal multisenterstudie ○ Internasjonal multisenterstudie 	<p>Med multisenterstudier forstås her forskningsprosjekter som gjennomføres ved flere institusjoner samtidig, som har samme formål og hvor det utveksles/deles personopplysninger mellom deltakende institusjoner.</p> <p>Les mer om hva personopplysninger er</p>
Oppgi øvrige institusjoner		
Hvordan foregår samarbeidet mellom institusjonene? Hvem har tilgang til personopplysninger og hvordan reguleres tilgangen?		
7. Utvalgsbeskrivelse		
Beskrivelse av utvalget	Et representativt utvalg av mammabloggere i Norge.	Med utvalg menes dem som deltar i undersøkelsen eller dem det innhentes opplysninger om. F. eks. et representativt utvalg av befolkningen, skoleelever med lese- og skrivevansker, pasienter, innsatte.
Rekruttering og trekking	<p>Jeg skal bruke portaler som Foreldremanualen.no og mammabloggere.com for å rekruttere mammabloggere til feltbloggen. Det er også en mulighet for at jeg kan bruke egen blogg til å annonsere.</p> <p>Etter at feltbloggen er lukket, vil jeg gjøre et tilfeldig utvalg av deltakerne (4-6 personer) fra bloggen til intervjuer.</p>	Beskriv hvordan utvalget trekkes/rekrutteres. Utvalget kan trekkes fra registre, f. eks. folkeregisteret, NAV, pasientregistre, eller rekrutteres gjennom f.eks. en bedrift, skole, idrettsmiljø, eget nettverk. Oppgi hvem som foretar trekkingen/rekrutteringen.
Førstegangskontakt	Annonsering i nevnte portaler, samt snøballmetoden.	Oppgi hvem som oppretter førstegangskontakt med utvalget og beskriv hvordan den opprettes.
Alder på utvalget	☐ Barn (0-15 år) ☐ Ungdom (16-17 år) ☒ Voksne (over 18 år)	Les mer om førstegangskontakt

Antall personer som inngår i utvalget	Uvisst hvor mange som vil inngå i utvalget i feltbloggen, den er åpen for alle i en tidsbegrenset periode. 4-6 personer vil inngå i utvalget over intervjupersoner.	
Inkluderes det myndige personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse?	Ja ☐ Nei ☒	Redegjør for hvorfor det er nødvendig å inkludere myndige personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse.
Hvis ja, beskriv		Les mer om inklusjon av myndige personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse
8. Metode for innsamling av personopplysninger		
Kryss av for hvilke datainnsamlingsmetoder og datakilder som skal benyttes	☐ Spørreskjema ☐ Personlig intervju ☐ Gruppeintervju ☐ Observasjon ☐ Psykologiske/pedagogiske tester ☐ Medisinske undersøkelser/tester ☐ Journaldata ☐ Registerdata ☒ Annen innsamlingsmetode	Personopplysninger kan innhentes direkte fra den registrerte og/eller fra ulike journaler (NAV, PPT, sykehus, bofellesskap og lignende) eller eksisterende registre (f.eks. Statistisk sentralbyrå, Kreftregisteret).
Annen innsamlingsmetode, oppgi hvilken	Feltblogg Datastøttende intervju, e-postkorrespondanse med intervjuguide	
Kommentar til metode for innsamling av personopplysninger		
9. Datamaterialets innhold		
Gjør rede for hvilke opplysninger som samles inn	Det er litt opp til deltakerne hvor mye informasjon som kommer frem siden det er en åpen feltblogg. I intervjuene vil det følge med en egen intervjuguide.	Spørreskjema, intervjuguide/temaliste, m.m. legges ved meldeskjemaet til slutt.
Samles det inn direkte personidentifiserende opplysninger?	Ja ☒ Nei ☐	Les mer om hva personopplysninger er
Hvis ja, hvilke?	☐ Navn ☐ Fødselsdato ☐ 11-sifret fødselsnummer ☒ Adresse og/eller e-postadresse og/eller telefonnummer	NB! Selv om resultatene i den endelige publikasjonen vil være anonymisert, må det krysses av her dersom direkte eller indirekte personidentifiserende opplysninger registreres i datamaterialet underveis i prosjektet.
spesifiser hvilke	Epostadresse	
Samles det inn indirekte personidentifiserende opplysninger?	Ja ☒ Nei ☐	En person vil være indirekte identifiserbar dersom det er mulig å identifisere vedkommende gjennom bakgrunnsopplysninger som for eksempel bostedskommune eller arbeidsplass/skole kombinert med opplysninger som alder, kjønn, yrke, diagnose, etc.
Hvis ja, hvilke?	Det kan komme frem personidentifiserende opplysninger i løpet av datainnsamlingsperioden, eks. navn, yrke, bosted, nettverk etc.	
Samles det inn sensitive personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	
Hvis ja, oppgi hvilke	☐ Rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning ☐ At en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling ☐ Helseforhold ☐ Seksuelle forhold ☐ Medlemskap i fagforeninger	
Samles det inn opplysninger om tredjeperson?	Ja ☐ Nei ☒	Med opplysninger om tredjeperson menes opplysninger som kan spores tilbake til personer som ikke inngår i utvalget. Eksempler på tredjeperson er kollega, elev, klient, familiemedlem.
Hvis ja, hvem er tredjeperson og hvilke opplysninger registreres?		

Hvordan blir tredjeperson informert om behandlingen?	☐ Skriftlig informasjon ☐ Muntlig informasjon ☐ Blir ikke informert	
Blir ikke informert, redegjør hvorfor		
10. Informasjon og samtykke		
Oppgi hvordan informasjon til utvalget gis	☒ Skriftlig informasjon ☐ Muntlig informasjon ☐ Ingen informasjon	Som hovedregel skal det gis informasjon og innhentes samtykke fra den registrerte. Dersom informasjon gis skriftlig, legg ved kopi av informasjonsskriv.
Redegjør	<p>Jeg vil lage en "fane" øverst på feltbloggen som kommer opp når deltakerne går inn i bloggen. Fanen vil inneholde et informasjonsskriv.</p> <p>Utvalget til intervjuene vil få et eget informasjonsskriv.</p>	<p>Dersom det ikke skal gis informasjon, må dette redegjøres for.</p> <p>Les mer om hvilken informasjon som bør gis til utvalget</p>
Oppgi hvordan samtykke innhentes	☒ Skriftlig samtykke ☐ Muntlig samtykke ☒ Innhentes ikke samtykke	<p>Dersom det benyttes skriftlig samtykke, anbefales det at dette følger i teksten etter informasjonen.</p> <p>Dersom det ikke skal innhentes samtykke, må dette redegjøres for.</p>
Innhentes ikke samtykke, redegjør	<p>Til deltakerne i feltbloggen innhentes det ikke samtykke</p> <p>Til intervjuene vil det innhentes skriftlig samtykke gjennom epost-korrespondanse.</p>	<p>Les mer om krav til gyldig samtykke</p>
11. Informasjonssikkerhet		
Direkte personidentifiserende opplysninger erstattes med et referansenummer som viser til en atskilt navneliste	Ja • Nei ○	Direkte personidentifiserende opplysninger bør ikke registreres sammen med det øvrige datamaterialet.
Hvordan lagres listen/koblingsnøkkelen og hvem har tilgang til den?	Listen lagres nedlåst på hjemmekontor.	
Direkte personidentifiserende opplysninger lagres sammen med det øvrige materialet	Ja ○ Nei •	
Hvorfor er det nødvendig med oppbevaring av direkte identifikasjonsopplysninger sammen med det øvrige datamaterialet?		
Lagres direkte personidentifiserbare opplysninger på andre måter?	Ja ○ Nei •	
Spesifiser		
Hvordan registreres og oppbevares datamaterialet?	☐ Fysisk isolert PC tilhørende virksomheten ☐ PC i nettverkssystem tilhørende virksomheten ☐ PC i nettverkssystem tilknyttet Internett tilhørende virksomheten ☐ Fysisk isolert privat PC ☒ Privat PC tilknyttet Internett ☐ Videoopptak/fotografi ☐ Lydopptak ☒ Manuelt/papir ☐ Annen registreringsmetode	Sett flere kryss dersom opplysningene registreres på flere måter.
Annen registreringsmetode beskriv nærmere		
Behandles og/eller lagres lyd- og videoopptak og/eller fotografi på PC?	Ja ○ Nei •	
Hvordan er datamaterialet beskyttet mot at uvedkommende får innsyn i opplysningene?	PC er beskyttet med brukernavn og passord.	Er f.eks. PC-tilgangen beskyttet med brukernavn og passord, og står PC-en i et låsbar rom?

Dersom det benyttes mobil lagringsenhet (bærbar PC, minnepenn, minnekort, cd, ekstern harddisk), oppgi hvilken type, og redegjør for hvorfor det benyttes mobil lagringsenhet	Minnepenn oppbevares nedlåst på hjemmekontor.	
Skal prosjektet ha medarbeidere som vil få tilgang til datamaterialet på lik linje med daglig ansvarlig/student?	Ja ☐ Nei ☒	
Hvis ja, hvem?		
Innhentes eller overføres personopplysninger ved hjelp av e-post/Internett?	Ja ☐ Nei ☒	
Hvis ja, oppgi hvilke opplysninger		
Vil personopplysninger bli utlevert til andre enn prosjektgruppen?	Ja ☐ Nei ☒	
Hvis ja, til hvem?		
Skal opplysningene samles inn/bearbejdes av en databehandler?	Ja ☐ Nei ☒	Med databehandler menes en som samler inn og/eller behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige. Eksempler på ofte brukte databehandlere er Questback, Synovate MMI, Norfakta etc. Les mer om databehandleravtaler her
Hvis ja, hvilken?		
12. Vurdering/godkjenning fra andre instanser		
Søkes det dispensasjon fra taushetsplikten for å få tilgang til data?	Ja ☐ Nei ☒	For å få tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra f.eks. NAV, PPT, sykehus, må det søkes om dispensasjon fra taushetsplikten. Dispensasjon søkes vanligvis fra aktuelt departement. For dispensasjon fra taushetsplikten for helseopplysninger skal det for alle typer forskning søkes Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk
Kommentar		
Skal det innhentes godkjenning/tillatelse fra andre instanser?	Ja ☐ Nei ☒	Det kan f. eks. være aktuelt å søke tillatelse fra registreier for tilgang til data, ledelsen for tilgang til forskning i firma, etc.
Hvis ja, hvilke?		
13. Prosjektperiode		
Prosjektperiode	Prosjektstart: 15/08/2010	Prosjektstart Tidspunkt for når førstegangskontakt opprettes og/eller datainnsamlingen starter. Prosjektslutt Tidspunkt for når datamaterialet skal anonymiseres, slettes, eller arkiveres i påvente av oppfølgingsstudier. Dette sammenfaller gjerne med publisering og ferdigstilling av oppgave, avhandling eller rapport.
	Prosjektslutt: 15/06/2011	
Hva skal skje med datamaterialet ved prosjektslutt?	☒ Datamaterialet skal anonymiseres ☐ Datamaterialet skal oppbevares med personidentifikasjon	Med anonymisering menes at det ikke lenger er mulig å føre opplysningene tilbake til enkeltpersoner i datamaterialet. Les mer om anonymisering
Hvordan skal datamaterialet anonymiseres?	Alle navn og personopplysninger som kan føres tilbake til enkeltpersoner slettes.	Hovedregel for lagring av data med

Hvorfor skal datamaterialet oppbevares med personidentifikasjon?		personidentifikasjon er samtykke fra den registrerte.
Hvor skal datamaterialet oppbevares, og hvor lenge?		Årsaker til oppbevaring kan være konkrete oppfølgingsstudier, undervisningsformål eller annet. Datamaterialet kan lagres ved egen institusjon, offentlig arkiv eller annet.
14. Finansiering		
Hvordan finansieres prosjektet?	Privat	
15. Tilleggsopplysninger		
Tilleggsopplysninger		
16. Vedlegg		
Antall vedlegg	3	

Vedlegg 7 Melding fra NSD 17.02.11

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Grete Oline Hole
Avdeling for helse- og sosialfag
Høgskolen i Bergen
Postboks 7030
5020 BERGEN

Vår dato: 17.02.2011

Vår ref: 24784 / 3 / MSS

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 16.08.2010. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 16.02.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

24784	<i>Hvordan kan blogging fremme sosial deltakelse?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Bergen, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Grete Oline Hole</i>
Student	<i>Heidi Marie Sperre Flesland</i>

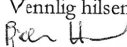
Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i melde skjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 09.01.2012, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann tlf: 55 58 31 52
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Heidi Marie Sperre Flesland, Brakehaugen 3, 5221 NESTTUN

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svanva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Prosjektet er en undersøkelse av hvordan foreldrerollen påvirkes av de sosiale mediene. Med fokus på såkalte mammablogger ønsker man å finne ut hvordan blogging kan fremme sosial deltakelse, på hvilke måter blogging kan føre til empowerment, hvordan blogging kan gi sosial støtte, hvilke fellesskap som kan oppstå som følge av blogging, samt hvordan blogging kan føre til kollektiv mobilisering og/eller endre samfunnsstrukturer.

Undersøkelsen tar utgangspunkt i ca. 30 mammabloggere som er registrert hos Foreldremanualen.no. Det kartlegges fellestrekk og ulikheter i forhold til tema de blogger om. Denne delen av undersøkelsen innebærer ingen registrering av personopplysninger og er derfor ikke meldepliktig. Videre gjøres det et strategisk utvalg av 4-8 intervjupersoner fra dette utvalget. Student opplyser at det er etablert kontakt med Foreldremanualen.no og at de stiller seg positive til å viderefremme forespørsel om deltakelse til sine medlemmer. De som forespørres om å delta i intervjuundersøkelsen mottar et eget informasjonsskriv som vedlegg til e-post.

Ombudet finner informasjonsskriv av 14.02.2011 tilfredsstillende.

Datamaterialet innhentes gjennom e-postkorrespondanse. Student vil gjennomføre dette ved at informant får tilsendt spørsmål fra intervjuguiden, ikke i sin helhet, men oppdelt og formidlet over en viss tidsperiode.

Fokus i e-postkorrespondansen vil være informantens tanker om blogging generelt, hvordan man begynte med blogging, hvordan det påvirker dagliglivet, hvilke forventninger man har til bloggingen, hva man blogger om etc.

Det vil innhentes direkte personidentifiserende opplysninger i form av e-postadresser/kontaktopplysninger. Videre registreres bakgrunnsinformasjon om yrke, antall medlemmer i husstanden, bosted og alder. En tar høyde for at det etter kartleggingsperioden vil kunne vise seg aktuelt å innhente andre opplysninger enn det som foreløpig er meldt inn. Ombudet ber om at fullstendig intervjuguide ettersendes så snart denne foreligger.

Personidentifiserende opplysninger omskrives eller grovkategoriseres innen de anvendes i den endelige oppgaven, jf. e-post fra student mottatt den 16.02.2011. Ombudet forutsetter at det ikke siteres direkte fra blogger uten at informant har mottatt informasjon om dette og avgitt samtykke.

Ombudet viser forøvrig til NESHs forskningsetiske retningslinjer for forskning på Internett: <http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/Internett-forskning/>

Prosjektslutt er 09.01.2012. Datamaterialet anonymiseres ved at verken direkte eller indirekte personidentifiserende opplysninger fremgår. Koblingsnøkkel og e-poster slettes. Indirekte personidentifiserende opplysninger fjernes, omskrives eller grovkategoriseres.

Vedlegg 8 Endringsmelding til NSD 08.11.11

Prosjektnr: 24784

Fra: **Heidi Marie Sperre Flesland** (heidimsflesland@live.com)
Sendt: 8. november 2011 00:53:57
Til: Nsd (marie.schildmann@nsd.uib.no)
2 vedlegg
Invitasjon til fokusgruppe.docx (88,9 kB) , temaguide.docx (43,3 kB)

Hei!

Av ulike grunner (bl.a. sykdom og fødsel) har prosjektet mitt blitt utsatt.
Jeg har også skiftet veileder, og har nå Tobba Sudmann ved HIB.

Problemstilling er noe endret, og jeg velger en litt annen fremgangsmåte for gjennomføring.
I stede for intervjuer, vil jeg ha to fokusgrupper med 3-4 deltakere i hver gruppe.

Jeg sender ved invitasjon til fokusgruppe, samt temaguide som deltakerne vil få før fokusgruppen.
Jeg vet ikke hva annet du trenger for at jeg kan gå i gang med prosjektet.

Bare ta kontakt pr. mail eller telefon på 92463488 for ytterligere opplysninger.
Merk at jeg også har skiftet adresse (se informasjonsskrivet).

Mvh.

Heidi Marie Sperre Flesland

Vedlegg 9 Tilbakemelding på endringsmelding fra NSD 25.02.11

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Havilt Harlagrovei gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47 55 58 21 17
Fax: +47 55 58 96 50
msd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Orgnr: 985 321 881

Tobba Therkildsen Sudmann
Avdeling for helse- og sosialfag
Høgskolen i Bergen
Postboks 7030
5020 BERGEN

Vår dato: 25.11.2011

Vår ref: 24784 MSS/LR

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ ENDRINGSMELDING

Vi viser til endringsmelding mottatt den 08.11.2011 for prosjektet:

24784 *Hvordan kan blogging fremme sosial deltakelse?*

Endringen gjelder ny problemstilling, prosjektslutt, metode og veileder/daglig ansvarlig. Formålet med prosjektet er etter endringen å undersøke om kunnskaper og egenskaper man tilegner seg ved blogging, kan overføres til den analoge delen av livet.

Datamaterialet skal innhentes gjennom 2 fokusgruppeintervju (3-4 personer i hver gruppe). Datainnsamlingen skjer via MSN og/eller e-post. Ombudet finner informasjonsskrivet tilfredsstillende.

Prosjektslutt endres fra 09.01.2012 til 15.06.2012.

Prosjektet for øvrig gjennomføres i tråd med vår vurdering og kommentar av 17.02.2011.

Ny daglig ansvarlig for prosjektet er Tobba Sudmann.

Ta gjerne kontakt dersom noe er uklart.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann tlf: 55 58 31 52

Kopi: Heidi Marie Sperre Flesland, Slåtthaugveien 26, 5222 NESTUN

Kopi: Grete Oline Hole, Høgskolen i Bergen.